

The Project Gutenberg eBook of Kertomuksia Intian ylängöiltä ja laaksoista, by Rudyard Kipling

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kertomuksia Intian ylängöiltä ja laaksoista

Author: Rudyard Kipling

Translator: Aino Malmberg

Release date: January 29, 2014 [EBook #44793]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KERTOMUKSIA INTIAN YLÄNGÖILTÄ JA
LAAKSOISTA ***

Produced by Juha Kiuru and Tapio Riikonen

KERTOMUKSIA INTIAN YLÄNGÖILTÄ JA LAAKSOISTA

Kirj.

Rudyard Kipling

Englannin kielestä suomentanut Aino Malmberg.

Otava, Helsinki, 1893.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainossa.

SISÄLLYS:

Ilman kirkon siunausta.

Hänen oma aviovaimonsa.
Yli rajain.
Dungaran tuomio.
Lispeth.
Wee Willie Winkie.
Aurelianus Mc Gogginin kääntyminen.
Mennyttä kalua.
Amorin nuolet.
Kahden kauppa — kolmannen korvapuusti.
Kuinka Pluffles pelastui.
Erehdys.
Suddhoon talossa.
Toinen mies.
Venus Annodomini.

Ilman kirkon siunausta.

I.

"Mutta jos se onkin tyttö."

"Minun elämäni herra, se ei voi olla tyttö. Minä olen rukoillut niin monta yötä ja lähettänyt lahjoja Sheikh Badlin pyhälle arkulle niin usein, että minä tiedän, että Jumala antaa meille pojan — pojan, josta on kasvava mies. Ajattele sitä ja iloitse. Minun äitini on oleva hänen äitinsä kunnes minä itse jaksan ottaa hänet hoidettavakseni, ja Pattan moskean mollah on ennustava hänen elämänvaiheensa — suokoon Jumala että hän syntyisi onnellisena hetkenä! — ja sitten, sitten sinä et koskaan kyllästy minuun, orjaasi."

"Mistä ajasta saakka sinä olet ollut orja, sinä minun kuningattareni?"

"Alusta pitäen — kunnes tämä armo minulle tapahtui. Kuinka minä saatoin olla varma sinun lemmeestäsi kun minä tiesin, että minä olin hopealla ostettu?"

"Ei, se oli sinun huomenlahjasi. Minä maksoin sen äidillesi."

"Ja hän on sen kätkenyt ja hautoo sitä nyt päivät pitkään kuin kana. Mitä sinä puhut huomenlahjasta. Minut ostettiin rahalla ikäänkuin olisin ollut tanssijatar Lucknowista enkä lapsukainen."

"Suretko sinä sitä?"

"Minä olen surrut, mutta nyt minä iloitsen. Nyt sinä et milloinkaan lakkaa rakastamasta minua, ethän, kuninkaani?"

"En ilmoisna ikänä. En."

"Et sittenkään, vaikka *mem-logit* — nuo sinun oman rotusi Valkokset naiset — rakastaisivat sinua? Muista, minä olen katsellut heitä kun he iltasilla ovat ajjelemassa; he ovat hyvin suloisia."

"Minä olen nähnyt tulipalloja sadottain, minä olen nähnyt kuun ja — sitten minä en enää nähnyt tulipalloja."

Ameera taputti kätösiään ja nauroi. "Hyvin sinä puhut", sanoi hän. Sitten hän jatkoi, koettaen näyttää hyvin armollisen alentuvaiselta: "Jo riittää. Minä sallin sinun lähteä — jos tahdot."

Mies ei liikahtanut. Hän istui matalalla punaseksi maalatulla sohvalla huoneessa, jossa ei ollut muita huonekaluja kuin sinisen ja valkosen kirjava lattiamatto, muutamia ryyjyjä ja sangen täydellinen kokoelma alkuasukkaiden tavallisia patjoja. Hänen jalkainsa juuressa istui kuusitoistavuotias nainen ja tuon miehen silmissä hän oli kaikki kaikessa koko maailmassa. Kaikkien sääntöjen ja lakien mukaan tämän naisen olisi pitänyt olla vallan toisessa asemassa, sillä mies oli englantilainen ja tyttö muhamettilaisen tytär, ostettu rahalla kaksi vuotta sitten äidiltään, joka ollessaan ilman rahoja olisi myynyt itkevän Ameeran vaikka itse pimeyden ruhtinaalle, kunhan vaan maksu olisi ollut kyllin suuri.

Se oli kevytmielisesti solmittu liitto. Mutta jo ennenkuin tyttö oli kehittynyt täyteen kukoistukseensa, täytti hän suurimman osan John Holdenin elämästä. Ameeralle ja hänen äidilleen, tuolle vanhalle peikolle, Holden oli vuokrannut pienen talon, josta saattoi nähdä suuren, punamuurisen kaupungin, ja

hän huomasi kun rinkikukkasat puhkesivat pihakaivon ympärillä ja Ameera oli järjestänyt ympäristönsä omien mukavuuskäsitteidensä mukaan, ja hänen äitinsä oli lakannut morkkaamasta keittolieden sopimattomuutta, etäisyyttä kaupattorista ja taloustoimia yleensä — että tämä talo oli muuttunut hänen kodikseen. Kuka tahansa saattoi tunkeutua hänen poikamies-asuntoonsa päivällä ja yöllä, eikä hänen elämänsä siellä ollut ollenkaan hauskaa. Tässä talossa taaskin ainoastaan hänen jalkansa sai astua ulkopihan poikki naisten huoneeseen; ja kun paksu puuovi oli räjähtänyt kiinni hänen takanaan, oli hän kuningas omalla alueellaan, jossa Ameera oli kuningatar. Ja nyt hänen kuningaskuntaansa oli tulossa kolmas henkilö, jonka saapuminen hiukan suretti Holdenia. Se häiritsi hänen täydellistä onneansa. Hänen oman kotinsa säännöllinen rauhallisuus rikkoontui. Mutta Ameera oli vallan hulluna ilosta sitä ajatellessaan ja hänen äitinsä oli yhtä hyvillään. Miehen rakkaus, ja varsinkin valkosen miehen, on aina häilyvätä laatua, mutta, niin mieltivät molemmat naiset, ehkä pienen lapsen kätöset saattaisivat pitää kiinni sen. "Ja sitten" — sanoi Ameera aina — "sitten hän ei milloinkaan välitä Valkosista *mem-logeista*. Minä vihaan heitä kaikkia — minä heitä vihaan."

"Kyllä hän kerran palaa oman kansansa luo", sanoi äiti, "mutta Jumala suokoon, että tämä aika vielä olisi kaukana."

Holden istui vaiti sohvalla ajattelen tulevaisuutta, ja hänen ajatuksensa eivät olleet hupaisia. Kaksoiselämän hankaluudet ovat moninaiset. Hallitus oli erinomaisella huolenpidollaan määrännyt hänet pois asemalta pariksi viikoksi hoitamaan erään miehen virkaa, jonka täytyi olla vaimonsa sairavuoteen ääressä. Se joka Holdenille suullisesti ilmoitti tämän muutoksen, lopetti sanomansa sillä ystävällisellä huomautuksella, että Holden sai pitää itseään onnellisena kun oli poikamies ja vapaa. Hän tuli nyt kertomaan tätä uutista Ameeralle.

"Se ei ole hyvä", sanoi Ameera, "mutta ei se ole niin pahakaan. Onhan minulla äitini täällä eikä mikään vaara minua kohtaa — ellen minä vaan kuole pelkästä ilosta. Mene sinä työhösi ja älä ajattele ikäviä. Kun ne päivät ovat ohi, minä luulen... ei, minä olen varma siitä. Niin — niin sitten minä panen *poikasi* sinun syliisi, ja sinä rakastat minua ikuisesti. Juna lähtee ensi yönä — puoliyön aikaan, eikö niin? Mene nyt, ja sydämesi ei saa olla murheellinen minun tähteni. Mutta ethän sinä viivyttelä takasintuloasi! Ja ethän sinä seisahdu tiellä puhelemaan noiden rohkeiden Valkosten *mem-logien* kanssa! Palaja pian luokseni, minun elämäni!"

Kun Holden oli kulkenut pihan poikki hevosensa luo, joka oli sidottuna portin pielessä, puheli hän harmaapäiselle vanhalle talon vartialle ja käski häntä, jos mikä onnettomuus sattuisi, lähettämään valmiiksi kirjoitetun sähkösanoman, jonka Holden hänellä antoi. Siinä kaikki minkä hän saattoi tehdä, ja mieli yhtä mustana kuin miehellä, joka odottaa omia hautajaisiaan, läksi Holden yöjunassa maanpakoonsa. Joka hetkenä päivällä hän odotti sähkösanoman tuloa ja joka tunti yöllä hän kuvaili Ameeran kuolevan. Tietysti hänen työnsä valtion hyväksi ei silloin ollut juuri parhainta laatua eikä hänen käytöksensä työtovereitaan kohtaan aivan herttaisinta. Kaksi viikkoa kului eikä kotoa kuulunut sanaakaan, ja melkein menehtymäisillään levottomuudesta Holden palasi takasin. Kotiin tultuaan täytyi hänen kärsiä vielä kaksi kallista tuntia päivällisillä klubissa, jossa hän kuuli ikäänkuin unessa, kuinka kunnottomasti hän on hoitanut tuon toisen miehen virkaa ja kuinka paljon kaikki hänen toverinsa olivat pitäneet hänestä. Sitten hän kiitämällä kiiti hevosen selässä läpi yön, sydän vavahdellen levottomuudesta. Hän ei saanut mitään vastausta ensin koputtaessaan portille ja hän oli jo kääntänyt hevosensa potkasuttaakseen koko portin rikki, kun samassa Pir Khan saapui lyhty kädessä ja tarttui suitsiin.

"Onko mitään tapahtunut?" sanoi Holden.

"Uutiset eivät tule minun suustani, oi sinä köyhien suojelija, vaan —", hän kurotti esiin vapisevan kätensä kuten hyvien uutisten tuoja ainakin, joka on ansainnut palkinnon.

Holden syöksyi pihan poikki. Valkea paloi ylähuoneessa. Hänen hevosensa hirnui porttikäytävässä ja samassa hän kuuli kimeätä hiljaista inisemistä, joka ajoi kaiken veren hänen sydämeensä. Se oli uusi ääni, mutta se ei vielä todistanut että Ameera oli elossa.

"Kuka siellä on", huusi hän kapeilla tiiliportailta.

Silloin kuului Ameera huudahtavan ilosta ja sitten äidin ääni vastasi vavisten vanhuudesta ja ylpeydestä: "Me molemmat ja — mies — sinun poikasi."

Huoneen kynnyksellä Holden astui paljastetulle miekalle, joka oli asetettu siihen estämään onnettomuuksia, ja se katkesi kahtia kun hän malttamattomasti potkasi siihen kantapäällään.

"Jumala on suuri", äänsi Ameera hämärässä. "Sinä olet ottanut hänen onnettomuutensa päällesi."

"Niin, mutta kuinka sinä jaksat minun elämäni elämä? Vanha vaimo kuinka hän jaksaa?"

"Hän on unohtanut kärsimyksensä ilosta kun lapsi on syntynyt. Ei ole hätääkään; mutta puhu hiljaa", sanoi äiti.

"Minä kaipasin vaan sinun läsnäoloasi tullakseni vullan terveeksi", sanoi Ameera. "Minun kuninkaani, sinä olet ollut kovin kauan poissa. Mitä tulijaisia sinä tuot minulle? Oi, tällä kertaapa minä tuon lahjoja sinulle. Katso, minun elämäni, katso. Oletko milloinkaan nähnyt tuollaista lasta? Ei, minä olen liian heikko vetämään käsivarttanikaan hänen altaan."

"Ole hiljaa sitten ja älä puhu. Minä olen luonasi, *bacheri* (pikku vaimo)."

"Oikeen sanoit, sillä nyt meitä liittää toisiimme side ja nuora (*peecharee*), jota ei mikään voi katkaista. Katso — voitko sinä nähdä tässä valossa? Hän on sileä ja puhdas. Ei milloinkaan ole semmoista poikaa syntynyt. *Ya illah!* hänestä on kasvava oppinut bramiini — ei, kuningattaren soturi. Ja sinä minun elämäni, rakastatko sinä minua yhtä paljon kun ennen, vaikka minä olen heikko ja sairas ja rasittunut? Vastaa suoraan."

"Oi, minä rakastan niinkuin aina olen rakastanut, koko sielullani. Makaa hiljaa oma helmeni ja koeta levähtää."

"Mutta älä sinä mene pois. Istu tässä minun vieressäni — noin. Äiti, tämän talon hallitsija tarvitsee patjan. Tuo se hänelle." Samassa pienenon uusi tulokas, joka makasi Ameeran käsivarrella, liikahti hiukkasen. "Ahaa", sanoi Ameera, ääni rakkaudesta väreillen, "tämä poika on urheilua syntymästään saakka. Hän potkasta napsahuttaa minua kylkeen aika lailla. Onko milloinkaan syntynyt tuommoista lasta? Ja hän on meidän — sinun ja minun. Pane kätesi hänen päänsä päälle, mutta varovasti, sillä hän on kovin nuori ja miehet ovat kömpelöitä semmoisissa seikoissa."

Hyvin hellävaroen Holden siveli sormiensa päillä untuvaista päätä.

"Hän on oikeauskoinen", sanoi Ameera; "sillä yöllä maatessani minä kuiskasin rukouskutsun ja meidän uskontunnustuksemme hänen korvaansa. Se on hyvin omituinen sattumus, että hänkin on syntynyt perjantapäivänä kuten minäkin. Pitele varovaisesti häntä, oma elämäni; mutta hänpä voikin jo melkein tarttua kiini käsillään."

Holden löysi pienen avuttoman kätösen, joka heikosti puristi hänen sormeaan. Tuo puristus koski sähkövirran tavoin kaikkiin hänen jäseniinsä ja aina sydänsopukkaan saakka. Siihen asti hän oli yksinomaa ajatellut Ameeraa. Nyt hän alkoi ymmärtää että oli toinenkin olento maailmassa, mutta hän ei voinut käsittää että se oli oikein hänen oma poikansa, jolla oli sielu kuten muillakin. Hän istautui ajattelemaan ja Ameera uinahti hiukan.

"Mene kotiisi, sahib", sanoi Ameeran äiti kuiskaten. "Ei ole hyvä, että hän löytää sinut täällä herätessään. Hänen täytyy olla rauhassa."

"Minä menen", sanoi Holden nöyrästi. "Tässä on rahaa. Pidä huolta minun pojastani että hän kasvaa ja saa kaikkea mitä tarvitsee."

Hopean helinä herätti Ameeran. "Minä olen hänen äitinsä enkä palkkalainen", sanoi hän heikosti. "Pitääkö minun hoitaa häntä paremmin taikka huonommin rahojen tähden? Äiti, anna takasin rahat. Minä olen synnyttänyt herralleni pojan."

Väsyneenä vaipui hän sikeään uneen melkein ennenkuin hän oli kunnolla lopettanut lauseensa. Holden hiipi hiljaa alas pihaan, sydän tyynenä. Pir Khan, tuo vanha talon vartija, hytkähteli mielihyväst.

"Tämä talo on nyt täydellinen", sanoi hän ja ilman pitempiä selityksiä työnsi Holdenin käteen sapelin, jota Pir Khan ennen oli käyttänyt palvellessaan kuningattaren poliisikunnassa. Sidotun vuohen määkyminen kuului kaivon luota.

"Niitä on kaksi", sanoi Pir Khan — "kaksi mitä oivinta vuolta. Minä ostin ne ja ne maksoivat paljon rahaa; ja koska täällä ei vietetä mitään syntymäjuhlaa, saan minä niiden lihat. Lyö kovasti sahib. Tämä on huono sapeli. Odota kunnes ne nostavat päänsä ylös maasta, jossa ne nyt pureksivat rinkikukkasia."

"Miksi niin?" kysyi Holden hämmästyksissään.

"Se on hänen syntymäuhriensa. Mikäs sitten? Muutoinhan lapsi voisi kuolla kun ei häntä varjeltaisi kohtalolta. Tiedät kai sinä, köyhien suojelija, loitsusanat tällaisessa tilaisuudessa."

Holden oli kerran ne oppinut, vaikk'ei hän silloin luullut niitä koskaan itse sanelevansa. Kun hän puristi kylmää sapelin kahvaa, muisti hän äkkiä kuinka lapsi tuolla yläkerrassa oli puristanut hänen sormeaan — tuo lapsi, joka oli hänen oma poikansa — ja hän rupesi pelkäämään että jos hän hänet

kadottaa.

"Lyö!" sanoi Pir Khan. "Ei koskaan elämä syty maailmassa, ellei sitä makseta toisella elämällä. Katso, vuohet ovat nostaneet päänsä. *Nyt!* Iske varmasti!"

Tuskin tietäen mitä hän teki, Holden iski kaksi kertaa, mutisten muhamettilaisen rukouksen, joka sisälsi seuraavaa: "Kaikkivaltias! Tämän poikani sijasta minä uhraan sinulle elämän elämästä, veren verestä, pään päästä, luun luusta, karvan karvasta, nahan nahasta." Odottava hevonen päristeli ja nousi pystyyn haistaessaan lämmintä verta, joka räiskähti Holdenin ratsusaappaille.

"Hyvin iskit!" sanoi Pir Khan pyyhkien sapelia. "Sotamies sinusta olisi pitänyt tulla. Mene iloisella mielellä, sinä taivahinen herra. Minä olen sinun palvelijasi ja sinun poikasi palvelija. Eläköön minun herrani tuhannen vuotta ja, ... onhan vuohien liha minun?"

Pir Khan poistui kun hän täten oli saanut enemmän kuin kuukauden palkan. Holden hyppäsi satulaan ja ratsasti iltahämymässä matalalla leijuilevan savun halki. Hänen mielensä oli täynnä riemua ja hän tunsu jonkunmoista epämääräistä hellyyttä, joka ei koskenut mitään erityistä esinettä, mutta joka melkein tukehdutti häntä kun hän kumartui levottoman hevosensa kaulan yli. "En milloinkaan elämässäni ole tuntenut mitään tällaista", hän ajatteli. "Minun pitää mennä klubiin vähän tyyntymään."

Klubissa oli biljaardipeli juuri alulla ja huone oli täynnä miehiä. Holden astui kiireesti valoisaan huoneeseen toveriensa seuraan laulaen täyttä kurkkua:

"Kun Baltimoreessa kävelin, mä neidon tapasin."

"Tapaistko?" kysäisi klubin sihteeri nurkastaan. "Sattuiko hän kertomaan sinulle, että sinun saappaasi ovat likomärät? Hyvä Jumala, mies, sehän on verta!"

"Vielä mitä!" sanoi Holden ottaen biljaardikepin. "Saanko ottaa osaa peliin? Se on kastetta. Minä olen ratsastanut korkean laihton läpi. Kas peijakas! minun saappaani ovat todellakin aika siivossa!"

"Ja jos se on tyttö, hän kultakihlat saa
Ja jos on poika, kuningastaan voi hän puolustaa
Miekallaan ja peitsellään ja siniviitassaan,
Ja niinkuin ennen isänsä..."

"Keltanen siniselle — viheriäinen seuraa", sanoi markööri yksitoikkoisesti.

"Ja niinkuin ennen isänsä — olenko minä viheriäinen, markööri? — ja niinkuin ennen isänsä — ohhoh, jopa löin pahasti! — hän kulkee laivassaan!"

"Minä en ymmärrä, että sinulla on mitään syytä laulaa hoilotella", sanoi mallikelpoinen nuori virkamies pisteliäästi. "Hallitus ei ole erinomaisesti tyytyväinen sinun työhösi, kun hoidit Sandersin virkaa."

"Onko tuo olevinaan muistutus korkeammalta taholta?" sanoi Holden hymyillen hajamielisesti. "Minä toivon voivani kestää sen."

Puhe kääntyi nyt tuohon ijäti uuteen aineeseen, kunkin töihin, ja tämä tynnytti Holdenia, kunnes hänen oli aika lähteä pimeään autioon asuntoonsa, jossa hänen palveliansa otti häntä vastaan kuten semmoinen henkilö ainakin, joka tunsu kaikki hänen salaisuutensa. Holden pysyi valveilla suurimman osan yöstä ja hänen unelmansa olivat hauskaa laatua.

II.

"Kuinka vanha hän on nyt?"

"*Ya illah!* Oikeen miesmäinen kysymys! Hän on melkein kuuden viikon vanha, ja tänä iltana minä menen sinun kanssasi, oi elämäni, huoneen katolle lukemaan tähdet. Sillä se on onneksi. Hän on syntynyt perjantaipäivänä auringon merkin alla, ja minulle on sanottu, että hän elää kauvemmin kuin kumpikaan meistä ja tulee rikkaaksi. Voimmeko toivoa enempää, kulta?"

"Emme voi. Mennään ylös katolle ja sinä luet tähtiä — mutta ainoastaan muutamia, sillä taivas on paksussa pilvessä."

"Talvisateet ovat myöhäsiä ja ne tulevat ehkä sopimattomaan aikaan. Joudu ennenkuin kaikki tähdet peittyvät. Minä olen koristanut itseni kauneimmilla jalokivilläni."

"Sinä olet unohtanut parhaimman."

"Ah! meidän yhteisen. Hän tulee myös. Hän ei vielä milloinkaan ole nähnyt taivasta."

Ameera astui kapeille portaille, jotka veivät katolle. Lapsi lepäsi tyynenä ja räpäyttämättä silmiään hänen oikealla käsivarrellaan puettuna kalliisen hopeapalitteiseen muslimiin ja pieni myssy päässä. Ameera oli pukeutunut kaikkiin kalleuksiinsa. Timanttinappi, joka vastaa länsimaiden mushia, se kun näet kiinnittää huomion sierainten kaarevuuteen, kultainen otsakoristus, jota kaunistaa himmeät smaragdit ja täplikkäät rubiinit, raskas kultavanne, jota ei kaulaan kiinnittänyt muut pidäkkeet kuin puhtaan metallin nuortuus, ja helisevät hopearenkaat, jotka riippuivat pitkän matkaa alapuolella hänen ruusuisia nilkkojaan. Hän oli puettu vaalean vihreään muslimiin, kuten islamin tytär ainakin, olkapäästä kyynäsvarteen ja kyynäsvarresta ranteeseen oli joukko hopeasia rannerenkaita, sidotut yhteen silkkilangoilla, rannetta koristi hennot lasirenkaat, jotka todistivat kuinka pehmeän kätösen yli ne olivat vedetyt, ja erittäin paksu kultanen rannerengas, joka ei ollenkaan kuulunut tämän maan koristuksiin, vaan jonka hän oli saanut lahjaksi Holdenilta, ja jota kiinnitti taidokas eurooppalainen lukko, huvitti häntä erinomaisen paljon.

He istahtivat katon matalan valkosen kaiteen luo katsellen kaupunkia ja sen valkeita.

"Nuo tuolla alhaalla ovat onnellisia", sanoi Ameera. "Mutta minä en usko että he ovat niin onnellisia kuin me. Enkä minä usko että valkoset *mem-logit* ovat niin onnellisia. Vai mitä?"

"Minä tiedän että he eivät ole."

"Mistä sinä sen tiedät?"

"He antavat lapsensa imettäjien hoidettavaksi."

"Sitä minä en ole milloinkaan nähnyt", sanoi Ameera huoahtaen, "enkä minä tahtoisikaan nähdä sitä, *Ah!*" — hän nojasi päänsä Holdenin olkapäähän — "minä olen lukenut neljäkymmentä tähteä ja nyt minua väsyttää. Katsoppas lasta, sinä minun elämäni rakkaus, hän lukee myöskin."

Lapsi katseli silmät pyöreinä pimeätä taivasta. Ameera pani hänet Holdenin syliin ja poika makasi siinä itkemättä.

"Miksi me häntä nimitämme keskenämme?" sanoi Ameera. "Katso! Väsyttääkö sinua katseleminen? Hänellä on vallan sinun silmäsi! Mutta suu —"

"Se on sinun, oma armaani. Kuka sen tietäisi paremmin kuin minä?"

"Se on semmoinen supukka suukkonen. Oi niin pienonen! Ja kuitenkin se huulillaan pitää koko minun sydämeni. Anna hänet jo minulle. Hän on jo ollut kovin kauvan minusta erillään."

"Ei, anna hänen olla vielä, eihän hän vielä itke."

"Kun hän itkee, niin sitten sinä annat hänet pois, niinkö? Millainen miesmäinen mies sinä olet! Kun hän itkee on hän vaan kahta kalliimpi minusta. Mutta, minun elämäni, minkä pikku nimen me annamme hänelle?"

Tuo pieni olento lepäsi vallan Holdenin polvella. Se oli niin kovin avuton ja pehmeän pehmeä. Hän uskalsi tuskin hengittää, ettei musertaisi sitä. Vihreä aljo papukaija, jota pidetään jonkunmoisena suojelushenkenä useimmissa intialaisperheissä, liikahti orrellaan ja räpytteli uneliaisesti siivillään.

"Tuossa on vastaus", sanoi Holden. "Mian Mittu on puhunut. Hän on oleva kuin papukaija. Kun hän kasvaa suureksi, hän puhuu paljon ja juoksentelee ympäri. Mian Mittu merkitsee papukaijaa sinun — mahomettilais-kielellä, eikö niin?"

"Miksi me menemme niin kauvas?" sanoi Ameera tuskastuneesti. "Anna hänelle joku englantilainen nimi — mutta ei sentään vallan englantilainen. Sillä hän on minun."

"Olkoon hänen nimensä sitten Tota, sillä se on vallan englantilaisen nimen kaltainen."

"Niin, Tota! ja se on myöskin papukaijan nimi. Suo minulle anteeksi, minun herrani, mitä äsken sanoin, mutta se on varmaa, että hän on liian pieni kestämään niin mahtavaa nimeä kuin Mian Mittu. Hän olkoon Tota — meidän oma Tota. Kuuletko sinä pienonen? Pikku armas, Tota on sinun nimesi."

Hän sively lapsen poskea ja tämä herättyään rupesi inisemään niin että Holdenin piti antaa hänet Ameeralle, joka viihdytti hänet tuolla ihmeellisellä laululla "*Aré koko, Ja ré koko!*" se on:

Pois varis, pois pois!
Päästä lasta nukkumaan,
Luumut kasvaa varvikossa

Maksaa pennin vaan,
Naula maksaa pennin vaan,
Baba, — pennin vaan.

Sittenkun Tota oli moneen kertaan saanut kuulla noiden luumujen hinnan, kyyristyi hän kokoon ja nukkui. Molemmat lihavat Valkoset mullit pihassa märehtivät verkalleen iltaruokaansa, vanha Pir Khan oli istua kyykistynyt Holdenin hevosen eteen, poliisipolvi polvillaan, ja veteli hitaasti paksua vesipiippua, joka kurnutti kuin sammakko ojassa. Ameeran äiti kehräsi alemmalla verannalla ja puuovi oli lukittu ja pönkitetty. Kaupungin humusta kuului hääjoukon soitto katolle ja parvi lentäviä lintuja himmensi hetkisen kuun pintaa.

"Minä olen rukoillut", sanoi Ameeran pitkän vaitiolon jälkeen, poski käden nojassa — "minä olen rukoillut kahta asiaa. Ensiksikin, että minä saisin kuolla sinun sijastasi, jos sinun kuolemasi on määrätty, ja toiseksi, että minä saisin kuolla tämän lapsen sijasta. Minä olen rukoillut profeettaa ja Beebee Miriamia. [Neitsyt Maaria.] Luuletko sinä, että jompikumpi heistä kuulee rukoukseni?"

"Kuka ei kuulisi pienintäkin sanaa sinun huuliltasi?"

"Minä pyysin vakavata vastausta ja sinä vastaat vaan imarrellen.
Kuullaanko minun rukoukseni?"

"Mistä minä voin sen tietää. Jumala on hyvin hyvä."

"Siitä minä en ole varma. Kuuleppas nyt. Jos minä kuolen taikka jos lapsi kuolee, mikä sinun kohtaloksesi tulee? Sinä, joka jäät elämään, palajat ylpeiden Valkosten *mem-logien* luo, sillä vertaiset pyrkivät vertaistensa luo."

"Ei aina."

"Niin, naiset tosin eivät. Mutta miesten laita on toinen. Kerran, myöhemmin, sinä palaat oman kansasi luo. Sen minä voisin kärsiä, sillä minä olen silloin kuollut. Mutta itse kuolemassakin sinä joudut minusta erillesi outoon paikkaan ja paratiisiin, jota minä en tunne."

"Paratiisiinkohan?"

"Tietysti, sillä mikä Jumala soisi sinulle pahaa? Mutta me kaksi — lapsi ja minä — joudumme muuanne, ja me emme voi tulla sinun luoksesi, etkä sinä meidän luo. Menneinä aikoina, ennenkuin lapsi oli syntynyt, minä en ajatellut niitä asioita, mutta nyt ne ovat aina mielessäni. Se on hyvin ankaraa puhetta."

"Kaikki tapahtuu niinkuin on sallittu. Huomisesta me emme tiedä, mutta tämän päivän ja rakkautemme me tunnemme. Ja olemmehan me nyt onnellisia."

"Niin onnellisia, että meidän pitäisi koettaa tehdä onnemme pysyväiseksi. Ja sinun Beebee Miriamisi ehkä kuulee minun rukoukseni, sillä hänkin on nainen. Mutta sitten hän ehkä kadehtii minua. — Ei miehen sovi jumaloida naista."

Holden nauroi ääneensä Ameeran pikku mustasukkaisuuden puuskalle.

"Eikö se sovi? No miksi sinä et sitten kiellä minua jumaloimasta sinua?"

"Sinua jumaloimasta! Ja minua? Minun kuninkaani, huolimatta kaikista sinun suloisista puheistasi minä kyllä tiedän, että minä olen sinun palvelijasi ja orjasi ja tomu sinun jalkaisi alla. Enkä minä tahtoisikaan, että olisin toisin. Katso!"

Ennenkuin Holden saattoi häntä estää, heittäytyi hän alas ja kosketti Holdenin jalkaa. Sitten nousi hän ylös hiukan naurahtaen ja painoi Totaa lujemmin rintaansa sanoen melkein hurjasti:

"Onko se totta että nuo ylpeät valkoset *mem-logit* elävät kolme kertaa niin kauan kuin minä. Onko se totta että he menevät naimisiin vasta vanhoina naisina."

"He menevät naimisiin kuten muutkin — sittenkun ovat kehittyneet naisiksi."

"Sen minä tiedän, mutta heidät naidaan viidenkolmatta ikäisinä. Onko se totta?"

"On kyllä."

"*Ya illah!* Viidenkolmatta vanhoina! Kuka ottaisi vapaasta tahdosta vaimon, joka on kahdeksankaantoista vuotta täyttänyt? Hän on jo vaimo — joka vanhenee joka tunti. Viisikolmatta! Minä

olen jo vanha eukko sillä iällä, ja —. Nuo *mem-logit* ovat iäti nuoria. Voi kuinka minä vihaan heitä!"

"Mitä heillä on tekemistä meidän kanssamme?"

"En minä tiedä. Minä tiedän sen vaan että tässä maailmassa voi löytyä nainen, kymmenen vuotta vanhempi minua, joka voi tulla sinun luoksesi ja anastaa sinun rakkautesi kymmenen vuotta sen jälkeen kun minä jo olen vanha vaimo, harmaapäinen ja Totan pojan hoitaja. Se on väärin ja pahasti. Heidän pitäisi myöskin kuoleman."

"Nyt sinä olet, ikävuosistasi huolimatta, lapsi, jonka minä otan syliini ja kannan alas portaita myöten."

"Tota! Varo Tootaa, minun herrani! Sinäpä se olet vallaton kuin pikku lapsi!" Ameerasta nosti Totan polvelleen suojaan nauraen, kun Holden sylissänsä kantoi heidät alas portaita. Tota avasi silmänsä ja hymyili kuin pieni enkeli.

Hän oli hiljainen lapsi ja ennenkuin Holden oikein taisi käsittää että hän oli maailmassakaan, oli hänestä kasvanut pikku kullankarvanen lemmikki, joka oli tuon kaupungin laidassa olevan talon itsevaltiainen. Nämät kuukaudet olivat täydellisen onnen aikaa Holdenille ja Ameeralle — onnen, joka oli vallan erillään maailmasta, suljettuna tuon puisen oven takana, jota Pir Khan vartioitsi. Päiväseen aikaan Holden hoiti virkaansa säälien sydämestään sellaisia, jotka eivät olleet yhtä onnellisia kuin hän, ja osoittaen semmoista mieltymystä pikku lapsiin, että moni äiti aseman pienissä seurueissa sekä ihmetteli että oli hyvillään. Illan hämärtäessä hän palasi Ameeran luo, joka oli vallan täynnä juttuja Totan ihmeellisistä toimituksista: kuinka hän oli taputellut käsiään ja liikutellut sormiaan semmoisella voimalla ja tarkoituksella että se oli vallan ilmeinen ihme; kuinka hän sitten myöhemmin oli aivan itsestään ryöminyt pois matalalta makuusijaltaan lattialle ja seisonut molemmilla jaloillaan kolmen hengenvetämän ajan. "Ja ne olivat pitkiä hengenvetämiä, sillä minun sydämeni oli ilosta vallan värähtämättä", sanoi Ameerasta.

Sitten Tota otti leikkiverikseen molemmat mullit, pienen harmaan oravan, faraorotan, joka eli kolossa kaivon luona ja varsinkin Mian Mittu papukaijan, jonka höyheniä hän armottomasti nyki, ja Mian Mittu kirkui kunnes Ameerasta ja Holden saapuivat.

"Voi sinua veitikka! Sinä pikku jättiläinen! Noinko sinä kohtelet veljeäsi katolla! *Tobah, tobah!* Hyi, hyi! Mutta minäpä tiedän loitsukeinon, joka tekee hänet viisaaksi kuin Suleiman ja Aflatoun [Salomo ja Plato]. Katsoppas nyt", sanoi Ameerasta. Hän otti koruompelulla koristetusta kukkarosta kourallisen mantelia. "Katso! Me luemme seitsemän. Jumalan nimessä!"

Hyvin vihasena ja höyhenet pörröllään asetettiin Mian Mittu häkkinsä katolle, ja istuutuen lapsen ja linnun väliin Ameerasta musersi ja kuori mantelin hampaillaan, jotka olivat manteliakin valkoisempia. "Tämä on varma taikakeino, minun elämäni; älä naura. Katso, minä annan papukaijalle toisen puolikkaan ja Totalle toisen." Mian Mittu nokkasi varovasti toisen puolikkaan Ameeran huulilta ja hän suuteli toisen puolikkaan lapsen suuhun, joka söi sen hitaasti, silmät kummastelevina. "Tämän minä teen seitsemänä päivänä ja varmaan hän, joka on meidän omamme, on kasvava taitavaksi puhujaksi ja viisaaksi. Oi Tota, mikä sinusta tuleekaan kun sinä kasvat mieheksi ja minä olen harmaapäinen?" Tota veti lihavat jalkansa somasti käppyrään. Hän osasi kontata eikä viitsinyt kuluttaa elämänsä kevättä turhissa puheissa. Hän tahtoi nykiä Mian Mittu papukaijan höyheniä.

Kun Tota oli kohonnut arvoasteissa niin paljon, että hän oli saanut hopeaisen vyön, joka yhdessä hänen kaulaansa ripustetun neliskulmaisen ja hopeaan piirretyn tenhokalun kanssa muodosti tärkeimmän osan hänen puvustaan, silloin hän läksi käydä lylleröimään vaaralliselle retkelle pihan poikki Pir Khanin luo ja tarjosi hänelle kaikki kalleutensa palkaksi, jos hän vaan antaisi hänen ratsastaa edes hiukkasen Holdenin hevosella. Tota oli nähnyt mummonsakin siten hierovan kauppa verannalla pikku tavarain kauppiaiden kanssa. Pir Khan itki, asetti tuon pehmeän pikku jalan harmaahapsisen päänsä päälle alamaisuutensa merkiksi ja kantoi tuon rohkean seikkailijan takaisin äitinsä syliin, vakuuttaen että Totasta tulisi monen miehen johtaja, ennenkuin hänelle partakaan oli kasvanut.

Eräänä kuumana iltana kun hän istui lattialla isänsä ja äitinsä keskellä katsellen katupoikien alkamaa loppumatonta paperileija-sotaa, hän pyysi isänsä antamaan hänellekin paperileijan, jota Pir Khan saisi lennättää, sillä häntä peloitti leikkiä sellaisten esineitten kanssa, jotka olivat häntä itseään suuremmat; ja kun Holden sanoi häntä pikku narriksi, nousi hän seisomaan ja sanoi verkalleen, tuntien syvästi oman arvonsa: "*Hum park nahin hai. Hum admi hai.*" (Minä en ole mikään narri, minä olen mies.)

Tuo vastaus herätti omituisia tunteita Holdenissa ja pani hänet todenteolla miettimään Totan tulevaisuutta.

Hänen ei olisi tarvinnut siitä huolehtia. Totan elämä tuotti liian täydellistä iloa kestääkseen kauan.

Siitä syystä se otettiin pois, niinkuin monet asiat Intiassa otetaan pois, äkkiä ja aavistamatta. Tämän

talon pikku hallitsija, kuten Pir Khan häntä nimitti, kävi surulliseksi ja valitteli vaivoja, hän, joka ei tuskista ennen mitään tiennyt. Ameera, hurjana pelvosta, hoiti häntä yöt päivät, mutta toisen päivän aamun sarastaessa Intian tavallinen syyskuume sammutti Totan elämän. Tuntui vallan mahdottomalta, että hän voisi kuolla, ja Ameera ja Holden eivät ensimmältä voineet käsittää, että se todellakin oli kuollut ruumis, joka makasi vuoteella. Sitten Ameera löi päätään huoneen seinään ja olisi heittäytynyt pihakaivoon, ellei Holden väkivoimalla olisi häntä estänyt.

Ainoastaan yksi armo suotiin Holdenille. Kun hän ratsasti virastoonsa heleässä aamuvalossa, löysi hän siellä odottamassa tavattoman paksun postilaukun, joka vaati tarkkaa miettimistä ja kovaa työtä. Hän ei kuitenkaan käsittänyt tätä jumalien hyvyyttä.

III.

Kun kuula ensin iskee, ei se tuota enempää tuskaa kuin jos hyppysillään hiukan nipistäisi. Runneltu ruumis ei ilmoita vastalausestaan sielulle ennenkuin kymmenen taikka viidentoista sekunnin kuluttua. Sitten tulee jano, pakotus ja kuoleman kamppaus ja ääretön valitusten paljous. Holden käsitti tuskansa hitaasti niinkuin hän oli käsittänyt onnensakin ja hänellä oli sama pakoittava tarve salata sen pienimmätkin jäljet. Alussa hänestä tuntui vaan niinkuin jotain olisi irtautunut hänestä ja että Ameera tarvitsi lohdutusta, kun hän istui tuolla pää polviin kumarruksissa, väristen, kun Mian Mittu katolla huusi "Tota! Tota!" Lopulta koko hänen jokapäiväinen elämänsä loukkasi häntä. Se oli ilmeinen vääryys että ainoakaan lapsi asemalla oli elossa ja mellasteli iltasilla kun hänen oma lapsensa makasi kuolleena. Se tuotti niin polttavaa tuskaa kun joku niistä kosketti häntä, ja kun onnelliset isät kertoivat lastensa viimeisistä urostöistä, sattui se häneen kuin puukon pisto. Hän ei voinut selittää tuskaansa. Hänelle ei ollut apua, ei lohdutusta, ei osanottoa, ja Ameera kuljetti häntä joka ilta koko itsesyytösten helvetin läpi, joka on valmistettu niille, jotka ovat kadottaneet lapsen ja uskovat että pikkunen — pienen pieni — lisävarovaisuus vaan olisi lapsen pelastanut. Ei ole monta helvettiä, jotka olisivat tätä pahempia, mutta Holden tuntee henkilön, joka on täydessä järjessään istautunut miettimään, että voiko vai eikö voi häntä syyttää vaimonsa kuolemasta.

"Ehkä", oli Ameeran tapa sanoa, "ehkä minä en kylliksi suojellut häntä. Suojelinko minä vai enkö minä suojellut häntä? Aurinko, joka paistoi katolle kun hän leikki siellä niin kauvan yksinään, ja minä — *ahi!* minä olin käherryttämässä tukkaani — aurinko ehkä silloin tuotti häneen kuumeen. Jos minä olisin varoittanut häntä välttämään aurinkoa, olisi hän ehkä elossa. Mutta, oi minun elämäni, sano että minä olen syytön! Sinä tiedät, että minä rakastin häntä niinkuin minä rakastan sinua! Sano että minua ei voi syyttää, muutoin minä kuolen — minä kuolen!"

"Ei ketään voi syyttää. Jumala sen tietää, ettei voi. Se oli sallittu, ja kuinka me olisimme voineet sitä estää? Se on ollutta ja mennyttä. Anna olleen olla, armas!"

"Hän oli minulle koko sydämeni. Kuinka minä voin olla ajattelematta sitä kun minun käsivarteni tuntee joka yö, että hän ei ole siinä? *Ahi! Ahi!* Oi Tota, tule takasin minulle — palaja jälleen, ja olkaamme kaikki yhdessä kuten ennenkin!"

"Rauhoitu! rauhoitu! Itsesi tähden ja minun tähteni, jos sinä rakastat minua, rauhoitu."

"Tästä minä näen, että sinä et siitä välitä, ja mitäpä sinä välittäisitkään? Valkosten miesten sydän on kivistä ja sielu raudasta. Voi, jos minä olisin nainut miehen omasta kansastani — vaikka hän olisi lyönytkin minua — enkä milloinkaan olisi syönyt muukalaisen leipää!"

"Olenko minä muukalainen, minun poikani äiti?"

"Mikäs muu sahib? ... Voi, anna minulle anteeksi — anna! Kuolema on tehnyt minut hulluksi. Sinä olet minun sydämeni elämä, ja minun silmiäni valo, ja elämäni henki, ja — ja minä olen työntänyt sinut luotani, vaikkapa silmänräpäyksenkin vaan. Jos sinä menet pois, keltä minä sitten pyydän apua? Älä suutu. Usko minua, se oli tuska, joka puhui, enkä minä, sinun orjasi."

"Sen minä tiedän — minä tiedän. Meistä kolmesta on nyt vaan kaksi jäljellä. Sitä suuremmasta syystä meidän nyt pitäisi koettaa olla yksi."

He istuivat lattialla vanhaan tapaansa. Oli lämmin yö aikaisin keväällä, kalevantulet leimahtelivat taivaan rannalta ja etäältä kuului silloin tällöin hiljaista ukkosen jyrynäitä. Ameera nojautui Holdenin syliin.

"Kuiva maa huutaa lehmän lailla sadetta, ja minä — minä pelkään. Näin ei ollut silloin kun me tähtiä luimme. Mutta sinä rakastat minua yhtä paljon kuin ennen, vaikka yksi side on katkennut? Vastaa."

"Minä rakastan enemmän kuin ennen, sillä meidän yhteinen surumme on uutena siteenä; ja sen sinä

tiedät."

"Niin, tiedän", sanoi Ameera kuiskaten hiljaa. "Mutta minusta tuntuu niin hyvältä kun kuulen sinun sanovan niin, minun elämäni, joka olet niin voimakas auttamaan. Minä en tahdo olla lapsi enää, vaan vaimo ja sinulle apuna. Kuule. Anna minulle *sitarani*, niin minä tahdon laulaa tyynesti."

Hän otti kevyen hopealla silatun *sitaran* ja alkoi laulaa suuresta sankarista Rajá Rasalusta. Käsi hapuili kieliä, ääni tuntui epäröivältä ja taukosi vähä väliä, ja erään matalan äänen kohdalla muuttui tuoksi pieneksi kehtolaulu paraksi, jossa kerrotaan pahasta variksesta:

Luumut kasvaa varvikossa,
Maksaa pennin vaan,
Naula maksaa pennin vaan, *Baba* — pennin —

Sitten tulivat kyyneleet ja tuo surkea kapina kohtaloa vastaan, kunnes hän nukkui hiljaa valitellen unissaan ja puristaen oikeata käsivarttaan likelle ruumistaan ikäänkuin hän sillä olisi tahtonut suojella jotain, jota ei ollut siinä.

Tämän yön jälkeen elämä kävi hiukan helpommaksi Holdenille. Tuo alituinen suru, jonka kuolema tuotti, pakoitti hänet työhön ja työ virkisti häntä täyttämällä hänen ajatuksensa kahdeksan tai yhdeksän tuntia päivässä. Ameera istui yksin kotona ja hautoi suruansa, mutta hänkin kävi onnellisemmaksi kun hän huomasi että Holden oli tyyneempi, kuten naisten tapa on. He tunsivat onnea taas, mutta täällä kertaa varovasti.

"Siitä syystä, että me rakastimme Totaa, hän kuoli. Jumala kadehti meitä", sanoi Ameera. "Minä olen ripustanut suuren mustan saviastian meidän ikkunaamme torjumaan pahoja silmäyksiä meistä, ja me emme saa huutaa iloamme, vaan meidän pitää kulkea hiljaa tähtien alla, muutoin Jumala löytää meidät. Eikös se ole hyvin puhuttu, sinä arvoton?"

Hän oli aikonut sanoa: sinä rakastettu, mutta muutti sen näyttääkseen täten kuinka vakavasti hän tarkoitti, mitä oli puhunut. Mutta suutelo, joka seurasi tuota uutta nimeä, oli semmoinen että mikä jumala tahansa olisi sitä kadehtinut. He kulkivat edestakasin sanoen: "Se on turhaa — se on turhaa", ja toivoen että kaikki haltiat nyt kuulisivat heitä.

Mutta haltiat hommailivat muita asioita. He olivat suoneet kolmellekymmenelle miljoonalle ihmisiä neljä onnen vuotta, jolloin ihmiset elivät mukavasti, vuodentulo oli varmaa ja syntyneitten lukumäärä oli vuosi vuodelta kasvamassa; maakunnista ilmoitettiin että yksinomaan maata viljelevä väki oli lisääntynyt niin, että nyt asui kullakin neliöpenikulmalla tuota rasiitettua maata vaihdellen yhdeksästä sadasta kahteentuhanteen henkeen. Jo oli aika tehdä tilaa. Parlamentin jäsen Ala-Tootingista, joka kulki ympäri Intiaa silinterihatussa ja hännystakissa, puhui laveasti Britannian lain siunauksesta ja lausui ainoana tarpeellisena toivomuksenaan, että pantaisiin toimeen asianomaisesti vahvistettu valitsijasysteemi ja yleinen äänestys-oikeus. Hänen kärsivälliset isäntänsä hymyilivät ja pyysivät häntä olemaan tervetullut, ja kun hän keskeytti puheensa ilmoittaakseen sulosanoilla ihastustansa veripunasesta dhakpuun kukasta, joka nyt kukki liian aikaisin, siten ennustaen sairaita aikoja, niin silloin he hymyilivät vielä entistä enemmän.

Se oli Kot-Kumharsenin maakunnan varapäällikkö, joka kerran klubissa puoleksi leikillisesti kertoi erään tapahtuman, mikä sai Holdenin veren jäähtymään, hänen kuunnelleessaan loppujuttua.

"Hän ei kiusaa enää ketään. En ole eläessäni nähnyt niin hämmästynttä ihmistä. Voi helkkari, minä luulen että hän aikoo nostaa siitä kysymyksen parlamentissa. Hänen matkatoverinsa samassa laivassa — joka ruokapöydässä istui hänen vieressään — sairastuu koleraan ja kuolee kahdeksassatoista tunnissa. Älkää naurako pojat. Parlamentin jäsen Ala-Tootingista on äärettömästi suutuksissaan siitä; mutta hän on vielä enemmän peloissaan. Minä luulen, että hän hommaa kirkastetun persoonansa pois koko Intiasta."

"Minä antaisin hyvin paljon, jos kolera hänetkin tapaisi. Se pidättäisi muutamia hänen kaltaisiaan valtioviisaita asemillaan. Mutta mitä nyt kuuluu kolerasta? Tämähän on vallan liian aikaista semmoisille seikoille", sanoi eräs hyödyttömän suolannuolimen hoitaja. "Kyllä kai", sanoi maakunnan varapäällikkö miettiväisenä. "Me olemme kasvattaneet heinäsirot luonamme. Meillä on paikka paikoin kolera kaikkialla pohjoisessa — me sanomme ainakin 'paikka paikoin' siisteyden vuoksi. Kevättouvat ovat huonot viidessä maakunnassa, eikä kukaan ihminen näytä tietävän missä talvisateet viipyvät. Meillä on nyt maaliskuu kohta käsissä. Minä en tahdo ketään pelottaa, mutta minusta näyttää siltä kuin luonto aikoi lopettaa laskunsa tänä kesänä paksulla verisellä viivalla."

"Juuri kun minä aion pyytää virkavapautta", sanoi ääni toiselta puolen huonetta.

"Tänä vuonna ei anneta paljon virkavapauksia, mutta sitä enemmän taitaa tapahtua virkaylennyksiä."

Minä olen tullut tänne anomaan hallitukselta että minun toivomani kanavan rakentaminen pantaisi hätäaputöitten luetteloon. Nyt on paha tuuli, joka ei ennusta mitään hyvää. Minä saan vihdoin viimeinkin tuon kanavan valmiiksi."

"Se on siis tuo vanha veisu", sanoi Holden, "nälänhätä, kuume ja kolera?"

"Ei, ei suinkaan! Ainoastaan paikkakunnallinen puute ja eri vuodenaikoina esiintyvien tautien tavallista suurempi ilmaantuminen. Sen saatte lukea kaikissa virallisissa ilmoituksissa, jos elätte vielä ensi vuonna. Te olette onnen poika. Teillä ei ole vaimoa, joka on toimitettava pois vaarapaikoilta. Vuoristoasemat tulevat olemaan täynnä vaimoväkeä tänä vuonna."

"Minä luulen että te olette taipuvainen liottelemaan puhetta basaareissa", sanoi nuori virkamies sihteeristöstä. "Minä olen huomannut —"

"Ehkä olette", sanoi maakunnan päällikkö, "mutta teillä on hyvin paljon vielä huomattavaa poikani. Sillä välin minä tahdon huomauttaa teille —" Ja hän veti virkamiehen sivulle ja rupesi keskustelemaan tuon kanavan rakennustavasta, joka oli semmoisena sydänasiana hänelle.

Holden palasi asuntoonsa ja alkoi ymmärtää ettei hän ollut yksin maailmassa, ja että hän oli levoton toisen tähden, mikä on erinomaisen tyydyttävä pelvon tunne miehen sielulle.

Kaksi kuukautta myöhemmin, kuten päällikkö oli ennustanut, alkoi luonto kuitata laskujansa verisellä kynällä. Heti kevättouvon kantapäillä alkoi kuulua leivän huuto, ja hallitus, joka oli määrännyt, ettei kukaan saisi kuolla nälkään, lähetti vehnää. Sitten tuli kolera kaikilta kompassin suunnilta. Se hyökkäsi puolen miljoonan lukuisen pyhissävaeltaja-joukkoon erään pyhän arkun luona. Moni kuoli jumalansa jalkain juureen, toiset pakenivat ympäri maata tuoden ruton mukanaan. Se hiipi alkuasukasten vallitettuun kaupunginosaan ja tappoi kaksisataa henkeä päivässä. Väki tulvaili juniin, riippuen kiinni astuinlaudoissa ja lymyten vaunujen katolla; ja kolera seurasi heitä, sillä joka asemalla vedettiin asemasillalle kuolleita ja kuolevaisia, jotka haisivat kalkkivedelle ja karbolihapolle. Ne kuolivat tienvieriin ja englantilaisten hevoset säikähtivät ruumiita heinikossa. Sadetta ei kuulunut ja maa kovettui rautaiseksi ettei kukaan pääsisi piiloutumaan sen sisään. Englantilaiset lähettivät vaimonsa vuoristoon ja palasivat työhönsä, yleten virassaan aina sitä myöten kuin heitä määrättiin täyttämään sotarinnessa syntyneitä aukkoja. Holden, kipeänä pelvosta, että hän ehkä kadottaisi kalleimman aarteensa maan päällä, oli koettanut parastansa saadakseen Ameeran lähtemään äitinsä kanssa Himalayan tienoille.

"Minkätähden minä menisin?" sanoi hän eräänä iltana katolla.

"Täällä on tautista, ja väkeä kuolee, ja kaikki valkoset *mem-logit* ovat menneet."

"Kaikkiko?"

"Kaikki — paitsi ehkä joku vanha jöröpää, joka loukkaa miehensä sydäntä jäämällä tänne kuoleman vaaraan."

"No niin; se joka jää, on minun sisareni, ja sinä et saa häntä ylenkatsoa, sillä minäkin käyn vanhaksi. Minä olen iloinen siitä että kaikki ylpeät Valkoset *mem-logit* ovat menneet."

"Puhunko minä vaimolle vai lapselle? Lähde vuoristoon ja minä pidän huolen siitä, että sinä matkustat kuin kuninkaan tytär. Ajattele lapsukainen. Punaseksi kiillotetuissa mullivaunuissa, jotka ovat hunnulla ja uutimilla peitetyt, metalliset papukaijat vaunujen aisoissa ja punanen vaate riippumassa. Minä lähetän kaksi palvelijata sinua saattamaan, ja —"

"Lopeta jo! Sinä se olet lapsi kun tuommoista puhut. Mitä hyötyä minulla on semmoisista leluista? Hän olisi hyväillyt mulleja, leikkinyt satulaloimen kanssa. Hänen tähtensä, ehkä — sinä olet tehnyt minut hyvin englantilaiseksi — minä olisin lähtenyt. Nyt minä en tahdo. Antaa *mem-logien* paeta."

"Heidän miehensä lähettävät heidät, armas."

"Hyvin sinä puhut. Mistä saakka sinä olet ollut minun mieheni, jolla on valta määrätä, mitä minun tulee tehdä? Minä olen vaan synnyttänyt sinulle pojan. Sinä olet minulle ainoastaan minun sieluni koko toivo. Kuinka minä voisin erota sinusta kun minä tiedän, että jos sinua onnettomuus kohtaisi, vaikkapa niin pienen pieni kuin minun pikkusormeni kynsi — eikös se ole pieni? — niin minä sen tietäisin, vaikka olisin paratiisissa? Ja täällä, tänä kesänä sinä voisit kuolla — ah, *janee*, kuolla! — ja kuollessa sinä pyytäisit apua Valkoselta vaimolta ja viimeisessä silmänräpäyksessä hän ryöstäisi sinun lempesi minulta."

"Mutta lempi ei synny silmänräpäyksessä eikä kuolinvuoteella."

"Mitä sinä tiedät lemmestä, sinä kivisydän? Hän ottaisi sinun viimeiset kiitoksesi, ja Jumalan ja Profetan ja Beebee Miriamin kautta, sitä minä en milloinkaan kestäisi. Minun herrani ja minun armaani, älä puhu enää tuommoista järjetöntä minun pois lähdöstäni. Siellä, missä sinä olet, siellä olen minäkin. Sillä hyvä."

Hän kietoi käsivartensa Holdenin kaulaan ja pani kämmenensä hänen suulleen.

Eipä ole juuri onnea sen täydellisempää kuin se joka on anastettu miekan varjossa. He istuivat yhdessä nauraen ja nimittäen toisiaan vallan ääneensä kaikilla lempinimillä, jotka suinkin saattoivat herättää jumalien raivoa. Kaupunki heidän allaan oli täynnä omaa kurjuuttaan. Rikkivalkeat leimusivat kaduilla, väki hindulaisissa tempeleissä kirkui ja ulvoi, sillä jumalat eivät tahtoneet kuulla näinä päivinä. Suuren muhamettilaisen alttarin luona pidettiin jumalanpalvelusta ja minareeteista kaikui melkein lakkaamatta kutsut rukouksiin. He kuulivat valitukset taloista, joissa kuolo oli käynyt, ja kerran kuului erään äidin tuskan huuto, hän kun oli menettänyt lapsensa ja rukoili häntä palajamaan takasin. Hämärässä he näkivät kuolleita kannettavan pitkin kaupungin katuja ja jokaista paria seurasi oma pieni murehtijajoukkonsa. Siitä syystä he suutelivat toisiaan ja värisivät.

Luonnon lasku oli verinen ja ankara, sillä maa oli kovin rasittunut ja tarvitsi hengenvuoroa ennenkuin jokapäiväiselämän virta taas pääsisi peittämään sen. Kypsymättömien isien ja kehittymättömien äitien lapsilla ei ollut mitään vastustusvoimaa. He olivat peloissaan ja odottivat hiljaa, että miekka taas kätkeytyisi tuppeensa marraskuussa, jos niin oli sallittu. Englantilaisten joukossa syntyi aukkoja, mutta ne aukot täytettiin. Hallituksen hätäaputyöt, kolerasairaalat, lääkkeiden jakaminen ja mahdollinen terveyden hoito menestyivät, sillä niin oli käsketty.

Holdenia oli käsketty pitämään varalta, että olisi valmiina lähtemään täyttämään sen miehen paikkaa, joka ensiksi kaatuisi. Jokaisena päivänä hänen täytyi olla kaksitoista tuntia näkemättä Ameeraa; ja hän saattoi kuolla kolmen tunnin kuluessa. Holden ajatteli, millaista hänen tuskansa olisi, ellei hän kolmeen kuukauteen saisi nähdä Ameeraa, taikka jos Ameera kuolisi hänen ollessaan poissa. Hän oli niin varman varma siitä, että Ameera kuolisi — niin varma, että kun hän nosti katseensa telegrammista ja näki Pir Khanin hengästyneenä ovelta, niin hän naurahti ääneensä. "No?" — kysyi hän.

"Kun huuto kaikuu yössä ja henki värähtelee kurkussa, kuka tietää tenhovoiman, joka silloin voi auttaa? Joudu nopeaan, taivahinen. Se on musta kolera."

Holden ratsasti täyttä karkua kotiinsa. Taivas oli synkkänä pilvistä, sillä tuo kauvan viipynyt sade oli nyt saapunut ja kuumuus oli vähenemässä. Ameeran äiti oli häntä vastassa pihalla, valitellen: "Hän on kuolemaisillaan. Hän on kuoleman oma. Hän on jo melkein kuollut. Mitä minun pitää tehdä, sahib?"

Ameera makasi siinä huoneessa, jossa Tota oli syntynyt. Hän ei ollenkaan liikahtanut kun Holden tuli, sillä ihmissielu rakastaa yksinäisyyttä ja kun se on valmis lähtemään pois, se lymyytyy usvaiseen rajamaahan, johon elävät ihmiset eivät voi sitä seurata. Musta kolera tekee työnsä hiljaa ja selittämättä. Ameera oli eroamaisillaan elämästä, ikäänkuin kuolon enkeli itse olisi laskenut kätensä hänen päällensä. Tuo nopea hengitys näytti osoittavan, että hän joko pelkäsi tai tunsu tuskaa, mutta ei silmä eikä suu vastannut Holdenin suuteloihin. Tässä ei voinut mitään, ei sanoa, ei tehdä. Holden saattoi vaan odottaa ja kärsiä. Sateen ensi pisarat alkoivat tipahdella katolle ja hän saattoi kuulla ilohuutoja kuivuneesta kaupungista.

Sielu palasi takasin vähäksi aikaa ja huulet liikkuvat. Holden kumartui alas kuuntelemaan. "Älä ota mitään minusta", sanoi Ameera. "Älä ota mitään hivuksia minun päästäni. Hän pakoittaisi sinut polttamaan ne sitten myöhemmin. Sen liekin minä tuntisin. Lähemmä! Tule lähemmäksi! Muista vaan, että minä olin sinun ja synnytin sinulle pojan. Vaikka sinä huomenna naisit valkosen naisen, on sinulta ainaseksi otettu pois tuo ilo puristaa syliisi esikoista poikaasi. Muista minua kun sinun poikasi on syntynyt — tuo poika, joka on kantava sinun nimeäsi kaikkien kuullen. Hänen onnettomuutensa tulkoon minun päälleni. Minä tunnustan — minä tunnustan" — huulet henkäsivät loppusanat hänen korvaansa — "ettei ole muuta jumalaa kuin — — sinä armas."

Sitten hän kuoli. Holden istui hiljaa ja kaikki hänen ajatuksensa olivat hyytyneet, kunnes hän kuuli Ameeran äidin nostavan uudinta.

"Onko hän kuollut, sahib?"

"Hän on kuollut."

"Silloin minun pitää murehtia, ja sitten minä otan tämän talon huonekalut huostaani; sillä ne tulevat olemaan minun. Eihän sahib tahdo sitä kieltää. Sehän on niin vähän, niin kovin vähän, sahib, ja minä olen vanha vaimo. Minä tahtoisin maata mukavasti."

"Jumalan tähden, ole vaiti nyt! Mene valittamaan jonnekin, jossa minä en voi sinua kuulla."

"Sahib, hän on haudattava neljän tunnin kuluessa."

"Minä tunnen tavat. Minä menen ennenkuin hänet viedään pois. Se seikka on sinun vallassasi. Pidä huolta, että vuode — jolla — jolla — hän lepää —"

"Ahaa! Tuo kaunis punanen sohva. Minä olen jo kauvan toivonut —"

"Että vuode jätetään koskematta minua varten. Kaikki muu koko talossa on sinun. Vuokraa rattaat, ota kaikki ja mene pois ja korjaa ennen auringon nousua kaikki tyyni paitsi sen, mitä minä olen käsenyt mulle säästämään."

"Minä olen vanha vaimo. Minä tahtoisin viipyä täällä edes murehtimispäivät, ja nyt on sadekin juuri alkanut. Minnekä minä menen?"

"Mitä se minua liikuttaa? Minun käskyni on että sinä menet. Huonekalut ovat tuhannen rupeen arvoiset ja minun lähettilääni tuo sinulle sata rupeeta tänä iltana."

"Se on kovin vähän. Ajattele rattaiden vuokraa."

"Sinä et saa mitään ollenkaan ellet nyt lähde ja joutuun! Oi vaimo, mene tiehesi ja jätä minut kuolleen luo!"

Äiti mennä laahusti alas rappusia ja huolissaan että vaan saisi huonekalut haltuunsa, unohti valittaa. Holden jäi Ameeran luo ja sade tulvaili katolle. Hän ei voinut ajatella yhtäjaksoisesti tuon melun tähden, vaikka hän kyllä koetti. Sitten neljä lakanoihiin verhottua, aaveen tapaista olentoa hiipi yksitellen huoneeseen ja tirkistelivät häntä huntujensa läpi. Ne olivat kuolleen pesijöitä. Holden läksi huoneesta ja meni hevosensa luo. Hän oli saapunut tänne kuolettavassa, tukahduttavassa helteessä kahlaten nilkankorkuisessa tomussa. Nyt hän löysi pihan sateen valamana lammikkona täynnä sammakoita; keltanen puro tulvaili portin alitse ja vinkuva tuuli ajoi sadenuolet rakeitten tapaan multavalleja vastaan. Pir Khan värisi pienessä kojussaan portin luona, ja hevonen polki levottomana vedessä.

"Minulle on kerrottu sahibin käsky", sanoi Pir Khan. "Se on hyvä. Tämä talo on nyt autio. Minä menen myöskin, sillä minun apinanaamani muistuttaisi vaan siitä, mikä on ollut. Mitä sohvaan tulee, tuon minä sen aamulla sinun taloosi. Mutta muista, sahib, se on oleva sinulle kuin puukko, jota väännetään vereksessä haavassa. Minä lähden toivoretkelle, enkä tahdo mitään rahaa. Minä olen lihonut armollisen herrani turvissa, jonka suru on minun suruni. Viimeisen kerran minä pidän suitsia sinulle."

Hän kosketti Holdenin jalkaa molemmilla käsillään ja hevonen juosta karahutti tielle, jossa kahisevat bamburuo'ot tavottelivat taivasta ja kaikki sammakot kurnuttivat. Holden ei voinut sateelta mitään nähdä. Hän peitti silmänsä käsillään ja mumisi: "Voi, sinä peto! Sinä petomainen peto!"

Utinen hänen surustaan oli jo tunnettu hänen asunnossaan. Hän saattoi sen huomata isäntänsä silmissä, kun Ahmed Khan kantoi sisään hänen ruokansa ja ensi kerran elämässään laski kätensä Holdenin olkapäälle sanoen: "Syö, sahib, syö. Ruoka on hyvää surussa. Olen minäkin kokenut semmoista. Mutta varjot syntyvät ja katoavat, sahib. Varjot syntyvät ja katoavat. Tässä on keitetyitä munia."

Holden ei voinut syödä eikä nukkua. Taivas lähetti alas kahdeksan tuumaa sadetta sinä yönä, pesten maan puhtaaksi. Vesi repi alas valleja, turmeli tiet ja aukoi matalat haudat muhamettilaisella hautausmaalla. Koko seuraavan päivän satoi ja Holden istui hiljaa kotonaan ajatellen suruaan. Kolmannen päivän aamuna sai hän sähkösanoman, joka sisälsi ainoastaan seuraavaa: "Ricketts, Myndonie. Kuolemaisillaan. Holden. Ylennetty. Heti." Silloin hän ajatteli, että ennenkuin hän lähtee, tahtoisin hän nähdä tuon talon, jossa hän oli ollut herra ja hallitsija. Ilma selkisi hiukan. Pahanhajuinen maa höyrysi ja Holden oli kiireestä kantapäihin saakka punanen pistävästä kuumuudesta, jonka tukehduttava kosteus synnytti.

Hän huomasi että sade oli repinyt alas mullasta rakennetut portin tolpat ja tuo raskas puuovi, joka oli hänen maailmaansa suojannut, riippui retkallaan yhdestä saranasta. Pihalla kasvoi kolmen tuuman korkuista ruohoa; Pir Khanin maja oli tyhjä ja turvonneet katto-oljet riippuivat kattolautojen välissä. Harmaa orava oli ottanut haltuunsa verannan, ikäänkuin talo olisi ollut autiona kolmekymmentä vuotta, eikä vaan kolme päivää. Ameeran äiti oli vienyttä pois kaikki paitsi muutamia homeisia niinimattoja. Pienten skorpionien rapsuttaminen, kun ne juosta vilistivät lattian poikki, oli ainoa ääni koko talossa. Ameeran huone ja tuo toinen huone, jossa Tota oli asunut, oli paksussa homeessa; ahtaat portaat, jotka johtivat katolle, olivat raitaiset ja täplikkiät sateen tuomasta mudasta. Holden näki kaiken tämän, tuli ulos taas ja tapasi tiellä hyryisäntänsä Durga Dass'in — majesteettillisena, ystävällisenä, puettuna Valkoseen musliiniin ja ajaen yksin istuttavissa kääseissä. Hän tuli katsomaan taloaan, nähdäkseen kuinka katot kestivät ensimmäisen sateen hyökkäystä.

"Minä olen kuullut", sanoi hän, "että te ette enää tule vuokraamaan tätä taloa, sahib?"

"Mitä te aiotte tehdä sillä?"

"Minä ehkä vuokraan sen pois uudelleen."

"Silloin minä tahdon pitää sen kunnes tulen takasin."

Durga Dass oli vaiti hetkisen. "Älkää huoliko siitä, sahib", sanoi hän. "Kun minä olin nuori mies, niin minäkin — Mutta nyt minä olen porvariston jäsen. Hohhoo! Ei. Kun linnut ovat lentäneet pois, mitä silloin enää pesällä tekee? Minä annan repiä sen alas; aina minä hirsistä jonkun hinnan saan. Se on revittävä alas ja maistraatti rakennuttakoon kadun sen poikki paloportaista kaupungin muuriin, kuten he tahtovat. Niin ettei kukaan voi tietää, millä paikalla tämä talo on seissyt."

Hänen oma aviovaimonsa.

Shakespeare sanoo jotain toukista (vai oliko se jättiläisistä taikka kovakuoriaisista), että ne nousevat sitä vastaan, joka niiden päälle tallaa liian raskaasti. Varminta on ettei rupea ollenkaan polkemaan toukkia — ei edes viimeksi kotimaasta tullutta nuorinta luutnanttia, jonka napit tuskin vielä ovat silkkipaperista päästetyt ja jolla on mehevän englantilaisen lihan puna poskilla. Tässä kertomuksessa puhutaan toukasta, joka rupesi kiemurtelemaan. Lyhyiden vuoksi nimitämme Henry Augustus Ramsay Faizanea "Toukaksi", vaikka hän oikeastaan oli erittäin sievä poika, jolla ei ollut haiventakaan kasvoissa, ja joka vyötäisiltään oli hoikka kuin tyttönen, kun hän tuli toiseen Shikarrien jääkäri rykmenttiin, jossa hän sai kärsiä kaikenlaisia ikävyyksiä. Shikarrien rykmentti on ylpeätä väkeä ja sitä täytyy olla taitava kaikenmoisisissa asioissa — pitää osata soittaa banjoa, taikka ratsastaa tavallista paremmin, taikka laulaa, taikka näytellä — ollakseen heille mieliksi.

Toukka ei tehnyt muuta kuin pudota keikahteli hevosensa selästä ja työnsi lastuja irti portintolpista kärryillään. Tämäkin kävi yksitoikkoseksi ajan pitkään. Hän ei tahtonut pelata vistiä, hän repi rikki biljaardikankaan, oleskeli paljon itsekseen ja kirjoitti mammalleen ja sisarelleen kotimaahan. Neljä näistä viidestä seikasta oli paheita, joita Shikarrit eivät hyväksyneet ja joita he päättivät poistaa. Jokainen tietää kuinka vanhemmat luutnantit kasvattavat nuorempia, eivätkä salli niiden koskaan kiivastua. Se on terveellistä eikä vahingoita ollenkaan, ellei vaan kärsivällisyys loppu; silloin se on harmillista. Oli kerran mies — mutta tämä kuuluu toiseen juttuun.

Shikarris jääkärit kiusasivat Toukkaa kovin paljon ja hän kärsi kaikki valittamatta. Hän oli niin hyvä ja niin harras oppimaan, ja hän punastui niin sievästi, että hänen kasvatuksensa loppui hyvin lyhyeen ja jokainen jätti hänet rauhaan, paitsi vanhin luutnantti, joka yhä edelleen koetti tehdä Toukan elämän karvaaksi. Vanhin luutnantti ei tarkoittanut pahaa, mutta hänen leikkinsä oli karkeata ja hän ei oikeen ymmärtänyt, missä piti lopettaa. Hän oli liian kauvan saanut odottaa omaa komppaniaa ja tuommonen seikka saattaa aina miehen katkeraksi. Paitsi sitä hän oli rakastunut ja se teki asian vielä pahemmaksi.

Eräänä päivänä kun hän oli lainannut Toukan rattaat naiselle, jota ei ollut olemassakaan, ja oli itse ajellut niillä koko iltapäivän, ja oli tuon saman olemattoman naisen nimessä kirjoittanut Toukalle kirjeen ja nyt kertoi upseeriklubissa koko jutun, niin Toukka nousi paikaltaan ja sanoi tyynellä naisellisella äänellään: — "Se oli aika hyvä kuje; mutta minä lyön vetoa kuukauden palkasta kuukauden palkkaa vastaan sittenkun sinä olet nimitetty, että minä teen sulle kepposen, jonka sinä muistat koko elämäsi ajan ja jonka rykmentti muistaa vielä sitten kun sinä olet kuolleena ja haudattuna." Toukka ei ollut ollenkaan suutuksissaan ja koko upseeristo nauroi ääneensä. Sitten vanhin luutnantti katseli Toukkaa kiireestä kantapäähän ja päinvastaiseen suuntaan ja sanoi: "Asia on sovittu, lapsukainen". Toukka pyysi upseereja todistamaan että veto oli lyöty ja jatkoi sitten lempeästi hymyillen erään kirjan lukemista.

Kaksi kuukautta kului ja vanhin luutnantti yhä kasvatti Toukkaa, joka rupesi hiukan kiemurtelemaan kun kuuma aika oli lähestymässä. Minä jo mainitsin että vanhin luutnantti oli rakastunut. Hulluinta tässä asiassa oli se että tyttö myöskin oli rakastunut vanhimpaan luutnanttiin. Ja vaikka eversti lausui rumia sanoja ja majuri tirsкуi ja naineet kapteenit näyttivät äärettömän viisailta ja nuoremmat upseerit hymyilivät ylenkatseellisesti, niin nämä kaksi rakastavaista kuitenkin menivät kihloihin.

Vanhin luutnantti oli niin ihastuksissaan kun hän samaan aikaan sai sekä oman komppanian että tytön, että hän unohti kiusata Toukkaa. Morsian oli sievä tytön tyylykkä ja olipa hänellä hiukan rahaakin. Hänestä ei muutoin kerrota ollenkaan mitään tässä kertomuksessa.

Eräänä iltana juuri kun kuuma aika oli alkanut, koko upseeristo, paitsi Toukkaa, oli kokoontunut klubihuoneen edustalle. Musiikki oli lakannut soittamasta, mutta ei kenenkään tehnyt mieli mennä

sisään. Ja kapteenien rouvat olivat myöskin siellä. Kihlatun miehen hupsuus on vallan rajatonta laatua. Vanhin luutnantti oli selittänyt kihlattunsa erinomaisia ominaisuuksia ja rouvat olivat hymähdelleet suostumuksensa miestensä haukotellessa, kun samassa kuului hameiden kahina pimeässä ja väsynyt, heikko ääni lausui:

"Missä minun mieheni on?"

Minä en ollenkaan tahdo saattaa Shikarrisrykmentin moraalia epäluulon alaiseksi, mutta se on tosiasia, että neljä miestä samassa hypähti ylös ikäänkuin heitä olisi ammuttu. Kolme heistä oli naimisissa. Ehkä he pelkäsivät, että heidän vaimonsa olivat tulleet kotimaasta äkkiarvaamatta. Neljäs sanoi hypähtäneensä ylös hetken vaikutuksesta. Hän selitti sen jälestäpäin.

Sitten ääni huudahti: — "Oi Lionell!" Lionell oli vanhimman luutnantin nimi. Nainen tuli pikku pöydillä palavien kynttilöiden valopiiriin ja ojensi nyhkyttäen kätensä pimeää nurkkaa kohti, jossa vanhin luutnantti istui. Me nousimme pystyyn tuntien sydämessämme, että nyt oli pahinta odotettavissa. Tässä matoisessa maailmassa me niin vähän tiedämme lähimmäisemme elämästä — joka muutoin ei muita koskekaan — ettemme ollenkaan hämmästy kun ratkaiseva isku kohtaa. Saattaa se isku jonakin päivänä tavata meitä itseämmekin. Vanhin luutnantti oli ehkä luiskahtanut väärälle polulle nuoruudessaan. Miehillä useinkin käy niin hullusti. Me emme tietäneet; me tahdoimme kuulla; ja kapteenien rouvat tahtoivat myöskin kuulla. Jos hän oli horjahtanut, niin oli se anteeksi annettavaa, sillä tuo tuntematon nainen pölyssä kengissään ja harmaa matkapuku yllään oli kerrassaan suloinen, hivukset mustat ja silmät suuret, kyneleiset. Hän oli pitkä ja kaunisvartaloinen, ja hänen äänensä oli niin surullisen nyhkyttävä, että oikeen kävi sääliksi. Heti kun vanhin luutnantti oli noussut seisaalleen, heittäytyi nainen hänen kaulaansa sanoen häntä "omaksi kullaksi" ja selittäen että hän ei jaksanut odottaa kauemmin yksinään Englannissa ja että kullan kirjeet olivat käyneet niin lyhyiksi ja kylmiksi ja hän oli oman kultansa oma aina maailman loppuun asti ja antaisiko kulta hänelle milloinkaan anteeksi? Tämä ei ollut oikeen naisten tapaan sanottu. Se oli liian suoraan menemistä asiaan.

Asema näytti tosiaankin synkältä, ja kapteenien rouvat vilkuilivat silmikulmiensa alta vanhimpaan luutnanttiin, ja everstin naama harmaiden partaharjaksien ympäröimänä oli synkkä kuin tuomiopäivä, eikä kukaan virkkanut sanaakaan.

Sitten eversti sanoi lyhyesti: "No hyvä, herra?" ja nainen nyhkytti uudelleen. Vanhin luutnantti oli puoleksi tukehtunut syleilystä, mutta hän änkytti kuitenkin:

— "Se on helvetin vale! Minulla ei eläessäni ole ollut vaimoa!" — "Älä kiroo", sanoi eversti. "Tule klubihuoneeseen. Meidän täytyy saada tämä selville", ja hän huokasi itsekseen, sillä hän oli tottunut luottamaan Shikarreihiinsa.

Me menimme etuhuoneeseen, joka oli täysin valaistu, ja siellä me näimme kuinka ihana tuo nainen oli. Hän seiso i meidän keskellä, väliin itkuun tyrskähtäen, väliin jäykkänä ja ylpeänä, ja sitten taas ojentäen kätensä vanhinta luutnanttia kohti. Se oli vallan kuin neljäs näytös murhenäytelmässä. Hän kertoi meille kuinka vanhin luutnantti oli nainut hänet käydessään kotimaassa loma ajallaan kahdeksantoista kuukautta sitten; ja hän tuntui tietävän kaikki mitä mekin tiesimme ja hiukan enemmänkin vanhimman luutnantin entisyydestä. Luutnantti vaaleni ja kävi tuhkanharmaaksi koettaen joskus hiukan keskeyttää tuota sanatulvaa; ja me, jotka näimme kuinka suloinen tuo nainen oli ja kuinka syylliseltä luutnantti näytti, pidimme viimeksi mainittua mitä pahimpana petona. Me säälimme häntä samalla kumminkin.

Minä en koskaan unohda mistä kaikesta tämä nainen syytti vanhinta luutnanttia. Eikä hänkään sitä unohda. Kaikki tämä tapahtui niin äkkiarvaamatta ja aavistamatta, häiriten meidän yksitoikkoista elämätämme. Kapteenien rouvat seisoivat taampana, mutta heillä oli silmät auki ja me näimme että he jo olivat lausuneet tuomionsa vanhimmasta luutnantista. Eversti näytti viittä vuotta vanhemmalta. Yksi majuureista varjosti silmiään kädellään ja tarkasteli siten naista. Toinen siveli viiksiään ja hymyili tyynesti ikäänkuin hän olisi katsellut näytelmätä. Peremmällä vistipöydän jaloissa vanhimman luutnantin koira ajeli kirppuja. Minä muistan kaiken tämän niin selvään kuin minulla olisi valokuva kädessäni. Minä muistan tuon kauhun katseen vanhimman luutnantin kasvoissa. Se oli vallan kuin olisimme nähneet miestä hirtettävän, mutta vielä paljoa haus Kempaa. Viimein nainen sanoi että vanhimman luutnantin vasempaan olkapäähän oli piirretty kirjaimet F.M. Me tiesimme kaikki sen todeksi ja viattomuudessamme arvelimme että nyhän asia oli vallan selvä. Mutta yksi poikamies majuureista sanoi hyvin kohteliaasti: — "Minä otaksun, että teidän vihkimätodistuksenne olisi kumminkin enemmän vakuuttava."

Tämä saattoi naisen raivostumaan. Hänen kasvojensa ilmeestä näkyi, että hän piti vanhinta luutnanttia mitä suurimpana koirana ja paitsi sitä ylenkatsoi majuuria ja everstiä ja meitä muita. Sitten hän purskahti itkuun ja veti povestaan erään paperin sanoen majesteettisellä äänellä: — "Ottakaa tämä! Ja antakaa minun mieheni — minun laillisesti vihityn mieheni — lukea se ääneensä — jos hän uskaltaa!"

Katsojissa syntyi suhinata ja miehet vilkasivat toisiinsa kun vanhin luutnantti hämmästyneenä ja hoiperrellen astui esiin ja otti paperin. Me katsoa tuijotimme häneen arvellen että jokohan nyt oli tulossa jotakin meitäkin koskevaa. Vanhimman luutnantin kurkku oli kuiva, mutta kun hänen katseensa olivat kiitäneet paperin yli, pääsi häneltä helpotuksen huokaus, ja hän huusi naiselle: — "Sinä peijakkaan veitikka!" Mutta nainen oli juossut pois toisesta ovesta ja paperiin oli kirjoitettu: — "Tämä on todistuksena siitä, että minä, Toukka, olen täydellisesti maksanut velkani vanhimmalle luutnantille ja että vanhin luutnantti nyt on minulle velkaa, suostumuksen nojalla helmikuun 23:lta p:ltä, jolloin upseeriklubi oli todistajana, yhden kuukauden kapteenin palkan Intian keisarikunnan rahassa."

Sitten pantiin lähetystö heti Toukan huoneeseen ja se löysi hänet istumasta sängyn laidalla, jossa hän verkalleen riisui hattunsa, irtotukkansa, silkkihameensa j.n.e. Hän tuli heti klubiin ja Shikarrit pitivät semmoista melua, että tykkiväen upseeristo lähetti kysymään eivätkö hekin saisi ottaa osaa iloon. Minä luulen melkein että me muut, paitsi everstiä ja vanhinta luutnanttia, olimme hiukan noloissamme, kun ei skandaalista tullutkaan mitään. Mutta semmoinenhan se on ihmisluonto. Toukan näyttelykyvystä ei ollut kuin yksi ajatus. Se oli niin lähellä surkeata surunäytelmää, kuin ikinä pila voi olla. Kun useat luutnantit viskoivat häntä sohvatyynyillä saadakseen selville, miks'ei hän ennen ollut kertonut näyttelynerostaan, sanoi hän tynesti: "Eihän sitä kukaan minulta ole kysynytäkään. Minulla oli kotona tapana näytellä sisarieni kanssa." Mutta ei mikään tyttöjen kanssa näyttelemine selvittänyt kylliksi Toukan onnistumista sinä iltana. Muutoin minusta se ei ollut oikeen sopivata pilaa. Sillä se olisi voinut käydä vaaralliseksi. Yleensä ei ole hyödyllistä leikkiä tulen kanssa, ei pilallakaan.

Shikarrit nimittivät Toukan rykmentin teatteriseuran johtajaksi, ja kun vanhin luutnantti maksoi velkansa, jonka hän tekikin heti, lahjoitti Toukka rahat kulussien ja pukujen ostamiseksi. Hän oli hyvä Toukka, Shikarrit olivat ylpeitä hänestä. Ainoa harmi tästä oli, että hän ristittiin "vanhimman luutnantin rouvaksi", ja nyt on asemalla kaksi "vanhimman luutnantin rouvaa", ja se voi väliin panna matkustavaisten päät pyörälle.

Myöhemmin minä kerron teille samanlaisen jutun, mutta siitä pila oli kaukana ja se loppui vallan surkeasti.

Yli rajain.

Jokaisen pitäisi aina kaikissa olosuhteissa pysyä omassa säädysään, rodussaan ja piirissään. Pysykööt valkoset valkosten luona ja mustat mustien parissa. Silloin eivät mitkään asian luonnollista kulkua häiritsevät seikat tapahdu äkkiarvaamatta ja odottamatta.

Tässä kertomuksessa puhutaan miehestä, joka vallan tahallaan heittäytyi arvokkaan jokapäiväisessä elämässä varmojen rajojen ulkopuolelle.

Ensiksikin hän tiesi liian paljon; ja toiseksi hän näki liian paljon. Hän tunkeutui liian syvälle alkuasukkaiden elämään; mutta ei hän enää milloinkaan tee sitä uudestaan.

Kaukana kaupungin keskittyä rautaristikko ikkunalla varustettuun umpimuruuriin. Laskuojan päässä on iso karjatarha ja muureissa molemmin puolin ojaa ei ole ikkunoita. Ei Suchet Singh eikä Gaur Chand salli naistensa katsella maailmaa. Jos Durga Charan olisi ajatellut samoin kuin he, niin hän nyt olisi onnellisempi, ja pikku Bisesa olisi voinut leipoa omat leipänsä. Hänen huoneestaan saattoi nähdä tuon rautaristikkoisen ikkunan kautta ahtaan pimeän laskuojan, jonne ei aurinko milloinkaan paistanut ja jossa puhvelit piehtarivat sinisessä mudassa. Hän oli leski, noin viidentoista vuoden vanha, ja hän rukoili yöt päivät, että Jumala lähettäisi hänelle rakastajan; sillä hän ei hyväksynyt yksinään elämistä.

Eräänä päivänä mies — Trejago oli hänen nimensä — sattui tulemaan Amir Nathin laskuojalle kävellessään noin ilman aikojaan; ja päästyään puhvelien ohi hän kompastui suureen rehukasaan.

Silloin hän huomasi, että laskuojan päässä oli loukku, ja hän kuuli hiukan naurun kihitystä ristikkoikkunan takaa. Se kuului sievältä tuo pieni naurun kihitys ja Trejago, joka tiesi, että nuo vanhat "Tuhannenessä Jitha Megjin *busteen* takana on Amir Nathin laskuoja, joka pää ja yhden yön" sadut ovat tällaisissa suhteissa erittäin sopivia neuvonantajia, hiipi ikkunan alle ja kuiskasi värssyn "Har Dyalin lemme laulusta", joka alkaa:

"Voiko kukaan seistä suorassa, kasvot loistavaa aurinkoa kohti, taikka rakastaja lemmittynsä luona? Jos jalkani horjuvat, oi sydämeni sydän, voiko minua moittia siitä, olenhan ihanuutesi loiston häikäisemä?"

Rautaristikon takaa kuului naisen rannerenkaan hiljainen kalina ja vieno ääni jatkoi laulun viidennestä värssystä:

"Voi, voi, saattaako kuu kertoa lemmestään lotus kukalle, kun taivaan portit ovat suljetut ja sadepilvet kokoontuvat?"

"He ovat ryöstäneet minun lemmittyäni ja vieneet hänet kuormahevosilla pohjoiseen päin.

"Rautavitjat he panivat minun armaani jalkoihin.

"Käske nuolenampujain joutua — — —"

Ääni lakkasi äkkiä ja Trejago läksi pois Amir Nathin laskuojalta ihmetellen kuka kumma se saattoi laulaa "Har Dyalin lemmen laulun" niin suloisesti.

Seuraavana aamuna, kun hän ajoi virastoonsa, vanha vaimo pisti käärön hänen rattailleen. Käärössä oli lasisen rannerenkaan puolikas, veripunanen *dhak* kukka, pieni *bhusa* eli rehutukko ja yksitoista kardemummaa. Tämä käärö oli kirje — ei tuommonen kömpelö harmia tuottava kirje, vaan viaton, salaperäinen rakkauskirje.

Trejago tiesi liian paljon näistä asioista, kuten jo sanoin. Ei ainoankaan englantilaisen pitäisi osata selittää esinekirjettä. Mutta Trejago lateli kaikki esineet virastopulpettinsa kannelle ja alkoi niitä tutkistella.

Särkynyt lasirengas merkitsee koko Intiassa hindulaista leskeä, sillä kun mies kuolee, niin vaimon rannerenkaat rikotaan käsivarsista. Trejago ymmärsi tuon pienen lasipalan merkityksen. *Dhak* kukka merkitsee joko "toivon", "tule", "kirjoita" tai "vaara", aina sen mukaan millaisten esineiden kanssa se on. *Yksi* kardemumma merkitsee "mustasukkainen", mutta kun jotakin esinettä on useampia samassa esinekirjeessä, niin ne kadottavat varsinaisen merkityksensä ja niillä tarkoitetaan vaan aikaa taikka, jos suitsutusainetta, juustoa tai safrania seuraa mukana, paikkaa. Ilmoitus oli siis seuraava: — "Leski — *dhak* kukka ja *bhusa*, — kello yksitoista." *Bhusa* tukko selvitti seikan Trejagolle. Hän ymmärsi, — nämät kirjeet antavat paljon tilaa vaistomaisille otaksumisille — että *bhusa* tukko oli otettu tuosta suuresta rehukasasta, johon hän oli kompastunut Amir Nathin laskuojan luona ja että kirje mahtoi olla ristikkoikkunan takana asuvan henkilön lähettämä; ja tämä henkilö oli leski. Kirje sisälsi siis tämän: — "Leski laskuojan luona, jossa on *bhusa* kasa, pyytää teitä tulemaan kello yksitoista."

Trejago viskasi kaikki kappineet tuleen ja naurahti. Hän tiesi että Idässä ei ollut tapana käydä lempiseikkailuilla ikkunoiden alla kello yhdentoista aikaan aamupäivällä, eivätkä naiset liioin viikkokausia edeltäkäsini sovi siitä milloinkaan yhdytään. Siis hän meni samana iltana kello yksitoista Amir Nathin laskuojalle puettuna *boorkaan*, joka peittää miehen yhtä hyvin kuin naisenkin. Heti kun kaupungin kellot olivat lyöneet, vieno ääni ristikkoikkunan takana alkoi laulaa "Har Dyalin lemmen laulua" siitä värssystä alkaen, jossa Panthanityttö pyytää Har Dyalia palaamaan. Tämä laulu on hyvin kaunis alkukielellä. Käännöksessä sen surumielisyys haihtuu. Se on jokseenkin tällainen:

"Yksin katolla ma kuljen, käännyn pohjoisehen päin.

Katselen ma salamoita, kuin ne loistaa välkähtäin,

Kaiun kuulen askeltes, pohjoisesta kuulen tään.

Tule, riennä armahani, muutoin kuolen ikävään!

Juuressa mun jalkojeni basaari on hiljainen.

Kamelit ja sotavangit uupuneet on unehen,

Merkit voittoretkiesi lepoon painaneet on pään,

Tule, riennä armahani, muutoin kuolen ikävään!

Isän vaimon vanhan on jo ikä saanut uupumaan,

Minä raukka taloss' isän orjana vaan olla saan,

Leiväksen sain surun suuren, kyyneliä juomaan jään,

Tule, riennä armahani, muutoin kuolen ikävään!"

Kun laulu loppui, Trejago astui esiin ristikkoikkunan alle ja kuiskasi:

— "Minä olen täällä."

Bisesa oli kaunis tyttö.

Sinä iltana sai moni omituinen seikka alkunsa ja silloin alkoi myöskin kaksinaiselämä, niin hurja, että Trejago nykyjään joskus epäilee, että eikö liene kaikki ollut unta vaan. Bisesa taikka hänen vanha palvelijansa, sama, joka oli tuonut esinekirjeen, oli irroittanut rautaristikon muurista, niin että ikkuna avautui sisään päin ja muuriin syntyi siten neliskulmainen aukko, jonne sukkela mies saattoi kiivetä.

Päiväseen aikaan Trejago hoiti totuttuun tapaansa virastotyötään taikka pukeutui vierailupukuunsa ja kävi vieraissa aseman naisten luona, itsekseen aprikoiden että kuinkahan kauvan he olisivat

tuntevinaan häntä, jos he tietäisivät pikku Bisesa raukasta. Illalla, kun koko kaupunki oli levolla, hän kääriytyi pahan hajuiseen *boorkaan*, kulki Jitha Megjin *busteen* läpi, kääntyi nopeasti Amir Nathin laskuojalle nukkuvan karjan ja mykkien muurien ohi, ja sitten vihdoin viimeinkin Bisesan luo; siellä hän kuuli vanhan vaimon hengittävän syvään ja tasaisesti tuon pienen kolkon huoneen oven takana, jonka Durga Charan oli antanut sisarensa tyttärelle asunnoksi. Kuka taikka mikä Durga Charan oli, sitä Trejago ei milloinkaan kysynyt, ja kuinka kummassa häntä ei huomattu eikä otettu kiinni, sitä hän ei ihmetellyt, ennenkuin hänen tunteensa oli tyyntynyt ja Bisesa... mutta siitä puhumme sittemmin.

Bisesa oli alituisena ilona Trejagolle. Hän ei tuntenut asioita enemmän kuin linnunpoikanen ja hänen hullunkuriset mietteensä ulkomaailman tapahtumista, jotka huhuina tunkivat hänenkin luokseen, huvittivat Trejagoa melkein yhtä paljon kuin hänen sopertelevat kokeensa lausua hänen nimensä — "Christopher". Ensimmäistä tavua oli hänen aina mahdoton lausua ja hän teki lystinnäköisiä pikku liikkeitä ruusukätösillään, ikäänkuin hän olisi tahtonut viskata pois koko nimen, ja sitten hän laskeutuen polvilleen Trejagon eteen kysyi häneltä, vallan samalla tavalla kuin englantilainen nainenkin olisi tehnyt, rakastiko Trejago todellakin häntä. Trejago vannoi rakastavansa häntä enemmän kuin ketään muuta maailmassa. Joka oli totta.

Kun tätä hulluutta oli kestänyt noin kuukauden päivät, pakottivat olosuhteet Trejagon toisessa elämässä hänet osottamaan erityistä kohteliaisuutta eräälle naistuttavalleen. Se on varmaa, että tällaisista asioista ei kerrota ainoastaan omien maamiesten piirissä, vaan ainakin sataviisikymmentä alkuasukasta niistä tietää myöskin. Trejagon piti olla kävelemässä tämän neidin kanssa ja jutella hänen kanssaan musiikkilehterillä sekä pari kolme kertaa käydä hänen kerallaan ajelemassa; eikä hän hetkeäkään epäillyt, että tämä vaikuttaisi hänen rakkaasen salaiseen elämäänsä. Mutta uutinen levisi tavalliseen mystilliseen tapaan suusta suuhun, kunnes Bisesan palvelija sai siitä kuulla ja kertoi Bisesalle. Lapsi kävi surulliseksi ja teki taloustoimensa huonosti, niin että Durga Charanin vaimo löi häntä.

Viikkoa myöhemmin Bisesa torui Trejagoa hänen uskottomuudestaan. Hän ei ymmärtänyt kierrellä, vaan puhui suoraan. Trejago nauroi ja Bisesa polki pientä jalkaansa — pienoista jalkaansa, hieno kuin rinkikukkanen, jonka saattoi piilottaa käteensä.

Paljon siitä mitä on kirjoitettu "itämaisesta intohimosta ja herkkätuntoisuudesta" on liioteltua ja toisen suusta kuultua, mutta on siinä vähän tottakin; ja kun englantilainen huomaa tuon vähän, niin se tuntuu vallan yhtä liikuttavalta kuin mikä intohimo tahansa hänen omassa säännöllisessä elämässään. Bisesa raivosi ja riehui ja vihdoin uhkasi tappaa itsensä, ellei Trejago heti lupaisi jättää tuon vieraan *memsahibin*, joka oli tullut heidän väliinsä. Trejago koetti selittää ja näyttää hänelle, ettei hän ymmärtänyt näitä asioita, kuten länsimaalaiset. Bisesa nousi ylös ja sanoi yksinkertaisesti:

"En ymmärrä. Mutta sen minä vaan tiedän, että ei se ole hyvä, että sinä sahib olet käynyt minulle rakkaammaksi omaa sydäntäni. Sinä olet englantilainen. Minä olen vaan musta tyttö" — hän oli vaaleampi kultatankoja rahapajassa, — "ja mustan miehen leski."

Sitten hän nyhki ja sanoi: "Mutta oman sieluni ja äitini sielun kautta vannon, että minä rakastan sinua. Sinulle ei mitään paha saa tapahtua, käyköönpä minulle kuinka tahansa."

Trejago puheli lapselle ja koetti häntä rauhoittaa, mutta hän näytti vallan luonnottomasti liikutetulta. Hän sanoi, ettei mikään muu häntä tyydyttäisi kuin se, että heidän suhteensa nyt kerrassaan loppuisi. Trejagon pitäisi mennä pois nyt heti. Ja hän meni. Kun hän hyppäsi ulos ikkunasta, tyttö suuteli hänen otsaansa kahdesti ja hän kulki kotiinsa mietteissään.

Viikko kului ja kolmekin viikkoa, eikä Bisesa lähettänyt mitään tietoja. Trejago, jonka mielestä tätä eroa oli kestänyt vallan kyllin kauvan, meni Amir Nathin laskuojalle viidennen kerran kolmen viikon kuluessa, toivoen että vastattaisiin hänen kolkutukseensa huojuvaan ristikkoon. Eikä hän erehtynyt.

Nyt oli uusikuu ja valon säde sattui suorastaan Amir Nathin laskuojaan ja ristikkoikkunaan, joka vedettiin syrjään, kun hän koputti. Huoneen mustasta pimeydestä Bisesa ojensi käsivartensa kuutamoon. Molemmat kädet olivat ranteista poikki leikatut ja pätkät olivat jo melkein parantuneet.

Sitten, kun Bisesa painoi päänsä käsivarsiensa väliin ja itkeä nyhkytti, joku huoneesta karjasi kuin villi peto, ja terävä esine — veitsi, miekka tahi keihäs, — lensi Trejagon *boorkaan*. Se ei lävistänyt hänen ruumistaan, vaan tunkeutui eräasen kupeen lihakseen, ja sen haavan tähden hän ontui hieman koko loppuikänsä.

Ristikko vedettiin paikoilleen. Huoneesta ei näkynyt mitään elon merkkiä — ei muuta kuin kirkas kuutamo korkealla muurilla ja pimeys Amir Nathin laskuojalla.

Sitten ei Trejago muista muuta, kuin että hän raivottuaan ja riehuttuaan kuin hullu noiden

armottomien muurien välillä, huomasi olevansa joen rannalla aamun sarastaessa, ja siellä hän heitti pois *boorkansa* ja läksi paljain päin kotiinsa.

Mikä tähän surulliseen loppuun oli syynä — oliko Bisesa aiheuttomassa epätoivossaan kertonut kaikki, vai oliko suhde älytty ja hänet pakotettu kiduttamalla tunnustamaan, tiesikö Durga Charan Trejagon nimen ja mikä tuli Bisesan kohtaloksi — tuota kaikkea Trejago ei tiedä vielä tänäkään päivänä. Jotain hirveätä oli tapahtunut ja ajatus siitä, mitä se mahtoi olla, vaivaa Trejagoa öillä silloin tällöin ja pitää hänet valveilla aamuun asti. Omituista tässä on, ettei hän tiedä missä Durga Charanin talon etupuoli on. Mahdollisesti se on semmoiseen pihaan päin, joka on yhteinen kahdelle tai useammalle talolle, taikka ehkä se lienee jonkun Jitha Megjin *busteen* kadun takana. Trejago sitä ei tiedä. Hän ei voi saada Bisesaa — pikku Bisesa raukkaa — takasin jälleen. Hän on kadottanut hänet alkuasukkaiden kaupunginosaan, jossa jokaisen miehen talo on niin vartioittu ja niin salaperäinen kuin hauta; ja ristikko-ikkuna Amir Nathin laskuojaan päin on muurattu umpeen.

Mutta Trejago käy vierailemassa säännöllisesti ja häntä pidetään sangen siistinä miehenä.

Hänessä ei ole mitään erinomaista, muuta kuin se että hänen oikeanpuolinen jalkansa on hiukan jäykkä, johon on syynä jänteen nyrjähtäminen.

Dungaran tuomio.

Tätä juttua kerrotaan vielä *Sál* lehdoissa Berbulda vuoristossa ja asian vakuudeksi osoittavat kertojat katotonta ja ikkunatonta lähetystaloa. Suuri jumala Dungara, kaikkien olevien esineiden hallitsija, hirmuinen, yksisilmäinen, kantava punasta elefantin hammasta, teki tuon kaiken; ja jokainen, joka ei usko Dungaraan, tulee saastutetuksi Yat-hulluudella — sama hulluus, joka rankaisi Buria Kolin poikia ja tyttäriä, kun he kääntyivät pois Dungarasta ja pukivat päälleen vaatteita. Niin sanoo Athon Daze, joka on pyhän arkun ylimmäinen pappi ja punasen elefantin hampaan vartia. Mutta jos sinä kysyt Buria Kolin apulaisveronkantajalta ja päälliköltä tuota asiata, niin hän nauraa — ei siitä syystä, että hän tahtoisi olla ilkeä lähetystointa kohtaan, vaan siitä syystä, että hän itse oli näkemässä, kuinka Dungaran kosto kohtasi kunnia-arvoisan Justus Krenkin, Tübingenin lähetystoimen pastorin, hengellisiä lapsia ja Lottaa, hänen siveätä vaimoansa.

Jos kuka kuitenkin ansaitsi jumalien hyvää kohtelua, niin oli se juuri kunnia-arvoisa pastori Justus, ennen muinoin Heidelbergiläinen, joka pelkästä kutsumuksesta läksi erämaihin ja otti keltatukkaisen, sinisilmäisen Lotan kanssaan. "Me tahdomme nämät pakanat, nyt pakanallisten tapojen pimittämät, paremmiksi tehdä", sanoi Justus virkauransa aikaisimpina päivinä. "Niin", lisäsi hän vakuutuksella, "he tulevat hyväksi ja käsillään työtä tekemään oppivat. Sillä kaikkien hyvien kristittyjen täytyy tehdä työtä." Ja pienemmällä apurahalla kuin englantilaisella maallikkosaarnaajalla, Justus Krenk asettui asumaan Kamalan ja Malairin vuorensolan taakse, Berbulda joen toiselle puolelle aivan lähelle sinertävää Panth vuorta, jonka harjalla oli Dungaran temppele — vallan Buria Kolin maakunnan sydämessä — alastomien, hyväluontoisten, kainojen, hävyttömien, laiskojen Buria Kolin maakunnan.

Tiedätkö millaista elämä on lähetystöjen raja-asemilla? Koeta kuvitella yksinäisyyttä, joka on vielä paljoa suurempi kuin ikinä missään pienimmässäkään nurkkakunnassa, jonne hallitus on sinut lähettänyt — yksinäisyyttä, joka painaa valvovia silmäluomia ja ajaa sinut suin päin ryhtymään päivän töihin. Sinne ei tule mitään postia, siellä ei ole ainoatakaan puhetoveria sinun omaa rotuasi, siellä ei ole mitään teitä. Siellä on tosin ruokaa niin paljon, että hengissä pysyy, mutta sitä ei ole hauska syödä, ja kaiken elämän sulon ja elämän pyrintöjen tulee saada alkunsa sinussa itsessäsi ja siinä ihanteellisuudessa, joka sinussa on.

Aamusilla kuuluu paljaiden jalkain kapse, kun proselyytit, epäilijät ja julkiset pilkkaajat astua tepsuttelevat verannalle. Sitä täytyy olla väsymättömän ystävällinen ja kärsivällinen, ja ennen kaikkia viisas, sillä oppilaat ovat puolittain lapsellisen yksinkertaisia ja puolittain niillä on miehen kokemus ja metsäläisen viekkaus. Seurakunnalla on tuhansia aineellisia tarpeita, joita tulee ottaa huomioon. Sinun, joka uskot olevasi persoonallisesti edesvastauksessa heistä Luojan edessä, sinun täytyy urkkia esiin tuosta reuhaavasta joukosta pienimmätkin henkisyyden hiukkaset, jotka ehkä ovat kätkeytyneinä heissä. Jos sinä vielä yhdistät sielujen hoitoon myöskin ruumiiden hoidon, on tehtäväsi vieläkin vaikeampaa, sillä sairaut ja vialliset ovat valmiit paikalla kääntymään vaikka millaiseen uskoon, kunhan vaan tulevat parannetuiksi, ja sitten he nauravat sinulle kun sinä olet kyllin yksinkertainen uskomaan heitä.

Kun päivän työ alkaa väsyttää ja aamuinnostus on rauennut, syntyy sinussa masentava tunne työsi turhuudesta. Tätä vastaan täytyy taistella, ja ainoana kannuksena kupeessasi on usko että sinä sodit perkelettä vastaan elävien sielujen puolesta. Se on suuri ja riemuisa usko, mutta se, joka voi säilyttää sen horjumatta kaksikymmentä neljä tuntia yhtämittaa, hänellä täytyy olla tavattoman vahva ruumis ja

samoin hermot.

Kysy Bannockburnin parantavain ristiretkien harmaapäisiltä vanhuksilta, millaista elämää heidän saarnaajansa saivat kärsiä; puhele Racinen evankeliumiyhdistykselle, noille laihoille amerikkalaisille, jotka keuhvat sillä, että he voivat mennä sinnekin, jonne ei kukaan englantilainen uskalla heitä seurata; koeta saada Tübingenin lähetystön pappeja puhumaan kokemuksistaan — jos voit. Sinua käsketään lukemaan painettuja kertomuksia, mutta niissä ei puhuta mitään noista miehistä, jotka ovat menettäneet nuoruutensa ja terveytensä, kaiken, minkä mies voi menettää, paitsi uskonsa, erämaihin. Ei niissä puhuta englantilaisista tytöistä, jotka ovat lähteneet sinne ja kuolleet kuumetautisiin metsikköihin Panth vuorilla, tietäen alusta alkaen että siellä oli melkein varma kuolema odotettavissa. Harva pappi se teille kertoo näistä asioista enemmän kuin nuoresta David St. Beestä, joka lähetettynä Herran työhön, murtui äärettömässä yksinäisyydessä ja palasi melkein mielipuolena päälähetystöön, huutaen: — "Ei ole mitään Jumalaa, vaan minä olen vaeltanut perkeleen kanssa!"

Kertojat vaikenivat näissä asioissa, sillä eihän sivistyneen Valkosen miehen urhoollisuus, erehdys, epäily, epätoivo eikä itsensäkieltämys ole minkään arvoista verraten siihen, että joku puoli-inhimillinen sielu on pelastettu haaveellisesta uskostaan puuhaltioihin, vuoren peikkoihin ja virtamörköihin.

Gallio, tämän maakunnan varapäälikkö "ei ollenkaan välittänyt näistä asioista". Hän oli ollut kauvan siinä maakunnassa ja Buria Kolit pitivät hänestä ja toivat hänelle tuomisiksi tuulastettuja kaloja, orchideita metsän usvaisesta, kosteasta sydäimestä ja niin paljon metsänriistaa kuin hän suinkin jaksoi syödä. Vastalahjaksi hän antoi heille kiniiniä ja yhdessä ylimmäisen papin Athon Dazen kanssa ratkaisi heidän yksinkertaisia oikeusjuttujaan.

"Kun te olette olleet muutamia vuosia tässä maassa", sanoi Gallio Krenkin pöydässä, "niin te rupeatte huomaamaan että toinen uskonto on yhtä hyvä kuin toinenkin. Minä koetan kyllä auttaa teitä niin paljon kuin voin, mutta älkää loukatko minun Buria Kolejani. He ovat hyvää kansaa ja he luottavat minuun."

"Minä tahdon heille sanaa Jumalan opettaa", sanoi Justus ja hänen pyöreä naamansa hehkui innostuksesta, "ja tietysti minä en tahdo heidän ennakkoluuloilleen mitään väärin ja ajattelematta tehdä. Mutta, oi ystäväni, tuo välinpitämättömyys kaikesta uskonnosta on hyvin paha."

"Hm", sanoi Gallio, "minulle on annettu heidän ruumiinsa ja maakuntansa hoidettavaksi, mutta te saatatte koettaa, mitä voisitte tehdä heidän sielujensa hyväksi. Älkää vaan käyttäytykö niinkuin teidän edeltäjänne, sillä muutoin minä en voi vastata teidän hengestänne."

"No miten sitten?" kysäsi Lotta rohkeasti, ojentaen hänelle teekupin.

"Hän läksi ylös Dungaran temppeliin — totta puhuen, hän oli vallan ensikertalainen tässä maassa — ja alkoi mukuroida Dungara vanhusta päähän sateenvarjollaan; silloin Buria Kolit ajoivat hänen ulos ja mukuroivat häntä vallan hurjasti, Minä olin maakunnassani ja pappi lähetti sanantuojuilla minulle kirjeen, jossa seiso: 'Herrani tähden vainottu. Lähettäkää osa rykmenttiä!' Lähimmät sotajoukot olivat sadan penikulman päässä, mutta minä arvasin, mitä hän oli tehnyt. Minä ratsastin Panthiin ja puhelin vanhalle Athon Dazelle kuin isälle, sanoen hänelle että hänen kaltaisensa viisaan miehen olisi pitänyt ymmärtää, että sahib oli saanut auringonpiston ja oli hullu. Minä en ole nähnyt ketään niin pahoillaan elämässäni, kuin Athon Daze nyt oli. Hän koetti puolustautua, lähetti puita ja maitoa ja lintuja ja jos jotakin. Minä annoin viisi rupeeta pyhälle arkulle ja sanoin Macnamaralle, että hän oli ollut varomaton. Hän sanoi että minä olin kumartunut alas Rimmonin huoneeseen. Mutta jos hän vaan olisi silloin mennyt vuoren harjun poikki ja häväissyt Palin Deoa, Suria Kolien epäjumalaa, niin olisi hän tullut pistetyksi kuumennetulla bamburuo'olla aikoja ennen kuin minä olisin ennättänyt tehdä mitään, ja sitten minun olisi pitänyt hirttää muutamia noista roisto raukoista. Olkaa ystävällinen heille Padri ... mutta minä en luule että te saatte paljoa aikaan."

"En minä", sanoi Justus, "mutta minun Mestarini. Me tahdomme pienistä lapsista alkaa. Moni niistä pistoksen sydämeensä saa, se on niin. Lasten perästä äidit, ja sitten miehet. Mutta että te sisällistä myötätuntoisuutta meihin tuntisitte, minä suuresti haluaisin."

Gallio eleli kuten ennenkin, ollen hengenvaarassa korjaellessaan kansansa mädänneitä bambusiloja, tappaessaan liian rohkean tiikerin silloin tällöin, nukkuessaan höyryävissä metsiköissä, taikka ajaessaan takaa Suria Kolilais rosvoa, joka oli katkaissut päät muutamilta veljiltään Buria kansaa. Gallio oli käyräjalkainen, vaappuva nuori mies, joka luonnostaan oli vallan ilman uskontoa ja sen kunnioitusta. Hän tahtoi hallita itsevaltaisesti, minkä hän saattoi tehdäkin tässä yksinäisessä maakunnassaan.

"Ei kukaan tarvitse minun paikkaani", oli hänellä tapana sanoa jörömäisesti, "ja minun päällikköni pistää nenänsä tänne ainoastaan silloin kuin hän varmaan tietää, ettei täällä liiku minkäänlaisia kuumetauteja. Minä olen tämän maan hallitsija, niin pitkälle kuin silmä kantaa, ja Athon Daze on minun varakuninkaani."

Gallio kerskaili aina mitä suurimmasta elämän ylenkatseestaan — vaikk'ei hän milloinkaan ulottanut tätä teoriiaansa itseään ulommalle — — mutta tietysti hän kuitenkin ratsasti neljäkymmentä penikulmaa lähetysmajalle, pelastamansa pieni ruskea lapsi satulansa edessä.

"Tässä olisi jotain teille Padri", sanoi hän. Kolien on tapana heittää liikanaiset lapsensa kuolemaan. Enkä minä ymmärrä miksi he eivät saisi sitä tehdäkin, mutta te voitte kasvattaa tämän yhden. Minä löysin sen Eerbuldan niemekkeellä. Minä aavistan että sen äiti on koko matkan nyt seurannut minua metsän halki."

"Se on ensimmäinen meidän laumaamme", sanoi Justus ja otti huutavan pikku olennon syliinsä tuudittaen sitä voimakkaasti. Niinkuin susi väijyy metsässä, niin odotti Matui, lapsen äiti, joka sukunsa lakia totellen oli kantanut sen kuolemaan, tykkivin sydämin, väsyneenä ja jalat haavoitettuna bamburuoikossa, katsellen lähetysmajaa nälkäisillä äidin katseilla. Mitähän tuo kaikkivaltias varapäällikkö aikoi tehdä? Söisiköhän tuo mustatakinen pikku mies hänen pienosen tyttärensä elävältä, sillä Athon Daze sanoo sen olevan tapana kaikilla mustatakkisilla miehillä.

Matui odotti bamburuokojen juurella koko pitkän yön, ja aamulla tuli kaunis valkoinen nainen, jonka kaltaista Matui ei ollut milloinkaan nähnyt, ja hänen sylissään oli Matuin tytär puettuna puhtaasen pukuun. Lotta ymmärsi vaan vähän Buria Kolien kieltä, mutta kun äiti puhuu äidille, niin heidän on vallan helppo ymmärtää toisiaan. Ojennetuista käsistä, jotka kainosti tavottelivat Lotan hameen lievettä, kiihkeistä kurkkuaänistä ja hartaista katseista Lotta ymmärsi kenenkä kanssa hän oli tekemisissä. Matui otti lapsensa takasin — tahtoi olla tuon ihmeteltävän Valkosen vaimon palvelijana, vallan orjana, sillä hänen oma sukunsa ei kuitenkaan enää hänestä huolisi. Lotta itki hänen kanssaan kyynelvarastonsa kuiviin saksalaiseen tapaan, johon kuuluu myöskin ahkera nenän niistäminen.

"Ensin lapsi, sitten äiti ja vihdoin mies, ja Jumalalle kunnia kaikesta", sanoi Justus Toivorikas. Mies tulikin joutsineen ja nuolineen, hyvin vihaisena tosin, sillä hänellä ei ollut ketään, joka hänen ruokansa keittäisi.

Mutta kertomus tästä lähetystoimesta on pitkä ja minulla ei ole tilaisuutta selittää kuinka Justus, unohtaen varomattoman edeltäjänsä kohtalon, ankarasti löi Motoa, Matuin miestä, kun tämä näet oli hävytön. Moto säikähti, mutta saatuaan selville, ettei häntä siinä silmänräpäyksessä tapettu, rohkaisi mielensä ja rupesi Justuksen uskolliseksi liittolaiseksi ja ensimmäiseksi proselyytiksi. Minä en voi kertoa kuinka tuo pieni seurakunta kasvoi kasvamistaan Athon Dazen suurimmaksi harmiksi; kuinka Dungaran pappi väitteli viekkaasti koko maailman Luojan papin kanssa ja voitettiin; kuinka Dungaran temppelein saatavat, linnut, kalat ja hunajakakut alkoivat vähentyä; kuinka Lotta selitti Evan kirousta naisille ja kuinka Justus koetti parastaan saadakseen miehet ymmärtämään Aatamin kirouksen; kuinka Buria Kolit vastustelivat tätä sanoen, että heidän jumalansa oli laiska jumala, ja kuinka Justus vähitellen voitti heidän vastenmielisyytensä työhön opettaen heille, että tuo musta maa oli rikasta ja tuotti muutakin kuin vaan tryffeliä.

Kaikki nämä seikat kuuluvat monen kuukauden historiaan ja kaikkien noiden kuukausien kuluessa harmaapäinen Athon Daze mietiskeli kosta siitä, että kansa ei enää välittänyt Dungarasta. Metsäläisen kavaluudella teeskenteli hän ystävyttä Justusta kohtaan viitaten siihen, että ehkä hän itsekin vielä kääntyisi. Mutta Dungaran seurakunnalle hän sanoi synkästi: — "Nuo Padrin joukkolaiset ovat pukeneet vaatteita yllensä ja palvelevat ahkerata jumalaa. Siitä syystä Dungara kostaa heille hirmuisesti kunnes he ulvoen heittäytyvät Berbuldan aaltoihin". Öisin punasen elefantin hampaan kantaja mölisi ja karjui vuorien välissä ja Dungaran uskolliset palvelijat valvoivat ja sanoivat: — "Kaikkien olevien olentojen jumala miettii kosta luopioille. Ole armollinen Dungara meille, sinun lapsillesi, ja anna meille kaikki heidän viljansa!"

Myöhään, kun kylmä ilma oli alkanut, saapui päällikkö vaimonsa kanssa Buria Kolien maakuntaan. "Käykääppäs katsomassa Krenkin lähetystalolla", sanoi Gallio. "Hän tekee hyvää omalla tavallaan ja minä arvelen, että he olisivat hyvillään, jos te avaisitte bamburuokotemppelein, jonka hän on saanut rakennetuksi. Kaikissa tapauksissa te saatte nähdä sivistyneitä Buria Koleja."

Suuri melu nousi lähetystalolla. "Nyt hän ja hänen armollinen rouvansa omilla silmillään näkevät, että me hyviä töitä olemme tehneet, ja — niin — me tahdomme heille oppilapsemme omilla käsillä tehdyissä puvuissaan näyttää. Se on oleva suuri päivä — Jumalalle kunnia", sanoi Justus; Lotta sanoi "Amen".

Justus oli omaan hiljaiseen tapaansa hiukan kadehtinut Baselin kutojalähetystä, kun hänen omat oppilaansa näet olivat niin saamattomia käsitöissä, mutta Athon Daze oli nykyään opettanut muutamia heistä häkylöimään kiiltäviä silkkisäikeitä eräästä kasvista, jota kasvoi runsaasti Panth vuoren rinteellä. Siitä saatiin vaatetta, joka oli valkeata ja pehmeätä, melkein kuin Tyvenen meren *tappa*, ja tänä päivänä piti oppilasten ensikerran pukeutua siitä tehtyihin vaatteisiin. Justus oli ylpeä työstään.

"Heidän pitää Valkosiin vaatteisin puettuina päällikön ja hänen jalosukuisen rouvansa vastassa olla,

lauaen *Nyt kiittäkäämme Jumalaa*. Sitten hän temppelin on avaava, ja — niin — ja Galliokin uskoinaan on alkava. Seisokaa noin lapset, kaksittain, ja —, Lotta, minkätähden ne noin raapivat itseään? Ei ole sopivata tuollalailla kiemurrella, Nala lapseni. Päällikkö tulee kohta ja tuo kiusaa häntä."

Päällikkö, hänen vaimonsa ja Gallio kiipesivät vuoren rinnettä lähetystalolle. Proselyytit seisoivat kahdessa rivissä hohtavan Valkosena joukkona, jossa oli noin 40 henkeä. "Haa", sanoi päällikkö, joka saavuttamallaan mielen taipuvaisuudella heti oli valmis uskomaan, että hän oli alusta pitäen kannattanut tätä laitosta.

"Menevät eteenpäin, näen mä, jättiläisaskeleilla."

Ei sen paremmin voinut sanoa! Lähetyseurakunta meni tosiaankin eteenpäin — ensin hieman hypähdellen ja naamasta näkyi että heitä samalla hävetti ja oli paha olla, mutta sitten juosten kuin karpästen puremat hevoset ja hurjistuneet kengurulaumat. Panth vuoren harjalta kuului punasen elefantinhampaan kantaja mölisevän ankarasti ja murheellisesti. Proselyytti joukko horjui, erosi ja hajosi ulvoen ja kirkuen tuskasta. Justus ja Lotta seisoivat kauhun valtaamina.

"Se on Dungaran tuomio!" huusi ääni. "Minä palan! minä palan! Joutukaa virtaan, muutoin me palamme!"

Väki pyöri ja riehui kallioilla Berbuldan rannalla, kiemurrellen, polkien ja väännellen ja repivät pois vaatteensa virtaan Dungaran rummun kiihoittamina. Justus ja Lotta pakenivat melkein itkien päällikön luo.

"Minä en voi ymmärtää! Eilen", änkytti Justus "heillä oli kymmenet käskyt... Mitä tämä on? Jumalan ja kaikkien hyvien henkien kautta maalla ja merellä. Nala! Oi häpeätä!"

Juosten ja huutaen ilmaantui kalliolle heidän päänsä yläpuolelle Nala, koko lähetyseurakunnan ylpeys, neljäntoista vuotias tyttö, hyvä, oppivainen ja siveä — ja nyt hän oli alaston kuin ilmeinen päivä ja potki kuin metsäkissa.

"Tämänkö tähden", kirkui hän ja heitti takkinsa Justusta kohti, "tämänkö tähden minä jätin heimoni ja Dungaran — teidän Pahan paikkaanne tulen tähden? Sokea apina, mitätön maan mato, kuivattu kala, se sinä olet, sinä joka sanoit etten minä milloinkaan tulessa palaisi! Oi Dungara, minä palan nyt! Nyt minä palan! Armahda minua kaikkien olevien esineiden Jumala!"

Hän kääntyi ja heittäytyi Berbuldaan, ja Dragaran rumpu mölisi riemuten. Viimeisten proselyyttien ja heidän opettajansa välillä oli nyt neljännes penikulma kuohuvata virtaa.

"Eilen", valitti Justus "hän oppi koulussa kirjaimet — Voi! Tämä on saatanan työtä!"

Mutta Gallio katseli uteliaasti tytön takkia, joka oli pudonnut hänen jalkoihinsa. Hän tunnusteli sen kudontaa, veti takin hiansa ylemmäksi päivettyntä rannettaan ja painoi vaatetta käsivarttaan vastaan. Sille paikalle syntyi hehkuvan punanen täplä Valkoseen ihoon.

"Ahaa!" sanoi Gallio tyynesti, "sitä minä luulinkin."

"Mitä se on?" kysyi Justus.

"Minä nimittäisin sitä Nesson paidaksi [Nessus oli kentauri, jonka Herkules tappoi ja jonka vereen kastettu paita tuotti hänelle mitä suurinta tuskaa, kun hän sen puki yllensä. Suoment. muist.], mutta... Mistä te saitte aineet tähän kankaaseen?"

"Athon Daze neuvoi pojille kuinka heidän piti sitä valmistaa", sanoi Justus.

"Tuo vanha kettu! Tiedättekö että hän on antanut teille Nilgirinokkosia — skorpiooni — *Girardenia heterophylla*. Eipä ole ihme että he kiemurtelivat! Sehän kirveltelee vielä siltatouvinakin vaikka sitä on liotettu kuusi viikkoa. Tuo kavala lurjus! Tietysti viipyi noin puoli tuntia ennenkuin se ennätti polttaa heidän paksun nahkansa läpi, ja sitten...!"

Gallio purskahti nauruun, mutta Lotta itki päällikön rouvan helmassa ja Justus oli peittänyt kasvonsa käsillään.

"*Girardenia heterophylla!*" toisti Gallio. "Krenk, miksi te ette puhuneet siitä minulle? Minä olisin voinut säästää teiltä tämän. Kudottua tulta suorastaan! Kuka tahansa paitsi alaston Koli olisi tuon tiennyt, ja jos minä tunnen heidät oikein, ette enää milloinkaan saa heitä takasin."

Hän katseli toiselle puolen jokea, jossa proselyytit vielä vyöryivät ja valittelivat matalikossa, ja hymy

katosi hänen huuliltaan, sillä hän näki että Tübingenin lähetys Buria Kolien luona oli kuollut.

Vaikka Justus ja Lotta vielä kolme kuukautta kuljeskelivat suruissaan aution kouluhuoneen ympärillä, eivät he enää milloinkaan saaneet takasin toivorikkaimpiakaan oppilaitaan. Ei! Kaiken keskustelun loppuna oli Pahan paikan tuli — tuli joka viilteli jäseniä ja poltti luihin saakka. Kuka uskaltaa toisen kerran herättää Dungaran vihan? Menköön pikku mies ja hänen vaimonsa minne tahansa. Buria Kolit eivät välitä heistä mitään. Gallio lähetti Athon Dazelle yksityisen kirjeen, jossa seiso i että Athon Daze ja kaikki Dungaran papit hirtetään Dungaran alttarin luona, jos hivuskarvakaan katkaistaan lähetysaarnajien päästä. Se pelasti Justuksen ja Lotan Buria Kolien lyhkäisistä myrkytetyistä nuolista, mutta ei kaloja eikä lintuja, eikä hunajakakkuja eikä suolaa ja nuoria porsaita enää kannettu heidän ovelleen. Ja semmoistahan se on! Eihän sitä ihminen elä sulasta armosta vaan, tarvitseehan sitä ruokaakin.

"Lähdetään pois", sanoi Justus; "täällä ei ole mitään hyvää odotettavana ja Jumala on tahtonut, että toinen mies tämän työn on tekevä — soveliaalla ajalla — Hänen omalla soveliaalla ajallaan. Mennään me pois ja minä tahdon — niin — hiukan kasvioppia tutkia."

Jos joku tahtois i uudestaan lähteä kääntämään Buria Koleja, niin siellä on vielä ainakin sisimmäinen osa lähetystaloa jälellä Panth vuoren juurella. Mutta temppe i ja kouluhuone ovat aikoja sitten hävinneet metsikön peittoon.

Lispeth.

Hänen vanhempansa olivat vuoristolainen Sonoo ja hänen vaimonsa Jadeh. Eräänä vuonna maissin satoa oli kohdannut kato ja kaksi karhua hävitti yhtenä yönä heidän ainoan unikkopeltonsa juuri Sutlej laakson kupeella Kotgarhin puolella. Silloin he seuraavana vuodenaikana rupesivat kristityiksi ja kantoivat lapsensa lähetystalolle kastettavaksi. Kotgarhin lähetysaarnaja risti sen Elisabetiksi ja vuoristolaiset eli *paharit* äänsivät nimen "Lispeth".

Myöhemmin tuli kolera Kotgarhin laaksoon ja korjasi Sonoon sekä Jadehin. Silloin Lispethistä tuli puolittain palvelija, puolittain seuralaisnainen Kotgarhin lähetysaarnajan vaimolle. Tämä tapahtui Mähriläislähetystön vallan jälkeen, mutta ennenkuin Kotgarh kokonaan oli unohtanut nimensä "Pohjoisten vuorien ruhtinatar".

Lieneekö kristinusk o vaikuttanut Lispethiin, vai ehkä hänen omat jumalansa olisivat saaneet yhtä paljon aikaan samanlaisissa olosuhteissa, sitä en tiedä; mutta hänestä kasvoi tavattoman kaunis. Kun vuoristolaistyt t tön on kaunis, niin kannattaa kyllä matkustaa viisikymmentä penikulmaa tietöntä korpea häntä katsomaan. Lispethillä oli kreikkalaiset kasvot — semmoiset, jommoisia maalarit niin usein kuvaavat ja niin harvoin näkevät. Hänen ihonsa oli kuin vaalea norsunluu ja hän oli heimoonsa verraten erittäin valkoverinen. Sitten hänellä oli vallan ihmeelliset silmät ja ellei hän olisi käynyt puettuna inhoittavan rumaan karttuunaan, jota lähetystö näytti erittäin suosivan, olisi luullut näkevänsä itse roomalaisten Dianan metsästysretkellä, kun äkkiarvaamatta sattui tapaamaan hänet vuoren rinteellä.

Lispeth rupesi mielihyvällä kristinuskoon eikä luopunut siitä ennätettyään täysi-ikäiseksi, kuten muutamat vuoristolaistytöt. Hänen oma kansansa vihasi häntä, sillä he sanoivat että hänestä oli tullut memsahib, joka pesi kasvonsa joka päivä, ja lähetysaarnajan rouva ei tiennyt mihin hän häntä käyttäisi. Eihän sitä voi panna viiden jalan ja kymmenen tuuman pituista komeata jumalatar t a lautasia ja kuppia pesemään. Hän siis leikki lähetysaarnajan lasten kanssa, hoiti luokkia sunnuntaikoulussa, luki kaikki talon kirjat, ja kävi päivä päivältä yhä ihanammaksi kuten sadun prinsessa. Lähetysaarnajan rouva sanoi, että tytön pitäisi ruveta johonkin "hienompaan" palvelukseen Simlassa, esim. bonniksi taikka muuksi sellaiseksi. Lispeth ei halunnut ruveta palvelukseen. Hän oli vallan onnellinen nykyisissä oloissaan.

Kun matkustajia — niitä ei vielä siihen aikaan paljon ollutkaan — tuli Kotgarhiin, oli Lispethin tapana piiloutua omaan huoneesensa, sillä hän pelkäsi että he veisivät hänet Simlaan taikka jonnekin muuanne tuntemattomaan maailmaan.

Eräänä päivänä, muutamia kuukausia sen jälkeen kun hän oli täyttänyt seitsemäntoista vuotta, Lispeth läksi kävelemään. Hänen kävelyretkensä eivät olleet samanlaisia kuin englantilaisten neitosten — puolitoista penikulmaa jalkasin ja sitten ratsastaen takasin. Hän taivalsi kaksi ja kolmekymmentä penikulmaa edes takasin pienillä virkistysmatkoillaan Kotgarhin ja Narkundan välillä. Tällä kertaa hän palasi takasin vasta pimeässä kiiveten alas jyrkkää vuoren rinnettä Kotgarhiin, sylissään joku raskas taakka. Lähetysaarnajan rouva torkkui vierashuoneessa, kun Lispeth astui sisään taakkoineen väsyneenä ja raskaasti hengittäen. Lispeth asetti sen sohvalle ja sanoi ilman muita mutkia: — "Tämä on

minun mieheni. Minä löysin hänet Bagin tiellä. Hän on loukannut itsensä. Me hoidamme häntä nyt huolellisesti ja kun hän tulee terveeksi, niin teidän miehenne vihkii meidät."

Tämä oli ensimmäinen kerta kuin Lispeth ilmaisi mielteitään aviokysymyksessä ja lähetyssaarnaajan rouva vallan kauhistui. Mutta kaikissa tapauksissa piti nyt ensi sijassa pitää huolta miehestä sohvalta. Hän oli nuori englantilainen, jonka päässä oli luuhun saakka ulottuva terävän esineen viiltämä haava. Lispeth sanoi löytäneensä hänet rotkosta, josta hän sitten kantoi hänet kotiin. Hän hengitti heikosti ja oli tainnoksissa.

Lähetyssaarnaaja, joka ymmärsi hiukan lääketiedettä, asetti hänet vuoteelle ja hoiti häntä; Lispeth odotti ulkopuolella ovea, valmiina auttamaan tarvittaessa. Hän selitti lähetyssaarnaajalle, että tämä se oli se mies, jonka kanssa hän aikoi mennä naimisiin. Sekä lähetyssaarnaaja että hänen rouvansa selittivät hänelle vakavasti, kuinka sopimatonta tämä hänen käytöksensä oli. Lispeth kuunteli tyynesti ja sitten uudisti esityksensä. Kristillisyyttä pitää olla hyvin suuri määrä ennenkuin se voi poistaa sivistymättömiä itämaisia viettejä, esimerkiksi ensi silmänräpäyksessä rakastumista. Kun Lispeth nyt kerran oli löytänyt miehen, jota hän ihaili, niin hän ei voinut ymmärtää miksi hänen pitäisi pitää salassa tuota vaaliana. Eikä hän liioin aikonut luopua valitustaan kenenkään käskystä. Hän aikoi vaan hoitaa englantilaista kunnes tämä paranisi kylliksi voidakseen naida hänet. Tämä oli hänen pikku ohjelmansa.

Pari viikkoa sairastettuaan helponlaista kuumetta ja tulehdusta englantilainen alkoi voimistua ja kiitti lähetyssaarnaajata ja hänen rouvaansa sekä Lispethiä — varsinkin Lispethiä — heidän ystävyystään. Hän oli Itämailla matkustaja, niin hän kertoi — siihen aikaan ei vielä puhuttu maanpallon kiertäjistä kun Peninsular & Oriental Steam Navigation Company'n laivasto vielä oli nuori ja pieni — ja hän oli tullut Dehra Dunista keräämään kasveja ja perhosia Simlan vuoristossa. Siitä syystä ei kukaan Simlassa tietänyt mitään hänestä. Hän arveli pudonneensa vuoren särmältä kurottaessaan ottamaan saniaista mädänneeltä puun kannolta, ja hänen hindulaiset tavarankantajansa arvattavasti ryöstivät hänen kapineensa ja pakenivat. Hän aikoi mennä takasin Simlaan, jahka hän nyt hiukan voimistuisi. Häntä ei enää huvittanut vuorilla kapuaminen.

Hänellä ei ollut minkäänlaista kiirettä lähteä; hän vaan kokoeli voimia verkalleen. Lispeth ei välittänyt lähetyssaarnaajan eikä hänen rouvansa neuvoista. Viimeksi mainittu vihdoinkin päätti puhua englantilaiselle ja kertoi hänelle Lispethin sydämen tilan. Englantilainen nauroi aika makeasti ja sanoi että tuohan oli kovin sievää ja romantillista, vallan oiva Himalaya-idylli, mutta koska hän jo oli kihloissa toisen tytön kanssa kotimaassaan, niin ei tästä asiasta voinut tulla sen enempää. Hän tietysti käyttäytyisi varovasti. Sen hän tekikin. Mutta hänestä oli hauskaa puhella Lispethin kanssa ja kävellä Lispethin kanssa ja kuiskaila suloisia sanoja hänelle ja nimittää häntä lempinimillä, kun hän jo oli parantunut siksi paljon että saattoi ruveta lähtöä tekemään. Se ei ollut kerrassaan mitään hänelle ja kaikki maailmassa Lispethille. Lispeth oli hyvin onnellinen nämät kaksi viikkoa, sillä hän oli löytänyt miehen, jota hän rakasti.

Hän kun oli syntyjään metsäläinen, niin hän ei ollenkaan huolinut peitellä tunteitaan, ja se huvitti englantilaista. Kun englantilainen matkusti pois, saattoi Lispeth häntä vuorien poikki Nankundaan saakka kovin suruissaan ja onnettomana. Lähetyssaarnaajan rouva oli hyvä kristitty eikä rakastanut minkäänlaisia ikävyyksiä ja skandaaleja — mutta Lispethille hän ei voinut yhtään mitään - ja hän oli pyytänyt, että englantilainen sanoisi Lispethille tulevansa takasin naimaan Lispethin. "Hän on vallan lapsi, näettekö, ja minä pelkään että hän sisimmässään on pakana", sanoi lähetyssaarnaajan rouva. Englantilainen kulki siis nuo kaksitoista penikulmaa vuorien poikki käsi Lispethin vyötäisillä ja vakuutti työlle tulevansa takasin naimaan hänet. Lispeth myöskin yhä uudelleen lausui lupauksensa. Hän itki Narkundan harjulla kunnes englantilainen oli kadonnut näkyvistä Muttianin tielle.

Sitten hän pyyhki kyyneleensä ja palasi Kotgarhiin sanoen lähetyssaarnaajan rouvalle: "Hän tulee takasin naiman minut. Hän meni nyt oman kansansa luo kertomaan siitä." Lähetyssaarnaajan rouva hyväili Lispethiä ja sanoi: "Hän palajaa takasin". Kahden kuukauden kuluttua kävi Lispeth kärsimättömäksi, ja hänelle sanottiin, että englantilainen oli matkustanut meren poikki Englantiin. Lispeth tiesi, missä Englanti on, sillä hän oli lukenut hiukan maantieteen alkeita, mutta vuoristolaistytönä hänellä ei tietysti ollut minkäänlaista käsitystä merestä. Talossa oli vanha kartta, jonka kanssa Lispeth oli leikkinyt lapsena. Sen hän kaivoi esiin taas, pani sen kokoon iltasilla, itki itsekseen ja koetti mieltä missä hänen englantilaisensa nyt mahtoi olla. Kun hänellä ei ollut mitään käsitystä etäisyyksistä eikä laivoista, olivat hänen laskunsa hiukan häilyviä. Mutta asia ei yhtään olisi siitä muuttunut, vaikka ne olisivat olleet vallan oikeitakin, sillä englantilainen ei ollenkaan aikonutkaan palata takasin naimaan vuoristolaistytöä. Hän unohti kokonaan Lispethin kerätessään perhosia Assamissa. Sittemmin hän kirjoitti kirjan Itämaista. Lispethin nimeä ei siinä mainittu.

Kolmen kuukauden kuluttua Lispeth rupesi joka päivä vaeltamaan Narkundassa katsomassa eikö englantilaista jo näkyisi tiellä tulevana. Se tyynnytti häntä ja kun lähetyssaarnaajan rouva huomasi hänen käyvän iloisemmaksi, arveli hän että tuo "raakalainen ja kovin sopimaton mielettömyys" jo alkoi

hävettä. Vähän ajan kuluttua kävelyretket eivät enää tyydyttäneet Lispethiä ja hän kävi kovin kiukkuseksi. Lähetysaarnaaajan rouva arveli, että nyt oli sopiva aika ilmoittaa hänelle kuinka asian laita oli — että englantilainen oli luvannut rakastaa Lispethiä vaan tyynnyttääkseen häntä — että hän ei koskaan ollut mitään muuta tarkoittanut, ja että se oli väärin ja sopimatonta, että Lispeth ajatteli naimista englantilaisen kanssa, joka oli ylevämpää rotua ja joka paitsi sitä oli luvannut naida toisen tytön omasta kansastaan. Lispeth sanoi että kaikki tuo oli vallan mahdotonta, sillä englantilainen oli sanonut rakastavansa häntä ja lähetysaarnaaajan rouva itse oli omin suin vakuuttanut hänen palajavan takasin.

"Kuinka se voi olla valetta, mitä hän ja te sanoitte?" kysyi Lispeth.

"Me sanoimme sen vaan tyynnyttääksemme sinua, lapsi", sanoi lähetysaarnaaajan rouva.

"Te siis valehtelitte minulle", sanoi Lispeth, "te ja hän?"

Lähetysaarnaaajan rouva katseli alas eikä virkkanut mitään. Lispethkin oli ääneti vähän aikaa; sitten hän läksi ulos laakson poikki ja palasi takasin puettuna kuin vuoristolaistyttö — inhoittavan likasena, mutta ilman nenä- ja korvarenkaita. Tukkinsa hän oli letittänyt pitkäksi kankipalmikoksi, johon oli kierretty mustia lankoja, kuten vuoristolaisnaisilla oli tapana.

"Minä aion mennä takasin oman kansani luo", sanoi hän. "Te olette surmanneet Lispethin. Jälellä on vaan vanhan Jadehin tytär — *paharin* tytär ja Tarka Devin palvelija. Te olette kaikki petteureita, te englantilaiset."

Kun lähetysaarnaaajan rouva oli tointunut hämmästyksestään kuullessaan Lispethin selittävän palanneensa isiensä jumalien luo, oli tyttö jo mennyt, eikä hän milloinkaan palannut takasin.

Hän liittäytyi omaan likaseen kansaansa intohimoisesti ikäänkuin hän olisi tahtonut korvata sen osan elämästään, jonka hän oli elänyt heistä erillään. Jonkun ajan kuluttua hän meni naimisiin erään puunhakkaajan kanssa, joka löi häntä, kuten *paharien* tapana on, ja hänen kauneutensa kuihtui pian.

"Ei löydy mitään lakia, jonka mukaan me voimme laskea pakanoiden oikkuja", sanoi lähetysaarnaaajan rouva, "ja minä luulen että Lispeth aina sydämessään pysyi pakanana." Siihen nähden että Lispeth oli otettu englantilaiskirkon helmaan viiden viikon ikäisenä, ei tämä selitys juuri tuota kunniaa lähetysaarnaaajan rouvalle.

Lispeth oli kuollessaan hyvin vanha. Hän puhui aina sujuvasti englannin kieltä ja kun hän oli kyllin juovuksissa saattoi häntä joskus houkutella kertomaan ensi lemmestään.

Vaikeata oli kuvitella, että tuo tihrusilmäinen, ryppynaamainen eukko, ruma kuin harakan pelätti, kerran oli ollut "Kotgarh lähetystön Lispeth".

Wee Willie Winkie.

Hänen nimensä oli oikeastaan Percival William Williams, mutta hän löysi kerran tuon toisen nimen eräässä lastenkirjassa ja se oli hänen oikean ristimänimensä loppu. Hänen äitinsä *ayah* (naispalvelija) sanoi häntä *Willie-Babaksi*, mutta koska Willie ei milloinkaan välittänyt hitustakaan siitä mitä tämä *ayah* sanoi, niin ayahin viisaus ei muuttanut asiata.

Hänen isänsä oli eversti 195:ssä rykmentissä ja heti kun Wee Willie Winkie oli ennättänyt kyllin vanhaksi ymmärtääkseen sotilaskomentoa, niin eversti Williams asetti hänet sellaisen komennon alaiseksi. Tätä poikaa ei voitu millään muulla lailla hallita. Kun hän oli ollut siivosti koko viikon, hän sai palkinnon hyvästä käytöksestä; ja kun hän oli paha poika otettiin hyväkäytösmerkki häneltä pois. Tavallisesti hän oli pahana poikana, sillä Intiassa on niin kovin paljon tilaisuuksia pienille kuusivuotiaille vallattomuuksiin.

Lapset eivät tavallisesti suvaitse tuttavallisuuksia vierailta, ja Wee Willie Winkie oli hyvin tarkka lapsi siinä suhteessa. Kerran hän suostui tekemään tuttavuutta ja suvaitsi armollisesti jättää kaikki ujustelemiset. Hän mieltäytyi ensi näkemältä luutnantti Brandikseen 195:stä rykmentistä. Wee Willie Winkie astui varmana sisään kantaen hyväkäytösmerkkiä, jonka hän oli saanut kun malttoi olla ajamatta kanoja ympäri pihaa. Hän katseli vakavasti Brandista ainakin kymmenen minuuttia ja lausui sitten mielipiteensä hänestä.

"Minä pidän sinusta", sanoi hän hitaasti vetäen tuolinsa lähemmäksi Brandista. "Minä pidän sinusta. Minä annan sinulle nimeksi Liinakko sinun tukkasi tähden. Ethän sinä pahastu kun minä aion sanoa sinua

Liinakoksi? Se on näetkös sinun tukkasi tähden, ymmällähän."

Tämä oli juuri omituisimpia Wee Willie Winkien omituisuuksia. Hänellä oli tapana katsella vierasta vähän aikaa ja sitten hän aivan odottamatta ja selittämättä antoi hänelle nimen. Ja se nimi pysyi. Ei mikään sotilaskuri saanut Wee Willie Winkietä luopumaan tästä tavastaan. Hän kadotti hyväkäytösmerkkinsä kun hän sanoi komisaarion rouvaa Pobsiksi; mutta ei mitkään everstin ponnistukset saaneet asemalaisia jättämään tätä liikanimeä ja Mrs Collen sai olla Mrs "Pobs" koko ajan kun hän asui asemalla. Ja niin Brandis sai nimekseen "Liinakko" ja rykmentin kunnioitus kohosi siitä syystä häntä kohtaan.

Jos Wee Willie Winkie erityisesti suosi jotakuta henkilöä, niin tuota onnellista silloin kadehtivat sekä upseeristo että sotamiehet. Ja heidän kadehtimiseensa ei ollut syynä mikään ulkonainen omanvoiton pyynti. "Everstin poikaa" ihaeltiin kokonaan hänen omien hyvien ominaisuuksiensa tähden. Ja Wee Willie Winkie ei kuitenkaan ollut ollenkaan viehättävä. Hänen kasvonsa olivat aina pisamissa, jalat aina naarmuja täynnä ja vaikka hänen äitinsä melkein kyynelsilmin sitä koetti vastustaa, oli hän kärttänyt kunnes sai pitkät keltaset kiharansa leikatuiksi lyhyeksi sotilastapaan. "Minä tahdon tukkani samanlaiseksi kuin sersantti Tummilinkin", sanoi Wee Willie Winkie ja kun kerran isä suostui, niin tämä uhri toimitettiin.

Kolme viikkoa sen jälkeen kun hänen nuori sydämensä oli ihastunut luutnantti Brandikseen — jota tästälähin sanomme lyhyiden vuoksi Liinakoksi — Wee Willie Winkie tuli tietämään kummallisia asioita, jotka olivat vallan ulkopuolella hänen käsityspiiriänsä.

Liinakko palkitsi hänen suosionsa vastarakkaudella. Liinakko oli antanut hänen viisi hurmaavan ihanaa minuuttia kantaa hänen omaa raskasta miekkaansa, joka oli juuri yhtä pitkä kuin Wee Willie Winkie. Liinakko oli luvannut hänelle koiranpenikan ja Liinakko oli sallinut hänen katsella tuota ihmeellistä komentoa kun Liinakon partaa ajettiin. Ja tämän kaiken lisäksi Liinakko oli sanonut että hänkin, Wee Willie Winkie, kerran kohoaisi tuonlaisen kiiltävän veitsilaatikon, hopeaisen saippuarasian ja hopeapäisen "sylkiharjan" (kuten Wee Willie Winkie sitä nimitti) omistajaksi. Paitsi hänen isäänsä, jolla oli valta antaa ja ottaa hyväkäytösmerkki aivan mielensä mukaan, ei varmaan ollut ainoatakaan miestä puoleksikaan niin viisasta, väkevää ja urhoollista kuin Liinakko, jonka rinnassa Afganistanin ja Egyptin mitalit kiilsivät. Minkätähden sitten Liinakko oli niin miehuuttoman pehmeä, että hän meni suutelemaan — oikeen hurjasti suutelemaan — "suurta tyttöä", Miss Allardyceä? Aamulla ratsastaessaan Wee Willie Winkie oli nähnyt Liinakon tekevän niin, ja ollen näet gentlemanni, oli hän heti kääntynyt ympäri ja ratsastanut tallirengin luo, ettei tallirengin pitänyt nähdä.

Tavallisissa olosuhteissa olisi hän heti kertonut koko jutun isälleen, mutta hän tunsu vaistomaisesti, että tämä oli semmoinen seikka, josta ensin oli puhuttava Liinakon kanssa.

"Liinakko", kirkui Wee Willie Winkie ratsastaen luutnantin asunnolle aikaisin eräänä aamuna — "minun täytyy tavata sinut Liinakko!"

"Tule sisään nuori herra", vastasi Liinakko, joka oli juuri syömässä aamiaista koirineen. "Mitähän pahaa sinä taas olet tehnyt?"

Wee Willie Winkie ei ollut tehnyt mitään huomattavampaa pahaa kolmen päivän kuluessa ja tunsu siis seisovansa vallan siveyden kukkulalla.

"Minä en ole tehnyt mitään pahaa", sanoi hän heittäytyen nojatuoliin ja koettaen niin paljon kuin suinkin matkia everstin väsyneitä liikkeitä kuuman paraadin jälkeen.

Hän työnsi pisamaisen pikku nenänsä teekuppiin ja silmät vilkkuivat kupin laidan yläpuolella kun hän kysyi: — "Minä sen sanon Liinakko, onko se sopivata se, että menee suutelemaan isoja tyttöjä?"

"No helkkari! Kylläpä sinä alat aikaisin. Ketä sinä tahtoisit suudella?"

"En ketään. Minun äitini aina suutelee minua ellen minä estä häntä. Jollei se ole sopivata, niin minkätähden sinä sitten suutelit majuuli Allaldycen isoä tyttöä eilis aamuna kanavan luona?"

Liinakon sydän sytkähteli. Hän ja Miss Allardyce olivat ponnistaneet kaikki voimansa pitääkseen kihlaustaan salassa vielä pari viikkoa. Oli olemassa tärkeitä ja välttämättömiä syitä, minkätähden majuuri Allaldycen ei pitäisi saada tietää, kuinka asiat olivat, ainakaan ennenkuin ensi kuussa ja nyt tuo pieni peijakas tiesi vallan liian paljon.

"Minä näin sinut", sanoi Wee Willie Winkie tyynesti. "Mutta tallilenki ei nähnyt. Minä huusin hänelle, *Hut jao.*"

"No, että sinulla nyt sentään oli senverran järkeä sinä pikku elävä", huusi Liinakko raukka puoleksi hyvillään puoleksi harmissaan. "Ja kuinkahan monelle sinä jo olet kertonut siitä?"

"En kellekään. Ethän sinäkään keltonut kun minä koetin latsastaa puhvelilla ja kun minun latsuhevoseni lampaantui; ja minä ajattelin että sinä et tahtoisit että minä keltoisin."

"Winkie", huudahti Liinakko innokkaasti, pudistaen pikku kättä, "sinä olet paras poika maailmassa. Kuuleppas nyt, sinä et voi ymmärtää kaikkia näitä asioita. Jonakin päivänä — kuinka kummassa minä selitän tämän sinulle! — minä aion naida Miss Allardycen, ja sitten hänestä tulee Mrs Liinakko, kuten sinä sanoisit. Jos sinun nuoren järkesi kannalta tuntuu niin sopimattomalta suudella isoja tyttöjä, niin mene vaan ja kerro siitä isällesi."

"Kuinka sinun silloin käy?" kysyi Wee Willie Winkie, joka oli varmasti vakuutettu siitä, että hänen isänsä oli kaikkivaltias.

"Minulle tulee siitä harmia", sanoi Liinakko koettaen viimeisenä keinonaan luoda rukoilevan katseen olosuhteiden määrääjään.

"No sitten minä en kello", sanoi Wee Willie Winkie urhoollisesti. "Mutta minun isäni sanoo, että on miehuutonta aina suudella, ja minä en luullut että sinä tekisit niin, Liinakko?"

"En minä suutelekaan aina, sinä veitikka. Silloin tällöin vaan, ja kun sinä kasvat suureksi niin sinä teet samalla lailla. Sinun isäsi tarkoitti vaan ettei se sovellu pikku pojille."

"Ahaa!" sanoi Wee Willie Winkie, jolle asia nyt kävi vallon selväksi. "Se on samalla lailla kuin sylkihaljankin laita?"

"Aivan", vastasi Liinakko vakavasti.

"Mutta minä luulen etten minä milloinkaan viitsi suudella isoja tyttöjä enkä ketään, paitsi äitiä. Ja häntä minun *täytyy* suudella, ymmällähän."

Nyt seurasi pitkä hiljaisuus, jonka Wee Willie Winkie vihdoinkin lopetti.

"Pidätkö sinä paljon siitä isosta tytöstä, Liinakko?"

"Hyvin paljon", sanoi Liinakko.

"Enemmän kuin Bellistä taikka Butcha koilasta taikka minusta?"

"Vallon eri tavalla", sanoi Liinakko. "Jonkun ajan perästä Miss Allardyce on oleva minun omani, mutta sinä kasvat suureksi ja tulet komentamaan rykmenttiä ja — kaikenmoisia asioita. Se on vallon eri asia, näetkös."

"Hyvä", sanoi Wee Willie Winkie, nousten ylös. "Koska sinä pidät siitä isosta tytöstä, niin minä en kello siitä kenellekään. Minun täytyy nyt mennä."

Liinakko nousi ylös ja saattoi pikku vierastaan ovelle lausuen vielä: "Sinä olet kaikkein paras pikku poika, Winkie. Minäpä kerron sinulle jotain. Kolmenkymmenen päivän perästä tästä lukien sinä saat siitä kertoa, jos tahdot — ja kenelle vaan tahdot."

Siten Brandiksen ja Miss Allardycen kihlauksen salassa pysyminen riippui pienen lapsen lupauksesta. Liinakko, joka tunsikin Wee Willie Winkien mielipiteet totuudesta, oli vallon levollinen, sillä hän tiesi ettei poika rikkoisi lupaustaan. Wee Willie Winkie rupesi osoittamaan erityistä ja tavatonta huomiota Miss Allardyceä kohtaan ja hänellä oli tapana verkalleen ja mieltävänä kiertää tuon hämmästyneen nuoren neidin ympäri, vakavasti tarkastaen häntä vilkuttamatta silmiään. Hän koetti saada selville, mistä syystä Liinakko oli suudellut häntä. Eihän hän ollut läheskään niin sievä kuin Willien äiti. Mutta toiselta kannalta nähden hän oli Liinakon omaisuus ja tulisi kohta olemaan vallon hänen omansa. Siitä syystä Willie piti sitä kohtuullisena, että hän kohteli tyttöä yhtä suurella kunnioituksella kuin itse Liinakon isoa miekkaa taikka kiiltävää pistoolia.

Tieto siitä, että hänellä ja Liinakolla oli yhteinen suuri salaisuus, teki Wee Willie Winkien tavattoman mallikelpoiseksi kolmen viikon ajalla. Mutta sitten vanha aatami puhkesi esiin ja hän laati "leiri valkean" — kuten hän itse sitä nimitti — puutarhan pohjukkaan. Kuinka hän saattoi aavistaa, että kipinät lentäisivät everstin heinäsuovaan ja polttaisivat viikon ravinnon hevosilta? Äkkiiarvaamaton ja nopea oli rangaistus — hyväkäytösmerkki otettiin pois ja sen surun lisäksi vielä annettiin kolme päivää kotiarestia — ei saanut liikkua muualla kuin rakennuksessa ja verannalla — ja vielä päälle päätteeksi isäkään ei läsnäolollaan häntä ilahduttaisi tällä ajalla.

Hän kesti tuomionsa kuin mies, joksi hän toivoi kerran kasvavansa, ojentihe suoraksi, vaikka alahuuli

hiukan vavahteli, tervehti sotilastapaan ja päästyänsä sisään juoksi katkerasti itkemään lastenkamariin, jota hän sanoi omaksi kortteerikseen. Liinakko tuli iltapäivällä sinne ja koetti lohduttaa pikku syyllistä.

"Minä olen alestissa", sanoi Wee Willie Winkie surkeasti, "ja minä en saa puhua sinulle."

Hyvin aikaisin seuraavana aamuna hän kiipesi rakennuksen katolle — se ei ollut kielletty — ja huomasi Miss Allardyce'n juuri ratsastavan ohi.

"Minnekä sinä menet?" huusi Wee Willie Winkie. "Joen poikki", vastasi Miss Allardyce ja ratsasti edelleen.

Tämän maakunnan, johon 195:s rykmentti oli sijoitettu, rajana pohjoisessa oli virta, joka talvisaikaan kuivui. Jo aikaisimpina ikävuosinaan Wee Willie Winkietä oli kielletty menemästä joen poikki ja hän oli saanut selville että Liinakkokin — tuo melkein kaikkivaltias Liinakko — ei milloinkaan ollut käynyt joen toisella puolella. Wee Willie Winkielle oli kerran luettu suuresta sinikantisesta kirjasta kertomus kuninkaan tyttärestä ja peikoista — hyvin ihmeellinen kertomus, jossa peikot aina kävivät sotaa ihmisten kanssa, kunnes eräs Tuhkimus niminen henkilö ne voitti. Siitä saakka hän oli otaksunut, että joen takana noilla mustilla ja purppuran hohtavilla vuorilla asui peikkoja, ja totta oli, että jokainen sanoi siellä olevan pahoja ihmisiä. Hänen omassa kodissaankin peitettiin ikkunoiden alaosat vihreällä paperilla, sillä jos nuo pahat ihmiset saisivat vapaasti katsella sisään, niin ne ampuisivat rauhallisiin asuinhuoneisiin ja mukaviin makuukammioihin. Varmaan virran takana, johon koko maailma päättyi, oli pahoja ihmisiä. Ja heidän alueelleen oli majuuri Allardyce'n iso tyttö, Liinakon omaisuus, menemäisillään. Mitä Liinakko sanoisi, jos jotain tapahtuisi hänelle. Jos peikot ryöstäisivät hänet kuten ennen Tuhkimuksen kuninkaantytären? Hän oli vaikka millä keinolla palautettava takaisin.

Talossa oli hiljaista. Wee Willie Winkie ajatteli hetken isänsä ankaraa suuttumista ja sitten — karkasi arestistaan. Tämä oli vallan tavaton rikos. Matalalla oleva aurinko loi hänen varjonsa pitkänä ja mustana puutarhan polulle, hänen menessään talliin ratsuansa pyytämään. Hänestä tuntui aamuhämärän hiljaisuudessa niinkuin koko suuri maailma olisi seissyt hiljaa ja katsellut Wee Willie Winkien tottelemattomuutta. Uninen tallirenkki auttoi hänet satulaan ja koska tämä yksi suuri rikos oli tehnyt kaikki pienemmät viat vähäpätöisiksi, sanoi Wee Willie Winkie ratsastavansa Liinakko sahibin luo ja käänsi hevosen kapealle polulle, jossa se tuon tuostakin polki kukkalavojen pehmeätä multaa.

Hevosen askelten tuottama hävitys oli viimeinen paha teko, joka erotti hänet ihmiskunnan suosiosta. Hän kääntyi ajotielle, kumartui eteenpäin ja ratsasti, niin kovaa kuin hevonen suinkin pääsi, virtaa kohti.

Mutta virkuinkaan poniratsu ei vedä vertoja pitkäaskeleiselle juoksijalle. Miss Allardyce oli jo kaukana, oli kulkenut laihopeltojen halki, päässyt poliisivartioiden ohi näiden vielä nukkuessa, ja hänen ratsunsa jo potki kiviä virtaäyräillä, kun Wee Willie Winkie jätti kanttoonan ja Brittiläisen Intian taaksensa. Eteenpäin kumartuneena ja yhä vielä piiskaten hevostaan Wee Willie Winkie hyökkäsi Afganien alueelle. Hän näki paraiksi Miss Allardyce'n mustana pilkkuna kiitävän pitkin kivistä tasankoa. Syy tytön lähtöön oli vallan yksinkertainen. Liinakko oli toissa iltana liian aikaisella isännyydellä kieltänyt häntä milloinkaan ratsastamasta virralle. Ja nyt hän oli lähtenyt sinne näyttääkseen omaa tahtoaan ja opettaakseen hiukan Liinakkoa.

Wee Willie Winkie oli tuskin ennättänyt noille vieraille vuorille, niin hän huomasi tytön ratsun astuvan harhaan ja kompastuvan pahasti. Miss Allardyce pääsi irti siitä, mutta hänen nilkkansa nyrjähti pahoin, niin ettei hän voinut seistä. Kun hän nyt näin oli näyttänyt uskallustaan, rupesi hän itkemään katkerasti ja hämmästy samassa nähdessään valkosen, avosilmäisen lapsen *khaki* takissa melkein läkähtyneellä poniratsulla.

"Oletko sinä kovin pahasti loukkaantunut?" kirkui Wee Willie Winkie heti, päästyään pyssyn kantaman päähän. "Sinun ei pitäisi olla täällä."

"En tiedä", sanoi Miss Allardyce surkeasti, eikä ollut huomaavinaan moitetta. "Hyvä Jumala, lapsi, mitä sinä täällä teet?"

"Sinä sanoit meneväsi villan poikki", läähätti Wee Willie Winkie hypäten alas poninsa selästä. "Eikä kukaan — ei Liinakkokaan — saa mennä villan yli, ja minä latsastin sinun pelässäsi niin kovasti, mutta sinä et seisahtanut ja nyt sinä olet loukannut itsesi ja Liinakko suuttuu minuun ja — minä olen kalannut alestistani! Minä olen kalannut alestistani!"

Tuleva 195:n rykmentin eversti istui maahan ja itkeä nyhkytti. Huolimatta tuskasta nilkassaan oli tyttö liikutettu.

"Oletko sinä ratsastanut koko matkan kanttoonasta saakka, pikku mies? Minkä tähden?"

"Sinähän olet Liinakon omaisuutta. Liinakko sanoi sen minulle!" valitti Wee Willie Winkie onnettoman. "Minä näin hänen suutelevan sinua; ja hän sanoi pitävänsä sinusta enemmän kuin Bellistä taikka Butchakoilasta taikka minusta. Ja siitä syystä minä tulin. Sinun täytyy nyt nousta ylös ja tulla takasin. Sinun ei olisi pitänyt tulla tänne. Tämä on paha paikka, ja minä olen kalannut alestistani."

"Minä en voi liikahtaa, Winkie", sanoi Miss Allardyce valittaen. "Minä olen loukannut jalkani. Mitä minun pitää tehdä?"

Hän oli purskahtamaisillaan itkuun ja tuo rohkaisi Wee Willie Winkietä, jota oli kasvatettu pitämään kyyneleitä mitä suurimpana miehuuttomuuden merkinä. Vaikka voihan sentään sallia miehenkin masentuvan, jos hän sattuu olemaan niin suuri syyllinen kuin Wee Willie Winkie.

"Winkie", sanoi Miss Allardyce, "kun sinä olet hiukan levähtänyt, niin ratsasta takasin ja käske heitä lähettämään tänne jonkun minua noutamaan. Minuun koskee niin hirveästi."

Lapsi istui hiljaa hetkisen ja Miss Allardyce sulki silmänsä; hän oli melkein pyörtyä tuskasta. Hän havahtui äkkiä siitä, että Wee Willie Winkie heitti ohjakset poninsa niskalle ja päästi sen irralleen, lyödä huimasten sitä piiskallaan. Pieni eläin nelisti kanttoonaan päin.

"Voi, Winkie! Mitä sinä teet?"

"Hst!" sanoi Wee Willie Winkie. "Tuolla tulee mies — se on noita pahoja miehiä. Minun täytyy jäädä sinun luoksesi. Isä sanoo, että miehen aina täytyy suojella tyttöjä. Jack juoksee nyt kotiin ja sitten he tulevat tänne meitä hakemaan. Siitä syystä minä päästin sen menemään."

Ei ainoastaan yksi, vaan pari kolme miestä ilmestyi kallion särmän takaa, ja Wee Willie Winkien sydän alkoi sytkähdellä, sillä juuri samalla lailla peikot olivat tulleet ryöstämään ja kiusaamaan Tuhkimuksen sielua. Tuolla lailla ne olivat leikkineet Tuhkimuksen puutarhassa. Wee Willie Winkie oli nähnyt kuvan siitä, ja tuolla lailla ne olivat peljästyttäneet kuninkaantytären imettäjää. Hän kuuli, kuinka he puhelivat keskenään, ja ilokseen hän tunsu sekasikiö koiran Pushton, joka oli ollut eräällä nykyjään palveluksesta erotetulla tallirengillä hänen kotonaan. Miehet, jotka tuolla lailla puhuvat, eivät voi olla pahoja peikkoja. Ne ovat luultavasti vaan alkuasukkaita.

Ne tulivat sen pyöreän kiven kohdalle, jossa Miss Allardycen ratsu oli kompastunut.

Silloin nousi kalliolta Wee Willie Winkie, ylhäisrotuinen lapsi, kuuden ja kolmen neljänneksen vuoden vanha, ja huusi urhoollisesti ja pontevasti "Jao!" Poni oli jo virran toisella puolen.

Miehet purskahtivat nauruun, mutta alkuasukasten naurua Wee Willie Winkie ei voinut sietää. Hän kysyi heiltä, mitä he tahtoivat ja miksi he eivät menneet pois. Toisia ilkeänaamaisia ja käyräperäisillä pyssyillä varustettuja miehiä ryömi esiin vuoren siimeksestä, kunnes Wee Willie Winkie näki niitä parikymmentä kappaletta. Miss Allardyce kirkasi.

"Kuka sinä olet?" kysyi yksi miehistä.

"Minä olen evelsti sahibin poika ja minun käskyni on, että te heti menette matkoihinne. Te mustat miehet pelotatte neiti sahibia. Jonkun teistä täytyy juosta kanttoonaan keltomaan, että neiti sahib on loukannut itsensä ja että evelstin poika on täällä hänen luonaan."

"Ettäkö pistäisimme jalkamme ansaan?" kuului naurava vastaus.

"Kuulkaappa mitä poikanen puhuu!"

"Sanokaa että minä lähetin teidät — minä, evelstin poika. He antavat teille lahaa."

"Mitä me nyt tässä lörpöttelemme. Tuokaa tänne lapsi ja tyttö, niin voimme ainakin vaatia lunnaita. Me olemme ylänkökylien herroja", sanoi ääni takaa.

Nämä olivat peikkoja — pahempia kuin jättiläiset — Wee Willie Winkie sai panna kaikki voimansa liikkeelle, ettei purskahtaisi itkuun. Mutta hän tunsu, että itkeminen alkuasukasten nähden, lukuun ottamatta hänen äitinsä *ayahia* (naispalvelijaa), oli paljoa häpeällisempää kuin mikä uppiniskaisuus tahansa. Paitsi sitä hänellä, tulevalla 195:n rykmentin everstillä, oli tuo peljättävä rykmentti takanaan.

"Aiotteko te viedä meidät pois?" sanoi Wee Willie Winkie hyvin kalpeana ja levottomana.

"Aiomme kyllä, pikku *sahib Bahadur*", sanoi pisin miehistä, "ja sitte syömmme teidät myöhemmin." "Se on lapsen puhetta", sanoi Wee Willie Winkie. "Miehet eivät syö toisia miehiä."

Naurun hohotus keskeytti hänet, mutta hän jatkoi päättävästi: — "Ja jos te viette meidät pois, niin minä sen sanon teille, että koko minun lykmenttini tulee tänne samana päivänä ja tappaa teidät joka miehen. Kuka tahtoo viedä minun sanani evelsti sahibille?"

Alkuasukasten kieltä — Wee Willie Winkie osasi kolmeakin — tuo poika helposti puhui, vaikkei hän vielä osannut ärrääkään lausua.

Toinen mies liittyi keskusteluun, huutaen: — "Voi teitä hullut miehet! Se on totta, mitä tuo poika sanoo. Hän on koko tuon valkosen sotajoukon sydän. Rauhan tähden antakaa heidän molempien mennä, sillä jos me otamme pojan, niin rykmentti tulee tänne ja hävittää koko laakson. *Meidän* kylät ovat laaksossa ja me emme pääse pakoon. Tuo rykmentti on täynnä piruja. He potkasivat Khoda Yarin kylkiluut poikki kun hän koetti ottaa pyssyjä; ja jos me kosketamme tuota lasta, niin he polttavat ja rosvoavat ja ryöstävät kuukausmääriä kunnes ei mitään ole jäljellä. Parempi on lähettää mies viemään sanaa ja saamaan palkinnon. Minä sen sanon, että tuo lapsi on heidän Jumalansa, ja he eivät säästä ketään meistä eikä vaimojamme, jos me teemme hänelle pahaa."

Se oli Din Mahommed, everstin virasta erotettu tallirenki, joka täten mielet käänsi ja nyt seurasi kiivas ja vihanen keskustelu. Wee Willie Winkie seisoi ylempänä kuin miss Allardyce ja odotti päätöstä. Varmaan hänen oma "lykmenttinsä" ei häntä hylkäisi, jos se vaan tietäisi hänen pulastaan.

Yksinäinen ratsu toi sanoman 195:teen rykmenttiin, vaikka kyllä everstin talossa jo oli ollut aika hämmästys tuntia ennen. Pikku hevonen laukkasi valtatieä pääparakkien eteen, jossa miehiä istui pelaillen huvikseen. Devlin, E-komppanian lipunkantaja, katsahti tyhjään satulaan ja juoksi kaikkiin parakkihuoneisiin ajaen ylös jokaisen huonekorpraalin, jonka vaan tapasi. "Ylös pojat! Jotain on tapahtunut everstin pojalle", huusi hän.

"Hän ei ole voinut pudota satulasta! Ei hiidessäkään, ei ole voinut", jupisi rummunlyöjä-poika. "Menkää virran poikki hakemaan. Jos hän on jossakin, niin siellä hän juuri on, ja ehkä Pathanit jo ovat ottaneet hänet. Älkää hiidessä hakeko häntä virran uomasta! Menkää virran toiselle rannalle."

"Mott puhuu kerran järkevästikin", sanoi Devlin. "E-komppania! joutuun virran yli!"

Sitten E-komppania, useimmat paitahiasillaan, kiiruhti pelastamaan kallista henkeä, jälkijoukon karttaessa hikoilevaa kersanttia kiirehtimään vielä enemmän. Kanttoonassa syntyi aika elämä kun 195:n rykmentin miehiä oli hakemassa Wee Willie Winkietä, ja vihdoin eversti, niin väsyneenä ettei jaksanut kirotakaan, saavutti komppaniansa, joka juuri pyrki eteenpäin virran rantakivillä.

Vuorella, jonka juurella Wee Willie Winkien peikot keskustelivat olisiko viisasta viedä poika ja tyttö pois, vartia ampui kaksi laukausta.

"Mitäs minä sanoin?" kiljui Din Mahommed. "Se oli varoitus! Sotamiehet ovat jo ulkona ja tulevat tuolla tasangon poikki! Mennään pois! He eivät saa nähdä meitä pojan luona!"

Miehet odottivat hetkisen ja sitten, kun vielä kerran kuului pyssyn laukaus, vetäytyivät vuoristoon hiljaa, kuten olivat tulleetkin.

"Lykmentti tulee", sanoi Wee Willie Winkie salaisesti Miss Allardycelle, "ja kaikki on nyt hyvin. Älä itke!"

Hän tarvitsi itse saman neuvon, sillä kymmenen minuuttia myöhemmin, kun hänen isänsä saapui paikalle, hän itki katkerasti, kätkien päänsä Miss Allardycen helmaan.

195:n rykmentin miehet saattoivat hänet kotiin riemuhuudoilla, ja Liinakko, joka oli ratsastanut hevosensa vaahtoon, tuli häntä vastaan ja hänen suureksi harmikseen suuteli häntä julkisesti miesten nähden.

Mutta hänen harminsa tuli lievitetyksi. Paitsi sitä, että hänen isänsä antoi hänelle anteeksi arestista karkaamisen, niin luvattiin hänelle hyväkäytösmerkki niin pian kuin vaan äiti ennättäisi ommella sen hänen takkinsa hiaan. Miss Allardyce oli kertonut everstille jotakin, joka sai hänet ylpeilemään pojastaan.

"Hän oli sinun omaisuutesi Liinakko", sanoi Wee Willie Winkie, osoittaen Miss Allardyceä likaisella etusormellaan. "Minä tiesin, että hänellä ei ollut lupaa mennä villan yli, ja minä tiesin, että lykmentti tulisi minua hakemaan kun minä lähetin Jackin kotiin."

"Sinä olet sankari, Winkie" sanoi Liinakko — kerrassaan sankari!"

"Minä en ymmällä mitä sinä talkoitat", sanoi Wee Willie Winkie, "mutta sinä et saa sanoa minua Winkieksi enää. Minä olen Percival Will'am Will'ams."

Sillä tavalla Wee Willie Winkiestä kasvoi mies.

Tämä ei ole oikeastaan mikään kertomus. Se on tutkimus ja minä olen hyvin ylpeä siitä. Sillä tutkimus osoittaa aina taitoa.

Kukin ihminen on oikeutettu pitämään oman uskontonsa; mutta ei kellään — kaikista vähemmin nuorella väellä — ole oikeutta sitä väkisin tyrkyttää muille. Hallitus lähettää silloin tällöin Intiaan hiukan kierotuumaisia virkamiehiä, mutta omituisimpia pitkiin aikoihin oli Mc Goggin. Hän oli mallikelpoinen — erinomaisen mallikelpoinen — mutta hänen mallikelpoisuutensa oli luiskahtanut väärään suuntaan. Sen sijaan että hän olisi tutkinut alkuasukasten kieltä, niin hän lueskeli erään Comte nimisen, luulen ma, ja Spencer nimisen miehen sekä professori Cliffordin kirjoittamia kirjoja. (Te löydätte kyllä nämä kirjat kirjastoista). He arvostelevat ihmisten sisimpiä sellaisten kannalta, joilla ei ole vatsaa. Ei kukaan estänyt Mc Gogginia lukemasta niitä, mutta hänen olisi pitänyt saada vitsaa mammaltaan. Ne panivat hänen päänsä pyörälle ja hän saapui Intiaan varustettuna hienonnetulla uskonnolla paitsi työhommiaan. Siinä ei ollut pitkä uskontunnustus. Se sisälsi vaan, että ihmisellä ei ole mitään sielua, ettei ole olemassa mitään Jumalaa eikä tulevaista elämää ja että meidän pitää rehveltää jossakin ihmiskunnan hyväksi.

Hiukan vähäpätöisempi pykälä näkyi olevan se, että vielä pahempi kuin käskeminen on käskyn totteleminen. Ainakin Mc Goggin väitti niin, mutta minä arvelen että hän ehkä oli lukenut väärin ensimmäiset aikeensa.

Minä en sano sanaakaan pahaa hänen uskonnostaan. Se oli tehty Lontoossa, jossa ei ole muuta kuin koneita ja asfalttia ja rakennuksia — ja kaikki tuo sumun peitossa. Tietysti mies siellä rupeaa ajattelemaan, ettei löydy mitään häntä itseään korkeampaa ja että Lontoon rakennushoitokunta on kaikki toimittanut. Mutta tässä maassa, jossa me näemme todellisen ihmiskunnan — raa'an, ruskean, alastoman ihmiskunnan — ilman mitään sen ja hehkuvan taivaan välillä ja ainoastaan rasittunut, köyhdytetty maa allaan, täällä tuumat hiukan tasaantuvat ja useimmat ihmiset palaavat takasin yksinkertaisempiin teoriioihin. Elämä Intiassa ei ole kyllin pitkä tuhlattavaksi tutkimuksiin onko kaikkien puuhien etunenässä korkeampaa johtajata. Tästä syystä nimittäin: valtuusmies on korkeampi kuin apulainen, päällikkö on korkeampi kuin valtuusmies, varakuvernööri on korkeampi kuin päällikkö ja varakuningas on korkeampi kuin kaikki nuo neljä. Häntä käskemässä on taas valtioministeri, joka on vastuunalainen keisarinnalle. Jos taaskin keisarinna ei ole vastuunalainen Luojalleen — jos ei mitään Luojaa ole häntä ylempänä — niin koko meidän valtiojärjestyksemme on väärä. Joka on tuiki mahdotonta. Kotimaassa on ihmisillä kuitenkin yksi puolustus. He ovat suureksi osaksi tallissa ruokittuja ja ovat käyneet henkisesti pulleiksi. Otappas suuri ja pullea hevonen ratsastaaksesi, niin se kuolaa ja tährää kuolaimet niin ettet yhtään voi nähdä niitä. Mutta kuolaimet ovat kuitenkin olemassa vallan entisellään. Ihmiset eivät käy pulleiksi Intiassa. Ilmanala ja työ siellä estää heitä puhumasta puuta heinää.

Jos Mc Goggin olisi pitänyt tuon suurella kirjaimella alkavan ja ismi tavulla loppuvan uskontonsa itsekseen, niin ei kukaan ihminen olisi siitä välittänyt, mutta hänen molemmat isoisänsä olivat olleet Wesleyläisiä saarnaajia ja saarnainto oli mennyt perintönä hänelle. Hän tahtoi, että jokaisen klubissa piti ymmärtämän, ettei heillä ollut mitään sielua ja auttaman häntä panemaan Luojaa viralta pois. Hyvin monet sanoivat hänelle, että hänellä epäilemättä ei ollut mitään sielua, sillä hän oli niin nuori, mutta siitä ei ollenkaan seurannut, että hänen vanhemmat toverinsa olivat yhtä kehittymättömiä; ja olkoonpa sitten tulevaista elämää tai ei, niin he ainakin tahtoivat tässä elämässä lukea sanomalehtensä rauhassa. "Mutta se ei ole pääasia — se ei ole pääasia!" oli Aurelianusen tapa sanoa. Miehet viskoivat häntä sohvatyynyillä ja käskivät hänen menemään mihin paikkaan tahansa, jota hän uskoi. He ristivät hänet "Blastodermiksi" — hän näet sanoi polveutuvansa sen nimisestä perheestä, joka kuulemma eli jolloin kulloin esihistoriallisena aikana, — ja he koettivat loukkauksilla ja naurulla saada häntä vaikenemaan, sillä hän oli ainaisena vastuksena klubissa ja paitsi sitä hän oli hävytön vanhemmille miehille. Hänen maakuntapäällikkönsä, joka jo oli virassa rajamailla kun Aurelianus vielä piehtaroi sängyn peitteellä, sanoi hänelle, että ollakseen kelpo mies, Aurelianus oli suuri hölmö. Ja se on varmaa, että jos hän olisi malttanut tehdä työtään, olisi hän muutaman vuoden perästä kohonnut sihteeristöön. Hän oli juuri sellainen tyyppi, joka siellä menestyy — pelkkää päätä vaan, ei ollenkaan ruumista ja tuhansia teorioja. Ei ainoakaan sielu välittänyt Mc Gogginin sielusta. Hänellä sai kernaasti olla kaksi taikka ei yhtään sielua, taikka jonkun toisen sielu. Hänen tuli vaan totella käskyjä ja pysyä lestissään eikä turmella klubia "ismeillään".

Hän teki työtä mainiosti, mutta hän ei hyväksynyt ainoatakaan käskyä koettamatta parantaa sitä. Se oli vika hänen uskonnossaan. Se teki ihmiset liian vastuunalaisiksi ja vetosi liian paljon heidän rehellisyyteensä. Joskus voi johtaa vanhaa hevosta riimustakin, mutta varsaa ei milloinkaan. Mc Goggin puuhasi enemmän kuin kukaan hänen ikäisensä mies. Hän lienee luullut, että kolmekymmen sivuinen tuomio viidenkymmenen rupeen asiassa — jossa molemmat riitapuolet vannovat väärin niin että hurisee

— edistäisi ihmiskunnan asiata. Olipa miten oli, hän teki työtä liian paljon, harmitteli saadessaan muistutuksia ja selitti ihmeellistä uskonoppiaan virastonsa ulkopuolella, kunnes tohtori varoitti häntä rasittamasta itseään liiaksi. Ei kukaan ihminen voi tehdä lisätyötä kahdeksantoista annaksen edestä kullekin rupeelle kesäkuussa kärsimättä siitä. Mutta Mc Goggin oli vielä henkisesti pullea ja ylpeä itsestään sekä taidostaan, eikä tahtonut kuulla mitään huomautuksia. Hän teki työtä säännöllisesti yhdeksän tuntia päivässä.

"Hyvä", sanoi tohtori, "te murrutte, sillä teillä ei purjeet kestä semmoista vauhtia." Mc Goggin oli hiukan omituinen.

Eräänä päivänä tapahtui loppukohtaus — niin draamallisesti kuin mahtikohta jossakin näytelmässä.

Se oli juuri ennen sadeaikaa. Me istuimme verannalla elottomassa, kuumassa, tukehduttavassa ilmassa haukotellen ja toivoen että tumman siniset pilvet tuolla alkaisivat purkaa vettä ja jäähdyttäisivät ilmaa. Hyvin, hyvin etäältä kuului hiljaisena kuiskauksena, kuinka rankkasade tulvaili virtaan. Eräs miehistä kuuli tuon, nousi seisomaan, kuunteli ja sanoi vallan luonnollisesti: — "Jumalan kiitos!"

Silloin Blastodermi käännähti paikaltaan ja sanoi: "Miksi? Minä vakuutan teille, että se on seuraus vallan luonnollisista syistä — atmosfeerinen ilmiö mitä yksinkertaisinta laatua. Miksi meidän siis pitäisi kiittää olentoa, joka ei milloinkaan ole ollut — joka on ainoastaan tarumainen —"

"Blastodermi", röhisi mies lähimmällä tuolilla, "pidä suusi ja heitä minulle *Pioneeri!* Me tunnemme jo kaikki sinun tarumaisuutesi". Blastodermi sieppasi pöydältä sanomalehden ja hypähti niinkuin joku olisi pistänyt häntä. Sitten hän heitti lehden pyytäjälle.

"Niinkuin jo sanoin", jatkoi hän hitaasti ja hiukan ponnistamalla — "vallan luonnollisten syitten seuraus — vallan luonnollisten syitten. Minä tarkoitan —"

"Heh, Blastodermi, sinä annoit minulle *Calcutta Mercantile lehden.*"

Tomu nousi pieninä pyörteinä, puun latvat huojuivat ja tuuliviirit vinkuivat. Mutta ei kukaan tarkastanut sateen tuloa. Me kaikki tuijotimme Blastodermiin, joka oli noussut seisaalleen ja koetti kangertaa puhetta. Sitten hän sanoi hyvin hitaasti: —

"Vallan selvä — sanakirja — punanen laiho — vastuunalainen — syy — muistaa — kansi — — yksin."

"Blastodermi on juovuksissa", sanoi joku. Mutta Blastodermi ei ollut juovuksissa. Hän katsoi meihin hämmästyneenä ja rupesi käsillään viittomaan meille pilvien synnyttämässä puolihämärässä. Sitten hän melkein kirkui: —

"Mitä tämä on? — — En voi — — säästää — — saavuttaa — — tori — — musta — —"

Hänen puheensa tuntui jäätyvän hänessä ja — juuri kuin salama iski kahdesta kohden, jakaen koko taivaan kolmeen osaan ja sade tulvaili rankkana — juuri silloin Blastodermi kävi vallan mykäksi. Hän potki ja riehui kuin vikuri hevonen ja hänen silmänsä olivat täynnä kauhua.

Tohtori saapui kolmen minuutin perästä ja kuuli asian laidan. "Se on *aphasia*" sanoi hän. "Viekää hänet huoneesensa. Minä *tiesin* että niin kävisi." Me kuljetimme Blastodermin rankkasateessa kotiinsa ja tohtori antoi hänelle bromkaaliumia nukuttaakseen häntä.

Sitten tohtori tuli takasin ja sanoi, että hän vaan kerran ennen — eräässä intialaisessa sotamiehessä — oli nähnyt yhtä täydellisen *aphasia* kohtauksen. Minä olen myöskin nähnyt helpon *aphasian* rasittuneessa miehessä, mutta tämä äkkinäinen mykkyys oli vallan kamalata, vaikka se tosin, kuten Blastodermi itse olisi sanonut, oli "seurauksena vallan luonnollisista syistä".

"Hänen täytyy ottaa virkavapaus tämän tähden", sanoi tohtori; "hän on kykenemätön työhön ainakin kolme kuukautta. Ei, ei se ole hulluutta taikka muuta semmoista. Hän ei vaan ollenkaan voi hallita puhettaan eikä muistiaan. Minä luulen, että Blastodermi nyt varmaan pysyy ääneti."

Kaksi päivää myöhemmin Blastodermi taas sai puhelajhan. Hänen ensimmäinen kysymyksensä oli: — "Mitä se oli?" Tohtori selitti sen hänelle. "Mutta minä en voi sitä käsittää!" sanoi Blastodermi, "minä olen vallan terve, mutta minä en voi hallita muistoani, minusta näyttää — minun *oma* muistini — voinko minä?"

"Lähde vuoristoon kolmeksi kuukaudeksi, äläkä ajattele sitä", sanoi tohtori.

"Mutta minä en voi sitä käsittää", intti Blastodermi, "se oli minun *oma* mieleni ja muistini."

"Minä en voi siihen mitään", sanoi tohtori, "on paljon asioita, joita sinä et voi käsittää ja kun sinä olet

elänyt minun ikäiseksi, niin sinä tiedät tarkkaan mitä kaikkea sinä uskallat sanoa omaksesi tässä maailmassa."

Tämä isku masensi Blastodermin. Hän ei voinut sitä ymmärtää. Hän läksi vuoristoon arkana ja vavisten, epäillen voisiko hän lopettaa lauseensa, jonka oli alkanut.

Tämä synnytti hänessä terveellisen epävarmuuden. Tuo luonnollinen selitys, että hän oli tehnyt liiaksi työtä, ei tyydyttänyt häntä. Mikä lieneekään pyyhkinyt sanat hänen huuliltaan, niinkuin äiti pyyhki pienen piimäsuun, ja häntä pelotti — pelotti kamalasti.

Klubi oli siten rauhassa hänen palattuaankin, ja jos sinä joskus vielä satut kuulemaan Aurelianus Mc Gogginin saarnailevan ihmiskunnan asioista — taivaallisista asioista hän ei enää näy tietävän yhtä paljon kuin ennen — niin nostapa vaan sormi huulillesi hetkiseksi, niin näet mikä tapahtuu.

Älä syytä minua, jos hän viskaa juomalasin naamaasi!

Mennyttä kalua.

Ei ole viisasta kasvattaa poikalasta vallan "tietämättömänä elämän pahuudesta", kuten vanhemmat sanovat, jos hänen täytyy mennä maailman taisteluun. Ellei hän ole ainoa poikkeus tuhannesta, täytyy hänen varmaan kärsiä paljon turhia huolia ja joutuu ehkä pahaan pulaan siitä syystä vaan, ettei hän tunne asiain oikeata laatua.

Anna penikan syödä saippuata kylpyhuoneessa taikka purra vasta kiillotettua kenkää. Se puree ja murisee kunnes se vähitellen oppii ymmärtämään että kengän muste ja pesusaippua tuottavat sille pahoinvointia; siitä sille sitten selviää, että saippua ja kengät eivät ole terveellisiä. Joku vieras vanha koira opettaa sille pian kuinka epäviisasta on purra suurten koirien korvia. Ollen nuori se muistaa tuon, ja kuusikuukautisena se lähtee maailmaan hyvätapaisena pikku elävänä, jolla on puhdistunut ruokahalu. Jos sitä olisi pidetty erillään kengistä ja saippuasta ja suurista koirista kunnes se olisi joutunut täysikasvaneeksi ja hampaat täysin kehittyneiksi, niin arvelkaappas kuinka kamalan pahasti se silloin olisi voinut ja kuinka sitä olisi höyhennetty! Sovita tämä seikka "elämän pahuuden tietämättömyyteen" ja mieti mikä on seurauksena. Se ei kuulu kauniilta, mutta kahdesta pahasta se on parempi.

Oli kerran poika, jota oli kasvatettu "pahuuden tietämättömyys" -periaatteiden mukaan; ja nämä periaatteet tappoivat hänet. Hän oli kotonaan yhtämittaa syntymähetkestään saakka aina siihen päivään asti, jolloin hän paraimpina oppilaina tuli Sandhurstiin. [Sandhurstissa, noin 50 km. Lontoosta, on sotilaskoulu. Suoment. muist.] Hänelle opetettiin tarkkaan kaikki, minkä yksityisopettaja suinkin saattoi, ja sitten hänellä vielä oli kaupanpäälliseksi se erityinen avu, ettei hän "milloinkaan koko elämässään ollut tuottanut vanhemmilleen hetkenkään murhetta". Se, minkä hän oppi Sandhurstissa, paitsi tavallisia aineita, ei ollut kovin tärkeätä. Hän katseli ympärilleen, ja saippua sekä kengän muste, niin sanoaksemme, maistuivat hänestä aika makealle. Hän pureksi niitä hiukkasen ja tuli ulos Sandhurstista hieman turmeltuneempana kuin hän oli sinne tullut. Sitten seurasi väliaika ja kohtaus hänen kotolaiustensa kanssa, jotka toivoivat paljon hänestä. Seuraavana vuonna hän eleli kuten ainakin semmoinen, jota "maailma ei ollut turmellut", kolmannen luokan asemapataljoonassa, jossa nuoremmat upseerit olivat lapsia ja vanhemmat vanhoja piikoja. Vihdoin hän tuli Intiaan, jossa hänen vanhempansa eivät enää voineet hänestä pitää huolta ja jossa hänellä ei ollut muuta turvaa kuin oma itsensä murheen hetkinä.

Intia on ennen kaikkia semmoinen paikka, jossa ei saa ottaa asioita liian vakavalta kannalta — paitsi puolipäivän aurinkoa tietysti. Liikanainen työ ja liialliset ponnistukset tappavat miehen aivan yhtä varmaan kuin kaikenlainen irstaus ja liika juominen. Kurtiisi ei ole vaarallista, sillä jokainen muuttaa yhä olopaikkoja ja jompikumpi rakastavista joutuu pois asemalta, eikä palaja milloinkaan. Hyvästä työstä ei ole hyötyä, sillä miestä arvostellaan hänen huonoimpien tointensa mukaan ja toinen ottaa tavallisesti koko kunnian hänen parhaimmista hommistaan. Huono työ ei haita ollenkaan, sillä toiset tekevät vielä huonompaa työtä, eikä missään maailmassa kunnottomat työntekijät pysy niin kauvan pystyssä kuin Intiassa. Huvitukset eivät ole minkään arvoiset, sillä sinun täytyy alkaa ne alusta yhä uudelleen, kun sinä kerran olet ne kokenut ja useimpien huvituksien tarkoituksena onkin vaan koettaa voittaa toisten ihmisten rahoja. Sairaus ei ole vaarallista, sillä se on vallan jokapäiväistä, ja jos sinä kuolet, täyttää toinen mies sinun paikkasi, ennenkuin nuo kahdeksan tuntia ovat kuluneet sinun kuolemastasi hautajaisiin. Ei mikään muu ole minkään arvoista kuin kotilupa ja eläkerahat, ja nekin vaan siitä syystä, että ne ovat niin harvinaisia. Intia on velto maa, jossa kaikki ihmiset työskentelevät epätäydellisillä koneilla ja kaikkein viisainta on, ettei katsele ketään eikä mitään vakavalta kannalta, vaan koettaa pyrkiä niin pian kuin suinkin johonkin toiseen paikkaan, jossa huvi on huvia ja hyvä maine

jonkin arvoista.

Mutta puheena oleva poika — tämä kertomus on yhtä vanha kuin itse Intian kukkulat — tuli sinne ja otti kaikki asiat vakavalta kannalta. Hän oli sievän näköinen ja häntä lelliteltiin. Hän piti hyväilyjä vakavina asioina ja huokaili semmoisten naisten tähden, jotka eivät olleet senkään arvoiset, että olisi maksanut vaivaa satuloida hevonen mennäkseen vieraisille heidän luokseen. Hän viihtyi hyvin tuossa uudessa vapaassa elämässään Intiassa. Se *tuntuukin* miellyttävältä alussa, aliluutnantin kannalta nähden — pelkkiä hevosia, neitosia, tansseja, y.m.s. Hän maisteli kaikkea tuota, niinkuin penikka saippuata. Mutta hän rupesi vasta myöhään syömään sitä, kun hänen hampaansa jo olivat täysin kehittyneet. Hän joutui helposti ulkopuolelle rajoja — aivan niinkuin penikka — eikä voinut ymmärtää, miksi häntä ei kohdeltu yhtä hienotuntuoisesti täällä kuin hänen isänsä kodissa. Se loukkasi hänen tunteitaan.

Hän riiteli toisten poikien kanssa ja, ollen tunteellinen aina ytimiin saakka, muisteli hän näitä riitoja ja ne kiusasivat häntä. Hänen mielestään vistipeli ja *gymkhanas* ja muut tuommoiset pelit (joitten tarkoituksena oli tuottaa huvitusta työn jälkeen) olivat hauskoja; mutta hän piti näitäkin vakavina seikkoina, yhtä vakavina kuin juominkeja seuraavata kohmeloa. Hän menetti rahansa vistissä ja *gymkhanas* pelissä, sillä nämä olivat hänelle tuntemattomia.

Hän katseli näitä vahinkojaan vakavalta kannalta ja tuhlassi niin paljon voimia ja vaivoja *ekka* tammojen kilpa-ajon tähden, jossa vetosummana oli kaksi kultamohuria [1 kultamohuri = noin 38 markkaa. Suoment. muist.], ikäänkuin olisi ollut Derbyn kilpailu. Osittain tähän oli syynä kokemattomuus — melkein samoin kuin penikka riitelee maton pätjän kanssa — ja osittain siihen oli syynä se, että häntä huimasi hiukan tullessaan entisestä hiljaisesta elämästään vilkkaamman elämän loistoon ja humuun. Ei kukaan puhunut hänelle mitään saippuasta eikä kengän musteesta, sillä tavalliset ihmiset otaksuvat, että toinen tavallinen ihminen tietää olla varovainen käsitellessään noita aineita. Oli surkeata nähdä, kuinka poika sai kovia kolauksia, aivan niinkuin liian kireellä pidetty varsa kompastuu ja loukkaa itsensä päästessään irti tallirengiltä.

Tätä hillitsemätöntä vallattomuutta huvituksissa, jotka eivät olleet kerrassaan minkään arvoiset, vielä vähemmin ansaitsivat hommaa ja touhua, kesti kuusi kuukautta — yhtä kauvan kuin kylmää vuodenaikaa — ja me ajattelimme että kuumuus ja tieto siitä, että hän oli menettänyt rahansa ja terveytensä ja saanut hevosensa rampaantumaan, selvittäisi poikasen ja tekisi hänet vakavaksi. Yhdeksässäkymmenessä yhdeksässä tapauksessa sadasta olisi käynytkin niin. Me voimme nähdä millä Intian asemalla tahansa, että tämä periaate pitää paikkansa. Mutta tässä yksityistapauksessa ei käynytäkään siten, sillä poika oli herkkätuntoinen ja otti kaikki asiat vakavalta kannalta — kuten jo olen sanonut senkin seitsemän kertaa. Tietysti me emme voineet tietää, kuinka nämä vallattomuudet vaikuttivat häneen persoonallisesti. Ne eivät olleet sen kummempia, vaan vallan keskinkertaista laatua. Hän oli ehkä raha-asioissa joutunut hieman rappiolle koko elämän ajakseen ja tarvitsi vähän hoitoa. Muistot hänen tempuistaan kyllä haihtuisivat yhtenä ainoana kuumana vuodenaikana ja pankkiirit selvittäisivät hänen rahahuolensa. Hänellä lienee kumminkin ollut vallan toinen käsitys kaikesta ja hän luuli joutuneensa auttamattomasti rappiolle. Hänen everstinsä puheli hänelle vakavasti, kun kylmä vuodenaika oli loppunut. Se saattoi hänet vielä entistä onnettommaksi, vaikka se vaan oli tavallinen everstin muistutus.

Se, joka nyt seuraa, on omituinen esimerkki siitä, kuinka me kaikki olemme keskinäisessä yhteydessä toisiimme ja vastuunalaisia toisistamme. Kun poikanen kerran puheli erään naistuttavansa kanssa, lausui tämä jotain, joka lopullisesti murti hänen mielensä. Ei maksa vaivaa kertoa sitä, sillä se oli vaan tuommoinen julma, pikkunen, ajattelematta lausuttu lause, joka pani hänet punastumaan korviaan myöten. Hän pysyi huoneessaan kolme päivää ja sitten pyysi kahden päivän loma-aikaa mennäkseen ampumaan erään kanavainsinörien majatalon läheisyyteen, noin kolmenkymmenen penikulman päähän. Hänen pyyntönsä suostuttiin, ja sinä yönä hän oli upseeriklubissa vielä entistä vallattomampi ja hurjempi. Hän sanoi menevänsä "ampumaan suuria eläimiä", ja läksi matkaan puoliyhdentoista aikaan *ekka* rattaila. Peltopyitä — jotka olivat ainoana metsän riistana lähellä majataloa — ei voi sanoa "suuriksi eläimiksi"; siitä syystä jokainen nauroi hänelle.

Seuraavana aamuna eräs majuureista palasi kotiin lyhyeltä loma-ajalta ja kuuli pojan lähteneen ampumaan "suuria eläimiä". Majuuri oli mieltynyt poikaan ja oli usein kylmän vuodenajan kestäessä koettanut hillitä häntä. Hän rypisti silmäkulmiaan kuultuaan retkestä ja läksi pojan huoneeseen tutkien kaikki paikat siellä.

Kohta hän tuli takasin ja tapasi minut juuri kun minä toin korttiani upseeriklubiin. Etusalissa ei ollut ketään muita.

Hän sanoi: "Poika on lähtenyt ulos ampumaan. Ammutaanko milloinkaan tutureja revolverilla ja kirjoitusneuvoilla?"

Minä sanoin. "Turhaa puhetta, majuuri!" sillä minä huomasin, mitä hän tarkoitti.

Hän sanoi: "Turhaako lienee vai ei, minä aion mennä kanavalle nyt — vallan paikalla. Minä olen levoton."

Sitten hän mietti hetkisen ja sanoi: "Osaatko sinä valehdella?"

"Itsehän sen parhaiten tiedät", vastasin minä. "Se on minun virkani."

"Hyvä on", sanoi majuuri, "sinun pitää tulla minun kanssani — nyt paikalla — *ekka* rattailta kanavalle ampumaan antiloopeja. Pue päällesi metsästyspuku — joutuun — ja tule tänne sitten pyssyinesi."

Majuuri oli mahtava mies, ja minä tiesin ettei hän turhanpäiten olisi ruvennut käskemään. Siitä syystä minä tottelin ja palatessani löysin majuurin istumassa *ekka* rattailta — pyssyn kotelot ja eväät olivat istuimen alla — vallan valmiina metsästysretkelle lähtemään.

Hän lähetti ajurin pois ja istui itse ohjaksiin. Me ajelimme hiljakseen niin kauvan kuin olimme aseman alueella, mutta ennätettyämme tasangon poikki vievälle tomuiselle tielle, päästi hän täyttä karkua. Samassa maassa syntynyt hevonen jaksaa melkein kuinka paljon tahansa, jos siksi tulee. Me emme viipyneet täyttä kolmea tuntia noissa kolmessakymmenessä penikulmassa, mutta hevosparka oli puolikuolleena.

Kerran minä kysäsin: — "Mitä tämä tulinen kiire tarkoittaa, majuuri?"

Hän sanoi tyynesti: "Poika on ollut yksin, vallan itsekseen — yksi, kaksi, kolme — neljatoista tuntia nyt! Minä sanon sen sinulle, että nyt minä olen levoton."

Tuo levottomuus tarttui minuunkin ja minäkin puolestani kiirehdin hevosta.

Kun me saavuimme kanavainsinöörien majatalolle, huusi majuuri pojan palvelijata, mutta ei kuulunut mitään vastausta. Sitten me astuimme talon sisään ja huutelimme poikaa nimeltä, mutta eipä kuulunut mitään vastausta.

"Hän on tietysti metsästävässä", sanoin minä.

Samassa minä huomasin eräässä ikkunassa pienen myrskylampun palaa tuikkittavan. Kello oli nyt neljä iltapäivällä. Me molemmat seisahdimme kuin naulatut verannalle ja pidätimme hengitystämme kuullaksemme joka hiiskauksenkin. Sisältä huoneesta kuului karpäslauman "*surr* — *surr* — *surr*". Majuuri ei virkkanut mitään, mutta hän riisui kypärin päästään ja me astuimme sisään vallan hiljaa.

Poika makasi kuolleena sohvalla keskellä autiota, valkoseksi maalattua huonetta. Hän oli ampunut päänsä melkein murskaksi revolverillaan. Pyssykotelot olivat vielä avaamatta, ja pöydällä oli pojan kirjoitusneuvot ja valokuvia. Hän oli tullut tänne kuolemaan kuin myrkytetty rotta!

Majuuri sanoi hiljaa itsekseen: — "Poika parka! Sinä kurja raukka!" Sitten hän kääntyi pois vuoteesta lausuen: — "Minä tarvitsen sinun apuasi tässä asiassa."

Koska minä tiesin, että poika oli itse lopettanut päivänsä, niin minä ymmärsin vallan hyvin millaista apua tässä tarvittiin ja läksin pöydän luo, otin tuolin, sytytin sikarin ja aloin tutkia kirjoituskapineita. Majuuri katseli minun olkapääni yli ja toisti itsekseen: "Me tulimme liian myöhään! — Niinkuin rotta komerossaan! — Voi kurja raukka!"

Poika oli varmaan kuluttanut puolet yöstä kirjoittamalla omaisilleen, everstilleen ja erälle tytölle kotimaassa. Heti lopetettuaan oli hän nähtävästi ampunut itsensä, sillä hän oli jo ollut kauvan aikaa kuolleena, kun me saavuimme sinne.

Minä luin kaikki, mitä hän oli kirjoittanut ja annoin aina lopetettuani joka arkin majuurille.

Me näimme hänen selityksistään, kuinka kovin vakavalta kannalta hän oli ottanut kaikki. Hän kirjoitti "häpeästä, jota hän ei jaksanut kantaa" — "iäksi tahratusta kunniaista" — "rikollisesta hulluudesta" — "menetetystä elämästä", ynnä muuta sellaista. Sen ohessa puhui hän isälleen ja äidilleen koko joukon yksityisiä asioita, jotka ovat vallan liian pyhiä tässä mainittaviksi. Kirje tytölle tuolla kotimaassa oli kaikkein surkein; minun kurkkuni oli tukkeutua sitä lukiessani. Majuuri ei koettanutkaan pysyä kuivin silmin. Minä kunnioitin häntä siitä syystä. Hän luki huojutellen ruumistaan edes takasin ja itki kuin nainen, koettamatta ollenkaan salata sitä. Kirjeet olivat niin surkean surullisia, toivottomia ja liikuttavia. Me unohdimme kaikki pojan tuhmudet ja ajattelimme vaan tuota raukkaa sohvalla ja täyteen töhrittyjä kirjeitä kädessämme. Oli vallan mahdotonta lähettää nuo kirjeet hänen kotiinsa. Ne olisivat särkeneet hänen isänsä sydämen ja tappaneet hänen äitinsä, kuoletettuaan ensin hänen luottamuksensa poikaansa.

Vihdoin majuuri pyyhkäsi silmiään aivan peittelemättä ja sanoi: — "Onpa nämä hauskoja juttuja englantilaiselle perheelle! Mitä meidän nyt pitää tehdä?"

Minä kun tiesin, mistä syystä majuuri oli tahtonut minua kanssaan tänne, sanoin: — "Poika kuoli koleraan. Me olimme hänen luonaan kuolinhetkellä. Me emme saa tyytyä puoleen työhön. Tule kanssani!"

Sitten alkoi surkean koomillisin kohtaaminen elämässäni — kun me laitoimme kokoon laajan, kirjoitetun valheen, varustettuna meidän vakuutusillamme, lohdutukseksi pojan omaisille kotimaassa. Minä aloitin konseptin tuohon surkeaan kirjeeseen, ja majuuri pisti aina silloin tällöin sanan väliin, samalla kun hän kokoili kaikki pojan kirjoitukset ja poltti ne uunissa. Ilta oli kuuma ja hiljainen, kun me aloitimme, ja lamppu paloi kovin huonosti. Vihdoin viimein minä sain konseptin tyydyttäväksi. Siinä seisoivat kuinka poika oli ollut kaikkien hyveiden perikuva, koko rykmentin lempilapsi, jota odotti suuri tulevaisuus, j.n.e.; kuinka me autoimme häntä hänen sairaudessaan — meillä ei tietysti ollut aikaa keksiä pikku valheita — ja kuinka hän kuoli ilman tuskaa. Minun oli paha olla pannessani paperille kaikki nuo asiat ja ajattellessani noita ihmisraukkoja, jotka tulisivat lukemaan tuon kaiken. Sitten minä nauroin koko asian luonnottomuudelle ja nauruun sekottui itku — ja majuuri sanoi, että meidän molempien täytyi saada jotain juotavaa.

Minua pelottaa sanoa kuinka paljon whiskyä me joimme ennenkuin kirje oli valmis. Se ei vaikuttanut kerrassaan mitään meihin. Sitten me otimme pojan kellon, medaljongin ja sormukset.

Lopuksi sanoi majuuri: — "Meidän täytyy lähettää myöskin kihara hänen tukastaan. Naisväki panee arvoa semmoiseen."

Mutta oli olemassa syitä, joiden tähden me emme voineet löytää ainoatakaan kiharaa, jonka olisi voinut lähettää. Poika oli mustatukkanen ja onneksi oli majuurin tukka myöskin musta. Minä leikkasin suortuvan majuurin tukasta ohimon yläpuolelta ja asetin sen samaan käärröön, jota me juuri laitoimme. Minua tapasi taas naurun ja itkun sekainen kohtaaminen, niin että minun täytyi lopettaa. Majuurin oli melkein yhtä paha olla; ja me molemmat tiesimme, että vaikein tehtävä oli vielä jäljellä.

Me suljimme käärrön, jossa oli valokuvat, medaljongi, sinettejä, sormukset, kirje ja hivuskihara, pojan omalla lakalla ja sinetillä.

Sitten sanoi majuuri: — "Herran nimessä, mennään ulos — pois tästä huoneesta — hiukan ajattelemaan!"

Me menimme ulos ja kävelimme kanavan äyräillä tunnin verran syöden ja juoden eväitämme, kunnes kuu nousi. Minä tiedän nyt vallan hyvin, miltä murhamiehistä mahtaa tuntua. Vihdoin viimein me väkisinkin menimme takasin huoneeseen, jossa oli lamppu ja tuo toinen, ja nyt alkoi seuraava osa työtämme. Minä en aio kertoa siitä lähemmin. Se oli liian kauheata. Me poltimme vuoteen ja varistimme tuhkan kanavaan; me otimme maton lattialta ja heitimme sen samaa tietä. Minä läksin läheiseen kylään ja lainasin sieltä kaksi suurta kuokkaa — minä en huolinut ketään kyläläisistä auttamaan — ja sillä aikaa majuuri toimitti — — nuo toiset seikat. Meillä oli neljän tunnin ankara työ kaivaessamme hautaa. Koko ajan väittelimme olisiko oikein lukea nyt niin paljon kuin muistimme ulkoa ruumiiden hautaussiunauksesta. Me sovimme vihdoinkin siten, että luimme Isä meidän rukouksen ja tätä tilaisuutta varten sepitetyn yksityisen rukouksen pojan sielunrauhan puolesta. Sitten me täytimme haudan ja palasimme verannalle — ei huoneeseen — ja rupesimme maata. Me olimme väsymyksestä puolikuolleina.

Herättyämme sanoi majuuri uupuneena: — "Me emme voi palata kotiin ennenkuin huomenna. Meidän täytyy antaa hänelle kyllin kuolinaikaa. Hän kuoli aikaisin *tänä* aamuna, muista se. Se tuntuu luonnollisimmalta". Majuuri oli siis valvonut koko ajan ajatellen.

Minä sanoin: — "Mutta miksi me emme kuljettaneet hänen ruumistaan takasin kanttoonaan?"

Majuuri mietti hetkisen: — "Sillä, väki juoksi pakoon kuullessaan puhuttavan kolerasta. Ja meidän ekka rattaat ovat poissa!"

Tämä oli vallan totta. Me olimme vallan unohtaneet koko hevosemme ja se oli palannut kotiin.

Me olimme siis yksin koko tuon paahtavan kuuman päivän kanavan majatalossa, kertoen yhä uudelleen ja uudelleen juttumme pojan kuolemasta, nähdäksemme oliko siinä yhtään heikkoa kohtaa. Eräs alkuasukas tuli sinne iltapäivällä, mutta kun me sanoimme hänelle, että eräs sahib oli kuollut koleraan, juoksi hän tiehensä. Illan suussa majuuri kertoi minulle kaikki pelkonsa pojan tähden ja kauheita juttuja itsemurhista taikka melkein täytetyistä itsemurhista — juttuja, jotka pöyristivät hiukset päässä. Hän kertoi itse kerran vaeltaneensa samassa varjojen alhossa, ollessaan nuori ja tottumaton tähän maahan. Siitä syystä hän ymmärsi millainen sekamelska mahtoi olla poika paran rasittuneissa aivoissa. Hän sanoi myöskin että nuorukaiset katumuksen hetkinä pitävät syntejään paljoa

vaarallisempina ja sovittamattomampina kuin ne todella ovatkaan. Me keskustelimme yhdessä koko illan, toistaen kertomustamme pojan kuolemasta. Heti kun kuu oli noussut ja poika, meidän kertomuksemme kannalta nähden, juuri haudattu, läksimme me suoraa tietä asemalle päin kulkemaan. Me kuljimme kello kahdeksasta illalla kello kuuteen aamulla, mutta vaikka me olimme puolikuolleina väsymyksestä, muistimme kuitenkin mennä pojan huoneeseen panemaan pois hänen revolverinsa ja tarpeeksi paljon patruunoita laukkuun. Samoin me panimme hänen kirjoitusneuvonsa pöydälle. Me haimme everstin ja ilmoitimme hänelle kuoleman tapauksen ja enemmän kuin koskaan ennen tuntui meistä kuin olisimme murhaajia. Sitten me panimme maata ja nukuimme kunnes viisari ennätti kiertää koko kellon kertaasen, sillä me olimme vallan menehtymäisillämme uupumuksesta.

Kertomustamme uskottiin niin kauvan kuin oli välttämätöntä, sillä ennenkuin pari viikkoakaan oli kulunut, oli jokainen unohtanut pojan. Muutamat kumminkin ennättivät sanoa, että majuuri oli käyttäytynyt kelvottomasti kun hän ei tuonut ruumista asemalle saamaan sotilashautausta. Surkein asia kaikista oli pojan äidin kirje majuurille ja minulle — kaikki sivut täynnä itkun ja musteen sekaisia täpliä. Hän kirjoitti mitä kauniimpia sanoja meidän suuresta ystävyystämme ja siitä kiitollisuuden velasta, jossa hän on oleva meille koko elämänsä ajan.

Tavallansa hän olikin meille kiitollisuuden velassa, vaikk'ei juuri niin kuin hän tarkoitti.

Amorin nuolet.

Ennen muinoin eli Simlassa hyvin kaunis tyttö, köyhän mutta kunnioitettavan piiri- ja istuntuomarin tytär. Hän oli hyvä tyttö, mutta eihän hän voinut sille mitään, että hän tunsu voimansa ja osasi sitä käyttää. Hänen mammansa oli hyvin levoton tyttärensä tulevaisuudesta, niinkuin kaikkien hyvien mammojen tulisi olla.

Kun mies on komisaario ja naimaton ja saattaa kantaa takissaan kullalla ja emaljilla ympäröityjä jalokivikoristeita, suuria kuin syltittortut, ja saa kulkea ovesta ennen kaikkia muita paitsi neuvoston jäseniä ja alikuvernööriä ja varakuningasta, niin semmoisen miehen kanssa maksaa vaivaa mennä naimisiin. Niin ainakin naiset sanovat. Siihen aikaan oli Simlassa komisaario, joka oli, kanto ja teki kaiken sen, minkä juuri luettelimme. Hän ei ollut kaunis mies — hän oli ruma — rumin mies koko Aasiassa, kahdella poikkeuksella. Hänen kasvonsa olivat sellaiset, että maksoi vaivaa uneksia niistä ja sitten koettaa kovertaa niitä piipun koppaan. Hänen nimensä oli Saggott — Barr-Saggott — Anthony Barr-Saggott ynnä sen jälkeen kuusi arvonimikirjainta. Virallisessa suhteessa hän oli parhaita miehiä koko Intiassa. Yhteiskunnallisessa suhteessa hän oli kuin imarteleva gorilla.

Kun hän käänsi huomionsa Miss Beightoniin, niin Mrs. Beighton, luulen ma, itki ilosta, kun kohtalo oli suonut hänelle semmoisen palkinnon hänen vanhoilla päivillään.

Mr. Beighton ei virkkanut mitään. Hän oli huoleton mies.

Komisaario on aina hyvin rikas. Hänen palkkansa on suurempi kuin saiturikaan voi uneksia — se on niin ääretön, että hän voi säästää kihnustella siinä määrin, että neuvoston jäsenkin melkein joutuisi pahaan maineesen semmoisesta. Useimmat komisaariot ovat ahneita; mutta Barr-Saggott oli poikkeus. Hänen vieraanvaraisuutensa oli kuninkaallinen, hänen hevosensa mainioita ja hän piti tanssiaisia, sanalla sanoen, oli hyvin tärkeä henkilö maakunnassa ja esiintyikin semmoisena.

Lukijan tulee muistaa, että kaikki nämä tapahtumat, joista nyt kerron, tapahtuivat melkein esihistoriallisena aikana Brittiläis-Intialaisessa historiassa. Löytyy ehkä vielä ihmisiä, jotka muistavat sen ajan, jolloin kaikki pelasivat krokettia ennenkuin lawn-tennis vielä oli keksitty. Te voitte uskoa minua kun sanon, että oli aika ennen sitäkin, jolloin ei krokettipelikään vielä ollut keksitty ja jolloin joutsella ampuminen — joka uudestaan tuli muotiin Englannissa vuonna 1844 — oli yhtä suurena maan rasiuksena kuin lawn-tennis tätä nykyä. Ihmiset haastelivat silloin oppineesti "nuolen kantamista", "harhaanampumisesta", "sisään kääntyneistä kaarista", "56-punnan kaarista", "taantuvista" taikka "itse vaikuttavista kaarista", aivan niinkuin me nyt puhumme "vauhdista", "pallon kiidättämisestä ennen maahan tuloa", "verkkoon heitosta", "palautuksesta" ja "16 luodin heittoverkoista".

Miss Beighton ampui vallan taivaallisesti naisten ampumamatkan — s.o. 180 jalkaa — ja yleisesti tunnustettiin, että hän oli paras naisampuja Simlassa. Häntä sanottiin "Tara Devin Dianaksi".

Barr-Saggott osoitti hänelle suurta kohteliaisuutta ja, kuten jo mainitsin, hänen äitinsä sydän riemuitsi siitä ja tunsu itsensä ylennetyksi. Kitty Beighton otti asiat tyynemmin. Se oli kyllä hupaista, että komisaario, jolla oli arvonimikirjaimia nimensä jälessä, erityisesti liehakoi häntä ja muitten tyttöjen sydämet olivat täynnä kateutta. Mutta siitä ei päässyt mihinkään, että Barr-Saggott oli vallan

tavattoman ruma, ja kaikki hänen koristelemiskokeensa tekivät hänet kahta kauheammaksi. Häntä ei syyttä sanottu "*Languriksi*" — joka merkitsee harmaa apina. — Kitty arveli, että oli vallan hauskaa pitää häntä orjanaan, mutta vielä parempi oli karata hänen luotaan vallattoman Cubbonin luo — hän oli rakuunaupseeri Umballasta — kaunisnaamainen poika, jonka tulevaisuustoihteista ei ollut paljon tietoa. Kitty piti Cubbonista hiukan tavallista enemmän. Cubbon taas ei hetkeäkään koettanut peittää sitä, että hän oli suin silmin rakastunut Kittyyn; hän oli näet suora poika. Kitty siis tuon tuostakin pakeni Barr-Saggottin juhlallisista liehakoimista nuoren Cubbonin seuraan ja sai tietysti toria mammaltaan. "Mutta äiti kulta", sanoi hän, "Mr. Saggott on niin — niin *hirveän* ruma, näetkös!"

"Rakas lapseni", sanoi Mrs. Beighton hurskaasti, "emmehän me voi olla toisenlaisia kuin kaikkivaltias Luoja on meidät luonut. Paitsi sitä sinä joudut korkeampaan säätyyn kuin oma äitisi! Ajattele sitä ja ole järkevä."

Kitty nyrpisti pikku nenäänsä ja lausui epäkunnioittavia sanoja korkeasta säädystä, komisaarioista ja avioliitosta. Mr. Beighton siveli tukkaansa, sillä hän oli huoleton mies.

Vuodenajan loppupuolella, kun Barr-Saggott arveli sopivan ajan tulleen, hän keksi suunnitelman, joka tuotti suurta kunniaa hänen hallinnolliselle kyvyllään. Hän toimitti ampumakilpailun naisille ja palkintona oli mitä kallein timanteilla koristettu rannerengas. Hän määräsi ehtonsa hyvin viisaasti ja jokainen huomasi, että rannerengas oli lahja Miss Beightonille ja sitä seurasi kaupan päällisinä komisaario Barr-Saggottin käsi ja sydän. Jokaisen piti ampua St. Leonardin piiri — kolmekymmentäkuusi laukausta sadan kahdeksankymmenen jalan päästä — Simlan ampumaseuran sääntöjen mukaan.

Koko Simla oli kutsuttu. Kauniisti laitettuja teepöytiä oli deodarien siimeksessä Annandalessa, samassa paikassa, jossa nyt on iso lehteri; ja yksinään komeudessaan välkkyen auringon valossa oli timanttirannerengas sinisessä samettikotelossa. Miss Beighton oli karkäs — melkein liian karkäs — ottamaan osaa kilpailuun. Määrättyinä iltapäivänä koko Simlan asukkaat ratsastivat Annandaleen katsellakseen Pariksen (päinvastaisessa merkityksessä) tuomiota. Kitty ratsasti nuoren Cubbonin kanssa, ja oli helppo huomata, että pojan mieli oli levoton. Häntä täytyy pitää syyttömänä kaikkeen siihen, mikä nyt tapahtui. Kitty oli kalpea ja hermostunut ja katseli kauvan rannerengasta. Barr-Saggott oli vallan komeasti puettu, vielä hermostuneempi kuin Kitty ja rumempi kuin koskaan ennen.

Mrs. Beighton hymyili armollisesti, kuten soveltui tulevalle komisaarion anopille, ja ampuminen alkoi. Kaikki seisoivat puoliympyrässä kun neitonen toisensa perään astui esiin.

Ei mikään ole niin ikävätä kuin nuoliampuma-kilpailu. Neitokset ampuivat ja ampuivat, ja yhä ampuivat kunnes aurinko vaipui vuorien taakse ja vienot tuulahdukset heiluttelivat deodareja; katsojat jo rupesivat odottamaan, että Miss Beighton ampuisi ja voittaisi. Cubban seiso puoliympyrän toisessa kärjessä, Barr-Saggott toisessa. Miss Beighton oli viimeisenä listassa. Ampuminen oli käynyt huonosti ja rannerengas ynnä komisaario Barr-Saggott kaupan päällisinä olivat varmaan hänen.

Komisaario viritti hänen joutsensa omilla korkeilla käsillään. Hän astui esiin, vilkasi rannerenkaasen, ja hänen ensimmäinen nuolensa lensi suoraan keltasen pilkun sydämeen, tuottaen hänelle yhdeksän poengia.

Nuori Cubbon vasemmassa päässä kalpeni ja Barr-Saggottin paha haltia houkutteli hänet hymyilemään. Hevostenkin oli tapana säikähtää kun Barr-Saggott hymyili. Kitty näki hymyn. Hän katsahti sitten vasemmalle puolelle nyökäyttäen päätään melkein huomaamatta Cubbonille ja jatkoi ampumistaan.

Minä toivon, että osaisin kertoa sen, mikä nyt seurasi. Se oli vallan tavatonta ja hyvin sopimatonta. Miss Kitty tähtäsi nuolensa mitä suurimmalla tarkkuudella, niin että kukin saattoi nähdä, mitä hän teki. Hän oli mainio ampuja; ja hänen 46-naulainen joutsensa soveltui hänelle erinomaisesti. Hän tapasi ampumataulun puujalkoihin erinomaisen tarkasti neljä kertaa perättäin. Sitten hän tapasi ampumataulun puiseen yläosaan yhden kerran, ja kaikki naiset vilkasivat toisiinsa. Sitten hän alkoi ampua vilkkaasti valkoseen, joka tuottaa, kuten tiedätte, yhden poengin kerrallaan. Hän lähetti viisi nuolta valkoseen. Se oli ihmeellistä ampumista; mutta koska Kityn olisi pitänyt koettaa tähdätä "keltaseen", ja voittaa rannerengas, niin Barr-Saggottin naama rupesi käymään vihannaksi kuin nuori vesiheinä. Sitten hän ampui kaksi kertaa taulun yli, sitten kaksi kertaa kauvaksi vasemmalle — yhä tähdäten yhtä suurella tarkkuudella —; katsojat olivat vaiti ja hämillään, ja Mrs. Beighton otti esiin nenäliinansa. Sitten Kitty ampui maahan ampumataulun eteen niin että monta nuolta särkyi. Sen jälkeen hän tapasi kerran punaseen — joka tuotti seitsemän poengia — näyttääkseen vaan mitä hän taisi, kun tahtoi, ja sitten hän lopetti ihmeellisen taidon näytteensä kiidättämällä muutamia nuolia telineisin, jotka kannattivat ampumataulua. Tässä on hänen ampumajaksonsa, kuten se kirjoitettiin muistiin: —

Miss Beighton Keltanen 1. Punanen 1. Sininen 0. Musta 0. Valkonen 5.
Tav. lauk. 7. Poengien summa 21.

Barr-Saggott näytti siltä kuin viimeiset nuolenpääät olisivat tunkeutuneet hänen omiin koipiinsa eikä ampumataulun jalkoihin ja syvän äännettömyyden lopetti pieni pystynokkainen, pisamanaamainen, puolikasvuinen tytön tynkkä, joka huusi kimeällä, riemuitsevalla äänellä: — "Siis minä olen voittanut!"

Mrs. Beighton koetti parastaan pysyäksensä tyynenä, mutta hän itki kaiken kansan nähden. Ei mikään voima voinut auttaa häntä kärsimään sellaista pettymystä tyynesti. Kitty irroitti joutsensa kärsimättömästi ja palasi paikalleen. Barr-Saggott koetti näyttää iloiselta kiinnittäessään rannerenkaan tuon pystynokkaisen tytön karkeaan, punaseen ranteeseen. Se oli kiusallinen näky, vallan kauhea. Jokainen koetti poistua yhdessä ryhmässä, jättäen Kityn äitinsä huostaan.

Mutta nuori Cubbon veikin hänet muassaan ja — loppua ei maksa vaivaa kertoa.

Kahden kauppa — kolmannen korvapuusti.

Naimisen perästä seuraa taantuminen, väliin suuri, väliin pienempi; mutta se tulee ennemmin tai myöhemmin ja molempien asianomaisten pitää koettaa luiskahtaa huomaamatta sen yli, jos he tahtovat viettää loppuikänsä tavalliseen tyyneen tapaan.

Cusack-Bremmilin avioliitossa tämä taantuminen ilmaantui vasta kolme vuotta häiden jälkeen. Bremmil oli vaikea hoidettava parhaimpinakin aikoina; mutta hän oli kumminkin vallan mallikelpoinen aviomies kunnes lapsi kuoli ja Mrs. Bremmil pukeutui mustaan pukuun ja laihtui ja suri niinkuin maailman perusteet olisivat murtuneet. Bremmilin olisi ehkä pitänyt lohduttaa häntä. Hän koetti tehdäkin niin, luulen ma, mutta jota enemmän hän lohdutti, sitä enemmän Mrs. Bremmil suri, josta syystä Mr. Bremmil tietysti kävi yhä tyytymättömämmäksi. Asian laita oli se, että molempien olisi pitänyt saada jotain vahvistavaa. Ja he saivatkin. Mrs. Bremmil voi kyllä nyt nauraa sille, mutta siihen aikaan hänellä ei ollut ollenkaan naurun aihetta.

Mrs. Hauksbee näettekö ilmaantui näköpiiriin; ja missä hän vaan näyttäytyi, siellä oli syytä peljätä selkkauksia. Simlassa häntä sanottiin "myrskylinnuksi". Minä itsekin tiedän viisi kertaa, jolloin hän ansaitsi tuon nimen. Hän oli pieni, tummaverinen, laiha nainen, melkein luuta ja nahkaa vaan. Silmät hänellä oli suuret, vilkkaat, violetin siniset ja käytös mitä viehättävintä. Ei tarvinnut muuta kuin mainita hänen nimensä iltapäivällä teepöydän ääressä, niin jokainen nainen huoneessa nousi ylös — eikä siunannut häntä. Hän oli viisas, sukkela, vilkas ja hehkuva, enemmän kuin kukaan muu hänen sukupuolestaan, mutta hänessä oli aika paljon ilkeyden ja vallattomuuden henkeä. Hän saattoi kuitenkin olla hyvä omallekin sukupuolelleen. Mutta se kuuluu toiseen juttuun.

Bremmil vetäytyi yhä enemmän kodista pois lapsen kuoleman ja siitä seuraavan yleisen epähauskuuden jälkeen, ja Mrs. Hauksbee otti hänet haltuunsa. Häntä ei ollenkaan huvittanut pitää salassa vankejaan. Hän otti hänet julkisesti haltuunsa ja näki, että muut sen näkivät. Bremmil ratsasti hänen kanssaan ja käveli hänen kanssaan ja puhui hänen kanssaan ja kävi huviretkillä hänen kanssaan ja söi välipalaa Pelkillä hänen kanssaan, kunnes ihmiset rypistivät silmäkulmiaan ja huudahtivat: "Sehän on häpeällistä!" Mrs. Bremmil pysyi kotona katsellen kuolleen lapsen vaatteita ja itkien tyhjäan kätkeyseen. Hän ei välittänyt mistään muista hommista. Mutta kahdeksan rakasta, hellää ystävätärtä kertoi hänelle vihdoin kuinka asiat olivat, sillä tavalla, että heidän kertomuksensa ydinkohta kaikin mokomin kävisi hänelle selväksi. Mrs. Bremmil kuunteli tyynesti ja kiitti heitä hyvistä uutisista. Hän ei ollut niin viisas kuin Mrs. Hauksbee, mutta ei hän ollut tyhmäkään. Hän piti tietonsa salassa eikä virkkanut mitään Bremmilille siitä, mitä oli kuullut. Tämä on muistettava. Puhumisesta aviomiehelle, taikka itkemisestä hänen tähtensä ei vielä milloinkaan ole lähtenyt mitään hyötyä.

Kun Bremmil oli kotona, mikä muutoin ei usein tapahtunut, hän oli tavallista hellempi. Se juuri ilmaisi hänen laitansa. Hän pakoitti itsensä olemaan hellä osittain tyynnyttääkseen omaatuntoansa, osittain tyydyttääkseen Mrs. Bremmiliä. Ei kumpanenkaan seikka onnistunut.

Silloin tuotiin kirje, joka sisälsi: "Heidän ylhäisyytensä Lordi ja Lady Lyttonin käskystä on virassa olevalla adjutantilla kunnia pyytää Mr. ja Mrs. Cusack-Bremmeliä Peterhoffiin 26 p. heinäkuuta, kello puoli kymmenen i.p." — Vasemman puoliosassa alakulmassa seisoi "tanssit".

"Minä en voi mennä", sanoi Mrs. Bremmil, "se on kovin pian pikku Florrie paran kuoleman ... mutta minä en tahdo estää sinua, Tom."

Hän tarkoitti sillä kertaa sitä, mitä sanoikin, ja Mr. Bremmil arveli, että ehkä hänen sitten pitäisi

mennä sinne hiukan näyttäytymään vaan. Tässä hän sanoi toista kuin ajatteli; ja Mrs. Bremmil tiesi sen. Hän aavisti — naisen aavistus on paljoo varmempi kuin miehen tieto — että Bremmil oli alusta alkaen aikonut mennä ja Mrs. Hauksbeen kanssa. Hän istautui miettimään ja hänen miettiessään selvisi hänelle, että kuolleen lapsen muisto on paljoo vähemmän arvoinen kuin elossa olevan aviomiehen rakkaus. Hän teki suunnitelman ja uskalsi koko onnensa siihen. Tällä hetkellä hän huomasi, että hän tunsu Tom Bremmilin vallan juurta jaksaen ja tähän tuntemiseensa hän perusti toimensa.

"Tom", sanoi hän, "minä menen Longmorelle päivällisille 26 p:nä. Parasta olisi, jos sinä söisit päivällisesi klubissa."

Tämä päästi Bremmilin pulasta, hän kun näet oli miettinyt miten pääsisi syömään päivällistä Mrs. Hauksbeen kanssa, ja hän oli nyt niin kiitollinen ja tunsu itsensä kovin vähäpätöiseksi ja syylliseksi — mikä oli hyvin terveellistä. Bremmil läksi kotoaan kello viiden aikaan mennäkseen ratsastamaan. Noin puoli kuusi iltapuolella tuotiin suuri nahkapeitteinen koppa Phelpsiltä Mrs. Bremmilille. Hän oli semmoinen nainen, joka osasi pukeutua. Hän ei ollut nyt turhaan tuhlannut kokonaista viikkoa miettiessään tätä pukua, kuinka hän sen ompeluttaisi ja pistellyttäisi ja palttaisi ja kuroisi ja — miksi sitä nyt sanotaankaan. Se oli komea puku — hiukan mustan puhuva. Minä en osaa sitä selittää, mutta se oli semmoinen, jommoisia muotilehdet sanovat mestariteoksiksi — puku, joka heti pistää silmään ja saa meidät seisomaan suu ammoltaan. Hän ei hyvin paljon miettinyt, mitä hän nyt teki, mutta katsoessaan suureen peiliin huomasi hän ilokseen, ettei hän milloinkaan elämässään ollut näyttänyt noin kauniilta. Hän oli pitkä, vaaleaverinen ja osasi käyttäytyä komeasti, kun vaan tahtoi.

Päivällisen perästä Longmorella hän läksi tanssiaisiin — hiukan myöhään — ja tapasi Bremmilin juuri taluttamassa Mrs. Hauksbeeta. Tämä pani hänet punastumaan, ja kun herrat hyörivät hänen ympärillään pyytäkseen häntä tanssimaan, hän näytti erinomaisen komealta. Hän kirjoitti tanssikirjansa täyteen paitsi kolmea tanssia, joiden kohdat hän jätti tyhjiksi. Mrs. Hauksbeen ja hänen katseensa kohtasivat toisensa kerran, ja Mrs. Hauksbee ymmärsi että nyt oli sota — kova sota — syttynyt heidän välillään. Hän alkoi hyökkäyksensä epäsuotuisissa olosuhteissa, sillä hän oli komentanut Mr. Bremmiliä hiukan liian paljon juuri nyt, ja se oli vähän harmittanut miestä. Paitsi sitä Mr. Bremmil ei milloinkaan ollut nähnyt vaimoaan noin kauniina. Hän tuijotti häneen oven suusta ja vilkuili häneen käytävissä, hänen kulkiessaan ohi kavaljeeriensa kanssa. Bremmil tuskin saattoi uskoa, että tuo oli sama itkusilmäinen, mustapukuinen nainen, joka aamiaispöydässä kostutti munia kynnelillään.

Mrs. Hauksbee koetti parastaan pitääkseen häntä kiinni, mutta kahden tanssin perästä Bremmil meni lattian poikki vaimonsa luo ja pyysi tanssia.

"Minä pelkään, että te olette tullut liian myöhään, Mister Bremmil", sanoi hän säkenöivin silmin.

Silloin hän rukoili häneltä yhtä ainoata tanssia, ja armollisesti antoi Mrs. Bremmil hänelle viidennen valssin. Onneksi oli n:o 5 tyhjä hänen tanssikirjassaan. He tanssivat sen yhdessä ja huoneessa syntyi hieman liikettä. Bremmil oli hiukan aavistanut, että hänen vaimonsa osaisi tanssia, mutta hän ei ollut koskaan ajatellutkaan, että hän tanssisi noin taivaallisesti. Valssin loputtua hän pyysi toista tanssia — armosta vaan, ei ansiosta, ja Mrs. Bremmil sanoi: "Näytä minulle tanssikirjasi, kultaseni!" Hän veti sen esiin, niinkuin pikku vallaton koulupoika näyttää kielletyt makeisensa opettajalle. Se oli jokseenkin täynnä "H" kirjaimia ja lopuksi vielä "H" oli vietävä iltaselle. Mrs. Bremmil ei virkkanut mitään, mutta hän hymyili ylenkatseellisesti, veti kynällään n:o 7:n ja nro 9:n yli — siinä meni kaksi "H":ta — ja antoi takasin tanssikirjan, johon hän nyt oli kirjoittanut oman nimensä H:n sijaan — lempinimen, jota vaan hän ja hänen miehensä käyttivät. Sitten hän sormellaan uhkaili Mr. Bremmiliä ja sanoi nauraen: "Voi sinua tuhma, *tuhma* poika!"

Mrs. Hauksbee kuuli tämän ja — hän tunnusti sen — hän tunsu joutuneensa tappiolle. Bremmil vastaanotti numerot 7 ja 9 kiitollisuudella. He tanssivat n:o 7:n ja istuivat n:o 9:n ajalla pienessä teltissä. Mitä Bremmil sanoi ja mitä Mrs. Bremmil teki, se ei koske ketään.

Kun musiikki alkoi soittaa "*The roastbeef of Old England*" (Vanhan Englannin härkäpaisti), nämä molemmat menivät verannalle ja Bremmil rupesi katselemaan vaimonsa kantotuolia (se oli siihen aikaan, jolloin ei vielä käytetty vaunuja), sillä aikaa kuin Mrs. Bremmil meni pukuhuoneeseen. Mrs. Hauksbee tuli verannalle ja sanoi: "Te kai viette minut iltaselle, Mr. Bremmil?" Bremmil punastui ja näytti häpeävän vastatessaan: "Hm — niin! Minä aion saattaa kotiin vaimoni, Mrs. Hauksbee. Tässä lienee tapahtunut pieni erehdys." Koska hän näet oli mies, niin hän puhui ikäänkuin koko syy olisi ollut Mrs. Hauksbeen.

Mrs. Bremmil tuli ulos pukuhuoneesta puettuna joutsenen untuvilla koristettuun viittaun, valkoinen "pilvi" pään ympäri. Hän näytti säteilevän iloiselta ja siihen hänellä oli syytäkin.

Pariskunta läksi yhdessä pimeään ja Bremmil ratsasti hyvin lähellä kantotuolia.

Silloin Mrs. Hauksbee sanoi minulle — hän näytti hiukan kuihtuneelta ja väsyneeltä lampun valossa: "Sanokaa minun sanoneeni, tuhminkin nainen voi johtaa viisasta miestä; mutta tuhmaa miestä johtamaan tarvitaan hyvin viisas nainen."

Sitten me menimme illalliselle.

Kuinka Pluffles pelastui.

Mrs. Hauksbee oli joskus hyvä omallekin sukupuolelleen. Tässä on kertomus, joka todistaa sen, ja te voitte uskoa siitä juuri niin paljon kuin tahdotte.

Pluffles oli aliluutnantti "Nimettömissä". Hän oli kovin kokematon ollakseen aliluutnanttikin. Hän oli niin kamalan kokematon — juuri kuin untuvapeitteinen kanarialinnun poikanen. Pahinta oli, että hänellä oli kolme kertaa niin paljon rahoja, kuin oli terveellistä hänelle, sillä ukko Pluffles oli rikas ja Pluffles oli hänen ainoa poikansa. Pluffleksen mamma ihaili häntä. Hän oli melkein yhtä naiivi kuin Pluffleskin ja hän uskoi joka sanan, minkä poikansa sanoi.

Pluffleksen heikkous oli siinä, ettei hän uskonut, mitä ihmiset sanoivat. Hänestä oli parempi "luottaa omaan arvosteluunsa", kuten hän sanoi. Hänellä oli yhtä paljon arvostelukykyä kuin hänellä oli taitoa istua lujasti satulassa ja hoitaa ohjaksia; ja tämä omaan arvosteluunsa luottaminen tuotti hänelle pari kolme kertaa harmia. Mutta pahin harmi, mikä ikinä oli sattunut Plufflekselle, tapahtui hänelle Simlassa — muutamia vuosia sitten, kun hän oli neljänkolmatta vanha.

Hän alkoi tavallisuuden mukaan luottamalla omaan arvostelukykyynsä ja seurauksena oli, että hän jonkun ajan kuluttua oli kiireestä kantapäihin kiinni sidottu Mrs. Reiverin voittovaunuihin.

Mrs. Reiverissä ei ollut niin hitustakaan hyvää paitsi hänen pukunsa. Hän oli huono tukasta alkaen — joka oli kasvunsa alkanut bretagnelaistytön päässä — aina kengän korkoihin asti, jotka olivat kaksi ja kolme kahdeksasosaa tuumaa korkeat. Hän ei rehellisesti tehnyt kepposia muille kuten Mrs. Hauksbee; hän oli ilkeä oman voiton pyynnöstä.

Hän ei koskaan antanut aihetta minkäänlaiseen skandaaliin — siksi hänellä oli liian vähän jaloja viettejä. Hän oli poikkeus, joka antoi tukea tuolle säännölle, että englantilais-intialaiset naiset ovat aivan yhtä rakastettavia kuin heidän siskonsa kotimaassa. Koko hänen elämänsä oli todistuksena tälle säännölle.

Mrs. Hauksbee ja hän vihasivat toisiaan kiihkeästi. He vihasivat toisiaan liian syvästi joutuakseen kahakkaan, mutta ne sanat, joita he lausuiivat toisistaan, olivat hämmästyttäviä — voisimme melkein sanoa: omituisia. Mrs. Hauksbee oli suora ja väärentämätön — väärentämätön kuin hänen omat etuhampaansa — ja olisi ollut kerrassaan mallinainen, ellei hänellä olisi ollut tuota taipumusta kepposiin. Mrs. Reiverissä ei ollut niin mitään rehellisyyttä; ei muuta kuin itsekkäisyyttä. Jo seurailukauden alkupuolella pikku Pluffles raukka joutui hänen uhrikseen. Hän koetti kietoa Plufflesta pauloihinsa, ja kuinka Pluffles olisi voinut häntä vastustaa? Hän luotti yhä omaan arvostelukykyynsä ja oli mennyttä miestä.

Minä olen nähnyt kuinka Hayes koetti kesyttää hurjaa hevosta — minä olen nähnyt tongan ajajan opettavan vikuria ponia — minä olen nähnyt ankaran metsänhoitajan totuttavan peltopyykoiraa pyssyn laukauksiin — mutta semmoista kasvatusta kuin Pluffles "Nimittämättömissä" sai kokea, en ole aavistanutkaan. Häntä totutettiin ottamaan kiinni ja tuomaan, aivan kuin koira. Hän oppi vahtimaan kuin koira, heti kun Mrs. Reiver sanoi pienimmän sanankaan. Hän oppi pitämään suostumuksia, joita Mrs. Reiver ei aikonutkaan pitää. Hän oppi olemaan kiitollinen tansseista, joita Mrs. Reiver ei milloinkaan aikonut tanssia hänen kanssaan. Hän oppi vilusta värisemään tunnin ja neljänneksen tuulenpuolella Elysiumia, odottaessaan päättäisikö Mrs. Reiver tulla ratsastamaan vai ei. Hän oppi keveässä vierailupuvussa rankkasateella etsimään vaunuja ja sitten kulkemaan vaunujen sivulla kun hän oli löytänyt ne. Hän oppi miltä tuntuu kun kohdellaan niinkuin hindulaista tavarankantajaa ja juoksetetaan ympäri kuin kokkipoikaa. Kaiken tuon hän oppi ja vielä paljon lisää. Ja hän sai maksaa koulustaan.

Hän taisi ehkä jollain hämärällä tavalla otaksua, että se oli hienoa ja mahtipontista, että se tuotti hänelle arvoa miesten kesken ja oli juuri niinkuin pitikin. Ei kenenkään velvollisuus ollut sanoa Plufflekselle, että hän oli hupsu. Seurustelutapa tänä vuoden aikana oli siksi hienoa, ettei kenenkään soveltunut ottaa selkoa tuosta asiasta; ja sekaantuminen toisen miehen tuhmuuksiin on aina turhaa työtä. Pluffleksen eversti olisi voinut komentaa hänet takasin omaan rykmenttiinsä, kuullessaan kuinka asian laita oli. Mutta Pluffles oli viime kerralla käydessään kotimaassa kihlannut englantilaisen tytön ja

eversti ei inhonnut mitään niin paljon kuin naimisissa olevaa aliluutnanttia. Hän nauraa hymähteli vaan kuullessaan kuinka Plufflestä kasvatettiin ja sanoi, että se oli "hyvä koulu pojalle". Mutta se ei ollut ollenkaan hyvä koulu. Se saattoi hänet tuhlaamaan rahoja yli varojensa, jotka tosin olivat hyvät. Sen lisäksi tuo kasvatusta turmeli keskinkertaisen pojan ja teki hänestä kymmenennen asteen miehen mitä ikävintä laatua. Hän joutui pahaan seuraan ja hänen pikku laskunsa Hamiltonin jalokivikaupassa oli vallan hämmästyttävä.

Silloin Mrs. Hauksbee otti ohjokset käsiinsä. Hän ryhtyi asiaan vallan yksin, tietäen hyvin mitä ihmiset hänestä sanoisivat; ja hän ryhtyi siihen tytön tautta, jota hän ei ollut milloinkaan nähnyt. Pluffleksen morsiamen piti tulla erään tädin suojassa lokakuussa viettämään häitä Pluffleksen kanssa.

Elokuun alussa Mrs. Hauksbee huomasi, että nyt oli aika sekaantua asiaan. Tottunut ratsastaja tietää täsmälleen, mitä hänen hevosensa aikoo tehdä, juuri ennenkuin se tekee sen. Samoin kokenut nainen, semmoinen kuin Mrs. Hauksbee, arvaa heti kuinka nuori mies kulloinkin tulee käyttäytymään — varsinkin, jos sama nuori mies on semmoisen pauloissa kuin Mrs. Reiver oli. Mrs. Hauksbee sanoi, että ennemmin tai myöhemmin pikku Pluffles purkaisu kihlauksensa vallan syyttä — tehdäkseen vaan mieliksi Mrs. Reiverille, joka palkinnoksi pitäisi häntä jalkainsa juuressa ja palvelijanaan juuri niin kauvan aikaa, kuin se huvittaisi Mrs. Reiveriä. Mrs. Hauksbee sanoi tuntevuonsa sellaisten seikkain oireet. Ja jollei *hän* niitä tuntenut, niin ei sitten kukaan.

Sitten hän hyökkäsi anastamaan Plufflestä pois vallan vihollisen tulen alta; aivan niinkuin Mrs. Cusack-Bremmil vei Bremmilin pois aivan Mrs. Hauksbeeen nenän alta.

Tätä erityistä sotaa kesti seitsemän viikkoa — me sanoimme sitä seitsenviikkoiseksi sodaksi — ja tuuma tuumalta molemmat puolueet koettivat laajentaa tai puolustaa aluettaan. Tarkka kertomus tästä täyttäisi koko kirjan, eikä sittenkään olisi täydellinen. Jokainen, joka tuntee tällaisia asioita, voi itse kuvitella yksityisseikkoja. Se oli suurenmoinen taistelu — sen vertaista ei milloinkaan enää tule olemaan, niin kauvan kuin Jakko vuori seisoo — ja Pluffles oli voiton palkkana. Ihmiset sanoivat hävyttömiä asioita Mrs. Hauksbeesta. He eivät tienneet, mistä syystä hän taisteli. Mrs. Reiver taisteli osittain siitä syystä, että Pluffles oli hyödyllinen hänelle, mutta pääasiallisesti siitä syystä, että hän vihasi Mrs. Hauksbeeta ja nyt heidän piti kummankin koettaa voimiaan. Ei kukaan tiedä mitä Pluffles ajatteli. Hänellä ei ollut paljon ajatuksia viisaampinakaan hetkinään, ja nekin vähät, joita hänellä oli, tekivät hänet itserakkaaksi. Mrs. Hauksbee sanoi: — "Poika on pelastettava ja ainoa keino, jolla voi hänet pelastaa, on se että kohtelee häntä hyvin."

Hän siis kohteli Plufflestä kuin hienoa ja kokenutta miestä ainakin. Vähitellen Pluffles siirtyi siirtymistään entisen liittolaisensa puolelta vihollisen puolelle, joka osoitti hänelle semmoista kunnioitusta. Häntä ei enää milloinkaan lähetetty etuvartioiden luo vaunuja vahtimaan, eikä hänelle luvattu semmoisia tansseja, joita ei milloinkaan tanssittu, eikä hänen kukkaroaan tyhjennetty enää. Mrs. Hauksbee talutti häntä suitsista; ja kun hän muisti kuinka Mrs. Reiver oli häntä kohdellut, pani hän arvoa tälle muutokselle.

Mrs. Reiver oli totuttanut pois hänet kokonaan puhumasta itsestään, ja pannut hänet ylistämään Mrs. Reiverin avuja. Mrs. Hauksbee toimi vallan toisin ja voitti hänen luottamuksensa, niin että hän mainitsi kihlauksestaan tytön kanssa Englannissa, puhuen ylenkatseellisesti ja säälien tuosta "poikamaisesta hulluudesta". Tämä tapahtui kun hän kerran iltapäivällä joi teetä Mrs. Hauksbeeen kanssa keskustellen, oman arvelunsa mukaan, hausalla ja huvittavalla tavalla. Mrs. Hauksbee oli nähnyt edellisen sukupolven miehiä vallan samaa maata, joista oli kypsynyt lihavia kapteeneja ja pulleita majoureja.

Keskimääräisen arvion mukaan tuon naisen luonteessa oli noin kaksikymmentä kolme eri puolta. Jotkut sanoivat, että niitä oli enemmän. Hän rupesi puhelemaan Plufflekselle äidilliseen tapaan, aivan niinkuin olisi ollut sata, eikä viisitoista vuotta eroa heidän iällään. Hänen äänessään oli jonkunmoista kurkkuaänistä väräjämistä, joka vaikutti lempeästi, vaikka se, minkä hän sanoi, oli kaikkea muuta kuin lempeätä. Hän huomautti kuinka perin hullua, melkeinpä voisi sanoa kunnottomaa, Pluffleksen käytös oli ja kuinka ahdas hänen näköpiirinsä oli. Silloin Pluffles jupisi jotain, että hän "luotti omaan arvostelukykyynsä, kuten hienon miehen sopii"; ja tämä juuri raivasi tien sille, mitä Mrs. Hauksbee sitten tahtoi sanoa. Pluffles olisi vallan masentunut, jos joku toinen nainen olisi noin puhunut; mutta kun Mrs. Hauksbee sen sanoi tuolla lempeällä liehakoivalla tavallaan, niin hän vaan tunsu surua ja katumusta — aivan niinkuin hän olisi kuullut tavallista paremman saarnan. Vähitellen, hyvin hellävaroen ja hiukkasan aina kerrallaan hän rupesi noukkimaan pois itserakkautta Pluffleksesta, aivan niinkuin riu'ut irroitetaan pois sateenvarjosta ennenkuin siihen pannaan uusi päällinen. Hän kertoi Plufflekselle ajatuksensa hänestä ja hänen arvostelukyvystään ja maailman tuntemisestaan; kuinka Pluffles oli käytöksellään joutunut naurettavaksi muitten ihmisten silmissä; kuinka Pluffles nytkin oli aikonut ruveta liehakoimaan häntä, Mrs. Hauksbeeta, jos vaan viimeksi mainittu olisi suonut hänelle tilaisuutta siihen. Sitten hän sanoi, että avioliitto saisi hänet vakaantumaan ja loi suloisin pikku kuvan

— vallan ruusun punertavan — tulevasta Mrs. Pluffleksesta, joka kulkisi elämän halki luottaen miehensä "arvostelukykyyn" ja "maailman tuntemiseen", semmoisen miehen, jossa ei ollut mitään moitteen siaa. Minä en ymmärrä, kuinka hän sai nämä molemmat lausunnot sopimaan yhteen. Mutta ei Pluffles huomannut, että ne olivat yhtään ristiriidassa.

Se oli oikeen mainio pikku saarna — paljoo parempi kuin minkä papin tahansa — ja se loppui liikuttavalla viittauksella Pluffleksen mammaan ja pappaan ja huomautuksella kuinka erinomaisen järkevätä olisi, jos Pluffles veisi morsiamensa Englantiin.

Sitten hän lähetti Pluffleksen kävelemään, ajattelemaan tätä keskustelua. Pluffles läksi niistä enäänsä hyvin kovasti ja käyden tavattoman jäykkänä. Mrs. Hauksbee nauroi.

Ainoastaan Mrs. Reiver tietää, mitä Pluffles oli aikonut tehdä kihlaukselleen, ja hän piti sitä salaisuutenaan kuoloon saakka. Minä luulen, että hän mielellään olisi suonut, että Pluffles kohteliaisuudesta häntä kohtaan olisi purkanut sen.

Seuraavina päivinä Pluffles keskusteli hyvin ahkeraan Mrs. Hauksbeen kanssa. Keskustelut koskivat kaikki samaa asiata ja ne auttoivat Plufflestä pysymään siveyden tiellä.

Mrs. Hauksbee tahtoi pitää häntä siipiensä suojassa viimeiseen asti. Siitä syystä hän ei sallinut Pluffleksen lähteä Bombayhin häitä viettämään. "Taivas tietää, mitä voisi tapahtua matkalla!" sanoi hän. "Plufflesta painaa Rubenin kirous ja Intia ei ole sopiva maa hänelle!"

Vihdoin viimein saapui morsian tätinsä kanssa, ja Pluffles, joka oli joten kuten järjestänyt raha-asiansa — siinäkin Mrs. Hauksbee auttoi häntä — meni naimisiin.

Mrs. Hauksbee huokasi helpoituksesta, kun molemmat olivat sanoneet "tahdon", ja meni tiehensä.

Pluffles seurasi hänen neuvoaan ja läksi kotimaahan. Hän pyysi eron virastaan ja elelee nyt kasvattamalla kirjavaa nautakarjaa vihreäaitaisilla laitumilla jossakin Englannissa. Minä luulen, että hän teki hyvin viisaasti siinä. Hän olisi joutunut vallan rappiolle Intiassa.

Jos joku siis sattuisi sanomaan jotain tavallista ilkeämpää Mrs. Hauksbeesta, niin kerro hänelle vaan kuinka Pluffles pelastui.

Erehdys.

Sellaisella miehellä on vielä parantumisen toivoa, joka julkisesti juo ja mellastaa kohtuullista enemmän, mutta sellaisella miehellä ei ole niin hiukkastakaan toivoa, joka juo salassa ja yksin omassa kodissaan — miehellä, jonka ei kukaan koskaan näe juovan.

Se on sääntö; tietysti täytyy olla olemassa poikkeus, jonka nojalla se voidaan todistaa. Moriarty oli juuri tuo poikkeus.

Hän oli siviili-insinööri ja hallitus oli erinomaisella ystävyydellä lähettänyt hänet vallan yksin etäiseen piirikuntaan, jossa hänellä ei ollut muita puhetovereja kuin alkuasukkaita ja sangen paljon työtä toimitettavana. Hän toimitti virkaansa kunnollisesti ne neljä vuotta, jotka hän oli vallan yksin; mutta hän tottui vähitellen juomaan salaa ja yksinään, ja hän palasi erämaasta vanhempana, kuluneempana ja kuihtuneempana kuin olisi voinut odottaa tuollaisen yksinäisen elämänsä perästä. Lukija ehkä tuntee sananparren, jossa sanotaan, että jos mies on ollut enemmän kuin vuoden erämaissa, niin hän ei enää tule entiselleen koko loppu elämässään. Ihmiset otaksuivat, että Moriartytyn omituisiin tapoihin ja alakuloiseen mielialaan oli syynä tuo pitkä yksinäisyys ja sanoivat, että siinä sen nyt näkee kuinka hallitus turmelee parhaimpien miestensä tulevaisuuden. Moriarty oli saavuttanut erittäin hyvän maineen siltojen ja sulkujen rakentajana, mutta hän tiesi, että hän joka ilta viikosta lähenei lähenemistään hyvän maineensa loppua maistelemalla konjakkia ja liköörejä ja muuta semmoista roskaa. Hänellä oli vahva ruumis ja hyvät aivot, muutoin hän olisi jo murtunut ja kuollut kuin sairas kameeli erämaassaan, niinkuin moni häntä parempikin mies usein ennen häntä oli murtunut.

Hallitus komensi hänet Simlaan, kun hän oli päässyt erämaasta; ja hän läksi sinne aikoen pyrkiä ensimmäiseen avonaiseen virkaan. Sinä seurailukautena Mrs. Reiver — lukija ehkä vielä muistaa hänet — oli valtansa kukkuloilla ja moni mies huokaili hänen ikeensä alla. Kaiken pahan, minkä voi sanoa, olen minä jo sanonut Mrs. Reiveristä toisessa kertomuksessa. Moriarty oli komeavartaloinen, kaunis ja hyvin harvapuheinen ja hän koetti hermostuneen huolellisesti aina olla naapurilleen mieliksi, ellei hän sattunut vallan vaipumaan omiin synkkiin mietteisinsä. Hän säpsähti kovasti kuullessaan äkkinäisen

melun, taikka jos joku odottamatta sanoi hänelle jotain, ja jos tarkasteli häntä, kun hän joi lasin vettä päivällisiksi, saattoi huomata, että hänen kätensä vapisi hiukan. Mutta kaikki tämä luettiin hermostumisen syyksi ja tuota hiljaista, tasaista "pulp-pulp-pulp", ja taaskin "pulp-pulp-pulp", kun hän oli yksinään omassa huoneessaan, ei kukaan koskaan kuullut. Ja se oli tosiaankin ihmeellistä siihen nähden, että jokaisen yksityiselämä on yleisön omaisuutta Intiassa.

Moriarty ei joutunut Mrs. Reiverin seurapiiriin, sillä hän ei viihtynyt siinä seurassa, vaan Mrs. Reiver itse sai hänet valtaansa ja hän polvistui Mrs. Reiverin jalkain juureen ja palveli häntä kuin jumalatar. Se tuli siitä, että hän oli tullut suorastaan erämaasta suureen kaupunkiin. Hän ei voinut arvostella asioita järkevästi eikä käsittänyt millainen mikin henkilö oli.

Mrs. Reiver oli kylmä ja jäykkä, mutta Moriarty sanoi hänen olevan ylevän ja arvokkaan. Mrs. Reiver oli typerä eikä voinut keskustella sujuvasti, mutta Moriarty sanoi, että hän oli vaatimaton ja kaino. Mrs. Reiver kaino! Mrs. Reiver oli liian kelvoton ansaitakseen kunnioitusta ja arvonantoa keltään, mutta Moriarty ihaili häntä etäältä ja varusti hänet kaikilla Raamatun hyveillä ja useimmilla Shakespearen.

Tuo suuri, tummaverinen, hajamielinen mies, joka oli niin kovin hermostunut, jos poni sattui juoksemaan hänen perässään, liehui Mrs. Reiverin liepeissä ja punastui ilosta kun tämä joskus suvaitsi sanoa pari sanaa hänelle. Hänen ihailunsa oli ankaran platoonista laatua; muutkin naiset sen huomasivat ja myönsivät. Hän ei liikkunut Simlan seuraelämässä ja siitä syystä hän ei kuullut mitään pahaa ihanteestaan; joka oli hyvä. Mrs. Reiver ei välittänyt hänestä erittäin; hän vaan piti huolta siitä, että Moriarty oli hänen ihailijaluettelossaan ja hän kävi silloin tällöin ratsastamassa hänen kanssaan näyttääkseen vaan, että Moriarty oli hänen omaisuuttansa, jonka hän koska tahansa saattoi ottaa huostaansa. Moriarty lienee puhetta johtanut koko ajan, sillä Mrs. Reiverillä ei varmaankaan ollut paljoa sanomista hänen kaltaiselleen miehelle; ja sekin vähä, jonka Mrs. Reiver sanoi, ei mahtanut olla kovin järkevät. Moriarty uskoi vahvasti, että Mrs. Reiverillä oli vaikutusvaltaa häneen — ja syystä hän sen uskoikin — ja tämä usko vaikutti sen, että hän vakavasti koetti luopua tuosta paheesta, josta hän yksin vaan tiesi.

Hänen kokemuksensa tässä taistelussa mahtoivat olla omituisia, mutta hän ei milloinkaan kertonut niistä. Joskus hän saattoi olla maistamatta mitään muuta kuin vettä koko viikon ajan. Sitten jonakin sateisena iltana, kun häntä ei oltu kutsuttu minnekään vierailemaan ja hauska valkea hulmusi uunissa ja kaikki oli niin kodikasta, hän saattoi istautua alas ja iltansa kuluksi ruveta maistelemaan pullostaan vähä väliä, samalla kuvitellen, kuinka hän tekisi parannuksen tulevaisuudessa, kunnes hän vihdoin täydessä humalassa heittäytyi vuoteelle nukkumaan. Hän kärsi kovasti seuraavana aamuna.

Eräänä iltana tapahtui ratkaiseva loppuisku. Moriarty oli levoton mielessään kun hänen parantumiskokeensa, joitten tarkoituksena oli kohottaa häntä niin, että hän "ansaitsisi Mrs. Reiverin ystävyuden", olivat niin huonosti onnistuneet. Viimeiset kymmenen päivää olivat olleet hyvin vaikeita ja vihdoin ne päättyivät siten, että hän nyt sai kärsiä seuraukset puolen neljättä vuoden ryypäilemisestä *delirium tremens* puuskana, joka oli hiljaista laatua. Se alkoi synkillä itsemurhan mietteillä ja sitten seurasi hysteerisiä kohtauksia ja vihdoin hän rupesi täydellisesti hourailemaan. Kun hän istui tuolillaan uunin edessä taikka kuljeskeli edes takasin huoneessaan nyppiä nenäliinan palasiksi, niin saattoi kuulla, mitä hän oikeastaan ajatteli Mrs. Reiveristä, sillä hän houraili hänestä ja omasta lankeemuksestaan melkein koko ajan, vaikka hän väliin sekoitti muutamia tie- ja vesirakennuslaskuja samaan ajatusvyyhteensä. Hän puhui ja puhui ja yhä vaan puhui kuiskaten hiljaa itsekseen, eikä kukaan voinut saada häntä vaikenemaan. Hän näytti aavistavan, että asiat nyt olivat nurin, sillä hän koetti pari kertaa koota ajatuksiaan ja neuvotella järkevästi tohtorin kanssa, mutta hänen oli vallan mahdoton hallita mieltään ja hän rupesi taas kuiskailemaan onnettomasta kohtalostaan. On vallan kamalata kuulla aikamiehen lavertelevan kuin lapsi kaikesta semmoisesta, jonka mies muutoin tavallisesti pitää syvimpänä salaisuutenaan. Moriarty paljasti koko sielunsa jokaiselle, joka sattui olemaan hänen huoneessaan kello puoli yhdestätoista illalla kello neljännestä vaille kolmeen seuraavana aamuna.

Siitä, minkä hän sanoi, saattoi ymmärtää kuinka ääretön vaikutusvalta Mrs. Reiverillä oli häneen ja kuinka perinpohjin hän tunsikin oman lankeemuksensa. Hänen kuiskauksiansa ei tietysti voi tässä kertoa; mutta ne olivat hyvin opettavaisia — ne kuin näet osoittivat erehdykset hänen laskuissaan.

Kun pahin puuska oli mennyt ohi ja Moriartyn harvat tuttavat surkuttelivat häntä, kun tuo paha erämaan kuume oli niin kovasti masentanut hänen, silloin hän vannoi pyhän valan itsekseen ja liittäytyi taas Mrs. Reiverin seuraan vuodenajan loppuun saakka, ihaellen häntä hiljaa ja hartaasti kuin taivaan enkeliä. Sittemmin hän rupesi ratsastamaan — oikeen täydellä todella ratsastamaan — joka oli varma merkki siitä, että hän oli parantumassa päin; ja nyt saattoi jo lyödä rämähyttää ovenkin kiini, eikä hän kumminkaan hypähtänyt seisaalleen säikähtyneenä. Sekin taas antoi toivon aihetta.

Ei kukaan tiedä, kuinka hän saattoi pitää valansa ja mitä se maksoi hänelle alussa. Mutta varmaa on että hän vältti pahimmat karit, mitä juoppouteen taipuva mies milloinkaan voi kohdata. Hän joi viininsä päivällisiksi, mutta ei milloinkaan ryypiskellyt yksin, eikä milloinkaan juonut niin paljon, että se

hiukankaan olisi vaikuttanut häneen.

Kerran hän kertoi eräälle hyvälle ystävälleen kärsimyksestään ja kuinka hän "hyvän ja jalon, enkelimäisen naisen vaikutuksesta" oli pelastunut. Kun ystävä — hämmästyksissään siitä, että jotain hyvää saattoi sanoa Mrs. Reiveristä — nauroi, niin hän sillä menetti Moriarty ystävyuden. Moriarty, joka nyt on naimisissa tuhat kertaa paremman naisen kanssa kuin Mrs. Reiver ikinä — naisen kanssa, joka uskoo ettei koko maan päällä ole toista miestä niin oivaa ja hyvää kuin hänen miehensä — hän kyllä kulkee hautaan saakka siinä vahvassa uskossa, että Mrs. Reiver pelasti hänet sekä maallisesta että iankaikkisesta kadotuksesta.

Ei kukaan uskonut hetkeäkään, että Mrs. Reiver tiesi vähintäkään Moriarty heikkoudesta. Jokainen, joka tunsu Mrs. Reiverin, ei epäillyt ollenkaan, että hän olisi heti vetäytynyt pois Moriarty seurasta, jättänyt hänet oman onnensa nojaan ja kertonut kaikille ystävilleen Moriarty onnettomuudesta, jos hän vaan olisi sen tiennyt.

Moriarty otaksui Mrs. Reiverin olevan vallan erilaisen kuin hän todella oli, ja tuo usko pelasti hänet. Joka oli vallan yhtä hyvä, kuin jos Mrs. Reiver todellakin olisi ollut semmoinen, jommoiseksi Moriarty luuli häntä.

Mutta nyt on kysymys: kuinka suuren osan Moriarty pelastuksesta Mrs. Reiver voi lukea ansiokseen, kun tilinteon päivä tulee?

Suddhoon talossa.

Suddhoon talo lähellä Taksalin porttia on kaksinkertainen. Siinä on neljä koverrettua ikkunaa vanhasta ruskeasta puusta ja tasanen katto. Sen tuntee viidestä punasesta kuviosta, jotka ovat ruutu viitosen tapaan järjestetyt valkoseen seinään yläikkunoiden väliin. Alakerrassa asuu leipuri Bhagwan Dass ja eräs mies, joka sanoo elävänsä sinettien kaivertamisella, lukuisine vaimoineen, palvelijoineen, ystävineen ja suosijoineen. Molemmissa ylähuoneissa asui useimmiten Janoo ja Azizun sekä pieni mustan ruskea rottakoira, joka oli varastettu erään englantilaisen kotoa ja jonka Janoo oli saanut lahjaksi eräältä sotamieheltä. Nykyään Janoo asuu yksin ylähuoneissa. Suddhoo makaa tavallisesti katolla, paitsi silloin kun hän makaa kadulla. Hänellä on tapana käydä Peshawarissa kylmänä vuodenaikana tervehtimässä poikaansa, joka myy kurioositeetteja lähellä Edwardes porttia ja silloin hän makaa oikean savikaton alla. Suddhoo on minun hyvä ystäväni, sillä hänen serkullaan on poika, joka minun välitykselläni sai päävahtimestarin paikan suuressa kauppahuoneessa asemalla. Suddhoo sanoo, että Jumala tekee minusta alikuvernöörin vallan kohta. Minä uskon aivan varmaan, että hänen ennustuksensa toteutuu. Hän on hyvin, hyvin vanha, valkotukkainen ja hampaatkin semmoiset, ettei niitä kannata näyttää. Kaikki hänen sielunkykynsä ovat kuluneet loppuun, kaikki muut paitsi rakkaus hänen poikaansa Peshawarissa. Janoo ja Azizun ovat Kashmirista kotoisin, kaupungin lapsia, joitten toimi on ikivanha ja enemmän tai vähemmän kunniallinen; mutta Azizun on sittemmin joutunut naimisiin erään lääketiedettä tutkivan nuorukaisen kanssa maan luoteisosasta ja viettää nyt sangen kunnioitettavaa elämätä jossakin lähellä Bareillya. Bhagwan Dass on verenimijä ja väärentäjä. Hän on hyvin rikas. Se mies, joka sanoo elävänsä kaivertamalla sinettejä, on olevinaan hyvin köyhä. Nämä seikat ovat kaikki, minkä me tarvitsemme tietää Suddhoon talon neljästä päähyiriläisestä. Sitten siellä vielä asun minä, mutta minä toimitan tässä kertomuksessa vaan loppukuoron virkaa, joka esiintyy viimeiseksi ja selittää kaikki asiat. Minua ei siis tarvitse lukea.

Suddhoo ei ollut kovin viisas. Se mies, joka oli kaivertelevinaan sinettejä, oli viisain heistä kaikista, paitsi Janoota. Bhagwan Dass osasi vaan valehdella. Janoo oli myöskin kaunis, mutta se oli hänen oma asiansa.

Suddhoon poika Peshawarissa sairastui keuhkopussitulehdukseen ja vanha Suddhoo oli huolissaan. Sinettien kaivertaja kuuli puhuttavan Suddhoon huolesta ja käytti sitä hyväkseen. Hän seurasi aikaansa. Hän hankki itselleen ystävän Peshawarissa, joka joka päivä sähköitti hänelle tietoja Suddhoon pojan terveydentilasta. Ja tässä juuri alkaa kertomuksemme.

Suddhoon serkun poika sanoi minulle yhtenä iltana, että Suddhoo tahtoi puhutella minua; että hän oli liian vanha ja heikko tullakseen itse minun luokseni ja että minä osoittaisin ikuista kunniaa Suddhoon talolle, jos minä tulisin hänen luokseen. Minä menin, mutta siihen nähden, että Suddhoo tähän aikaan oli sangen hyvissä varoissa, olisi hän minun mielestäni voinut lähettää paremmat ajopelit, eikä tuommoisia hirvittävän täriseviä *ekka* rattaita, tuomaan tulevata varakuvernööriä alkuasukkaiden kaupungin osaan kolkkona huhtikuun iltana. *Ekka* ei kulkenut nopeasti. Oli jo pilkkosen pimeä, kun me seisahduimme Ranjit Singhin haudan oven luo lähellä linnoituksen pääporttia. Siinä seisoi Suddhoo ja hän sanoi, että se oli vallan varma, että minusta armollisen alentuvaisen käytökseni tähden tehtäisi

varakuvernööri, ennenkuin ainoakaan hivirus päässäni valkenisi. Sitten me puhuimme ilmasta ja minun terveydentilastani ja vehnän sadosta viisitoista minuuttia Huzuri Baghissa, tähtitaivaan alla.

Suddhoo sanoi vihdoinkin viimeinkin asiansa. Hän kertoi Janoon sanoneen että tässä *sirkarissa* (maakunnassa) oli olemassa laki, joka kielsi käyttämästä taikakeinoja, sillä asianomaiset pelkäsivät, että taiat voisivat jonakin päivänä tappaa Intian keisarinna. Minä en tiennyt ollenkaan kuinka tuon lain laita oli, mutta minä arvasin että nyt oli jotain hauskaa tekeillä. Minä sanoin siis, että hallitus ei suinkaan kieltänyt taikakeinoja, vaan päin vastoin suuresti kehoitti niitä käyttämään. Valtion korkeimmat virkamiehet itse käyttivät taikatemppeja. (Jollei valtion rahastojen virallisissa laskuissa ole käytetty taikatemppeja, niin minä en ymmärrä mitä ne ovat). Sitten rohkaistakseni häntä vielä enemmän minä sanoin että jos tässä oli kysymys toimittaa jadoo, niin minulla ei ollut ollenkaan mitään vastaan antaa siihen apuani ja suostumustani, ja minä kyllä katsoisin, että toimitettaisiin puhdas jadoo — valkoinen taikatemppe, joka on eroitettava saastaisesta jadoosta, mikä tappaa ihmisiä. Siinä meni pitkä aika ennenkuin Suddhoo myönsi, että hän juuri siitä syystä oli pyytänyt minua tulemaan. Sitten hän kertoi minulle vavahdellen ja vapisevalla äänellä, että se mies, joka sanoi kaivertelevansa sinettejä, oli poppamies mitä puhtainta laatua; että tämä joka päivä toi Suddhoolle uutisia hänen sairaalta pojaltaan Peshawarissa nopeammin kuin salama iskee, ja että sitten kirjeistä aina kävi selville, että nämä uutiset olivat tosia. Sitten hän vielä oli sanonut Suddhoolle, että suuri vaara uhkaa poikaa, mutta sen voisi estää puhtaalla *jadoolla* ja suurella rahasummalla tietysti. Minä aloin jo oivaltaa asian laidan ja sanoin Suddhoolle, että minä myöskin ymmärsin hiukan länsimaissa käytettyä *jadoota* ja tulisin kyllä hänen taloonsa tarkastamaan, että kaikki tapahtuu säännöllisesti ja oikeassa järjestyksessä. Me läksimme yhdessä matkaan ja Suddhoo kertoi minulle tiellä, että hän jo oli maksanut sinettien kaivertajalle noin sata taikka kaksisataa *rupeeta* ja tämän iltainen *jadoo* maksaisi vielä kaksisataa rupeeta lisää. Ja se oli polkuhinta, sanoi hän, hänen poikaansa uhkaavan vaaran suuruuteen nähden; mutta minä en luule, että hän kuitenkaan ajatteli niin.

Kaikki valkeat olivat sammutetut talon edustalla, kun me saavuimme sinne. Minä kuulin kamalata mölinää sinetin kaivertajan puodista, aivan kuin joku olisi voivotellut hengen heitossa. Suddhoo värisi kovasti ja kompuroidessamme ylös portaita hän kertoi minulle, että jadoo oli alkanut. Janoo ja Azizun tulivat meitä vastaan portaiden päässä ja sanoivat minulle, että jadoo tulisi toimitettavaksi heidän huoneissansa, koska näet siellä oli enemmän tilaa. Janoo on vapaamielinen nainen. Hän kuiskasi minulle että koko *jadoo* oli vaan keino, jolla koetettiin petkuttaa rahoja Suddhoolta ja että sinetin kaivertaja joutuisi hyvin kuumaan paikkaan kuoltuaan. Suddhoo melkein itki pelvosta ja vanhuuden heikkoudesta. Hän kulki edes takasin hämärässä huoneessa, mainiten yhä uudelleen poikansa nimen ja kysyen tuon tuostakin Azizunilta eikö sinetin kaivertajan sietäisi hiukan alentaa palkkavaatimuksiaan, kun asia koski hänen omaa hyyri-isäntäänsä. Janoo työnsi minut varjoon seinään koverretun holvi-ikkunan komeroon. Luukut olivat kiinni ja huonetta valaisi vaan hiukan tuikkiva öljylamppu. Minua ei yhtään voinut nähdä, kun vaan pysyin hiljaa.

Hetkisen kuluttua taukosi mölinä alikerrassa ja me kuulimme askeleita portailta. Se oli sinetin kaivertaja. Hän seisahtui ulkopuolelle ovea — kun samassa rottakoira rupesi haukkumaan ja Azizun hapuili vitjoja — ja käski Suddhoon sammuttaa lampun. Siitä syntyi pilkkosen pimeä paitsi punasta hehkua kahdesta *huquasta*, joita Janoo ja Azizun polttivat. Sinetin kaivertaja tuli sisään ja minä kuulin kuinka Suddhoo heittäytyi lattialle ähkien. Azizun pidätti henkeään ja Janoo vetäytyi vuoteelle vavahdellen. Silloin kuului metallipalasten helinä ja vaalean sinisen vihreä liekki leimahti lähellä lattiata. Se valaisi juuri paraiksi niin paljon, että saattoi nähdä Azizunin kyyristyneenä huoneen nurkkaan rottakoira sylissä, Janoon kätet ristissä, eteenpäin kumartuneena vuoteen laidalla istumassa, Suddhoon, kasvot alas painettuina väristen, ja sinetin kaivertajan.

Minä toivon, etten elämässäni enää näe toista semmoista miestä kuin tuo sinetin kaivertaja. Hän oli alasti vyötäisiin saakka ja hänen päässänsä oli valkosista jasmiineista kiedottu seppele, paksu kuin miehen ranne. Vyötäisille oli kääritty punertava vaate ja kummassakin nilkassa oli teräsrenkas. Siinä ei ollut mitään kammottavaa. Miehen kasvot, ne ne panivat minun värisemään. Ensiksikin ne olivat sinertävän harmaat. Toiseksi hän oli vääntänyt silmänsä nurin, niin että valkuaiset vaan olivat näkyvissä; ja kolmanneksi nuo kasvot olivat vallan pirulliset — aaveen tapaiset — täydellinen vastakohta tuolle sileänaamaiselle, inhoittavalle vanhalle lurjukselle, joka päivät pitkään istui sorvauspenkkinsä ääressä alakerrassa. Hän makasi vatsallaan, kätet väännettyinä ristiin selän taakse, ikäänkuin hänet olisi sidottuna viskattu siihen. Pää ja kaula olivat ainoat ruumiinosat, jotka eivät olleet kiinni lattiassa. Ne muodostivat melkein suoran kulman ruumista vastaan, aivan niinkuin hyökkäystä aikovan lasisilmäkäärmeen pää. Se oli kamalata. Huoneen keskellä paljaalla savilattialla oli suuri, syvä messinkiastia, jossa leimusi himmeä sinisen vihreä liekki aivan kuin yölamppu. Tämän astian ympäri mies lattialla mateli kolmeen kertaan. Kuinka hän sen saattoi tehdä, sitä minä en ymmärrä. Minä näin lihaksien nousevan ja laskevan aaltomaisesti pitkin hänen selkärankaansa, mutta muutoin en huomannut mitään liikettä. Pää näytti olevan ainoa elävä osa hänen ruumiistaan, paitsi noita verkalleen kohoavia ja laskevia selkälihaksia. Janoo hengitti vuoteella seitsemänkymmentä kertaa minuutissa.

Azizun peitti silmänsä käsillään ja vanha Suddhoo itki itsekseen, nyppien likaa, joka oli tarttunut hänen valkoseen partaansa. Hirveintä oli, että tuo mateleva, kiemurteleva olento ei päästänyt vähintäkään ääntä — kiemurteli vaan! Ja arvelkaa, että tuota kesti kymmenen minuuttia ja samalla rottakoira vinkui, Azizun vapisi, Janoo läähätti ja Suddhoo itki.

Minä tunsin, että hivukset nousivat pystyyn päässäni ja sydämeni jyski kuin höyrykone. Onneksi sinetin kaivertaja näytti oikean karvansa kaikkein vaikuttavimmalla tempullaan ja saattoi minut jälleen tyyntymään. Kun hän oli lopettanut tuon ihmeellisen matelemisensa, kohotti hän päänsä lattiasta niin korkealle kuin suinkin taisi ja sieraimista syöksyi tulta. Minäpä satun tietämään, miten tuommainen tulen syökseminen tapahtuu — osaan sen tempun tehdä itekin — niin että se tyyntyy minua. Koko homma oli petosta. Jos hän olisi jatkanut vaan tuota matelemistaan koettamatta suurentaa vaikutusta, niin taivas tiesi mitä minä olisinkaan uskonut. Molemmat tytöt huusivat nähdessään tulen liekin ja, hänen päänsä pudota jymähti leuka edellä lattiaan, muun ruumiin viruessa liikkumatta, käsivarret ristissä takana. Nyt seurasi runsaasti viiden minuutin paussi, jolla ajalla sinisen vihertävä liekki sammui. Janoo kumartui laittamaan toista nilkkarengastaan ja Azizun käänsi kasvonsa seinään päin ottaen rottakoiran syliinsä. Suddhoo ojensi vaistomaisesti kätensä Janoon *huquaa* kohti ja Janoo työnsi sen lattian poikki hänelle. Juuri ruumiin yläpuolella seinällä riippui kaksi kuningattaren ja Walesin prinssin heleäväristä kuvaa pahviraameissa. Ne katselivat näyttelyä ja minusta tuntui niinkuin ne vielä olisivat enentäneet tuon kaiken omituista vaikutusta.

Juuri kun hiljaisuus alkoi käydä sietämättömäksi, ruumis käännähti ympäri ja vyöri astian luota toiselle puolen huonetta jääden sinne makaamaan selälleen. Astiasta kuului hiljainen "pulp" — aivan samanlainen molahdus kuin syntyy kalan ottaessa kiinni karpästä — ja viheriäinen valo astian keskessä leimahti jälleen.

Minä tähystelin astiata ja näin veden pinnalla kelluvan kuivan, ryppyisen, mustan hindulaislapsen pään — silmät ja suu auki ja päälaki paljaaksi ajettu. Tämä oli vielä inhoittavampaa kuin mateleminen, sillä se tuli niin äkkiä. Meillä ei ollut aikaa virkkaa sanaakaan, ennenkuin pää rupesi puhumaan.

Lukekaa vaikka Poen kertomus magnetiseeratun kuolleen miehen äänestä, niin ette sittenkään ymmärrä puoliakaan, kuinka hirvittävästä tuon pään ääni oli. Joka sanan välillä oli yksi tai kaksi sekuntia ja itse äänessä kaikui jonkunmoinen "ring-ring-ring" aivan kuin kellon kilinä. Se kaikui hitaasti monta minuuttia, aivan kuin puhellen itsekseen, ennenkuin kylmä hiki minusta rupesi haihtumaan. Sitten minä älysin asian luonnollisen selityksen. Minä katselin oven edessä makaavaa ruumista ja huomasin erään lihaksen juuri kaulan ja hartioitten rajalla liikkuvan säännöllisesti, vaikk'ei sillä lihaksella ole mitään tekemistä ihmisen luonnollisessa hengittämistoiminnassa. Koko laitos oli egyptiläisten kotijumalain huolellinen jäljennös, jommoisista joskus saa lukea, ja ääni oli mitä oivallisinta ja hämmästyttävintä vatsassa puhumista. Koko tällä ajalla pää hiljaa kellui astian laitaa vasten puhuen. Se kertoi Suddhoolle, joka paikalla taas rupesi vaikeroimaan, hänen poikansa sairaudesta ja kuinka tuo sairaus oli kehittynyt aina tähän iltaan saakka. Minä tulen aina kunnioittamaan sinetin kaivertajaa siitä, että hän niin tarkkaan seurasi Peshawarista tulleiden sähkösanomien aikaa. Se kertoi vielä, että taitavat lääkärit yöt päivät hoitivat sairasta ja että hän vähitellen paranisi, jos tuo mahtava poppamies, jonka palvelija astiassa kiikkuva pää oli, saisi kaksinkertaisen palkan.

Tässä juuri ilmaantui erehdys taiteelliselta kannalta nähden. Se on kerrassaan järjetöntä pyytää sovitun maksun lisäämistä kaksinkertaiseksi semmoisella äänellä, jommoisella Lazarus lienee puhunut noustessaan kuolleista. Janoo, jolla on tosiaankin miehen järki, vaikka hän on vaimo, huomasi tuon yhtä pian kuin minäkin. Minä kuulin hänen ylenkatseellisesti jupisevan: "*Asli nahin! Fareib!*" ja juuri kun hän sen oli sanonut sammui valkea astiassa, pää lakkasi puhumasta ja me kuulumme oven sarantojen narisevan. Sitten Janoo iski valkean tulitikulla, sytyttäen lampun ja me näemme että pää, astia ja sinetin kaivertaja olivat poissa. Suddhoo väenteli käsiään ja vakuutti jokaiselle, joka vaan kuulla tahtoi, että vaikka hänen iankaikkinen autuutensa siitä riippuisi, niin hän ei voisi hankkia toista kahtasataa *rupeeta*. Azizun oli melkein hysteerinen nurkassaan. Janoo taasen istui tynenä vuoteella ja rupesi keskustelemaan, että eiköhän liene kaikki ollut vaan *bunao* eli petostemppu.

Minä selitin niin paljon kuin taisin sinetin kaivertajan *jadoosta*, mutta hänen todistustapansa oli paljoo yksinkertaisempi: — "Semmoinen loitsiminen, joka aina pyytää lahjoja, ei ole mitään oikeata loitsimista", sanoi hän. "Minun äitini sanoi minulle, että ainoa tehokas lemmen juoma on se, joka annetaan vaan rakkaudesta. Tuo sinetin kaivertaja on valehtelija ja piru. Minä en uskalla puhua enkä tehdä mitään enkä ryhtyä mihinkään, sillä minä olen velkaa Bhagwan Dassille, leipurille, kahdesta kultasormuksesta ja raskaasta nilkkarenkaasta. Minun täytyy ostaa ruokani hänen puodistaan. Sinetin kaivertaja on Bhagwan Dassin ystävä ja hän myrkyttäisi minun ruokani. Tuota hullua *jadoota* on kestänyt jo kymmenen päivää ja se on maksanut Suddhoolle monta *rupeeta* joka ilta. Sinetin kaivertaja käytti ensin mustia kanoja, sitruuneja ja *mantrasia*. Hän ei milloinkaan ennen näyttänyt meille mitään semmoista kuin tänä iltana. Azizun on hupsu ja kohta hänestä tulee *purdahnashin*. Suddhoo on jo kadottanut voimansa ja järkensä. Arvelkaa nyt! minä olin toivonut saavani Suddhoolta monta *rupeeta*

hänen eläessäänkin ja paljon enemmän vielä hänen kuoltuaan; ja nyt tuo hupsu tuhlaa kaikki rahansa sinetin kaivertajalle, tuolle paholaisen ja aasin tamman sikiölle!"

Silloin minä kysäsin: — "Mutta mikä sai Suddhooon vetämään minua samaan puuhaan? Tietysti minä voin puhua sinetin kaivertajalle ja hänen täytyy maksaa takasin. Koko juttu on lapsen lorua — häpeällistä — ja järjetöntä."

"Suddhoo on vanha lapsi", sanoi Janoo. "Hän on elänyt katolla nämät seitsemänkymmentä vuotta ja on yhtä järjetön kuin vuohen vuona. Hän haki teidät tänne ollakseen varma siitä, ettei hän rikkonut sen *sirkarin* (maakunnan) lakia, jonka suolaa hän on syönyt vuosikausia. Hän jumaloi tomuakin sinetin kaivertajan jalkain alla ja tuo lehmän nielijä on kieltänyt häntä menemästä poikansa luo. Mitä Suddhoo tietää teidän laistanne ja salamapostista? Minun täytyy katsella vaan kuinka hänen rahansa päivä päivältä luiskahtavat tuolle valehtelevalle konnalle alikerrassa."

Janoo polki jalkaansa lattiaan ja melkein itki harmista. Suddhoo taaskin vaikeroi ryijyn alla nurkassa ja Azizun koetti auttaa piipun vartta hänen vanhaan suu parkaansa.

Sillä kannalla asiat ovat nyt. Ajattelemattomasti olen minä auttanut ja kehoittanut sinetin kaivertajaa petkuttamaan itselleen rahaa vääryydellä, mikä on kielletty 420:ssä luvussa Intian rikoslaissa. Minä en siitä syystä voi tehdä mitään tässä asiassa. Minä en voi ilmoittaa asiata poliisille. Mitkä todistajat todistaisivat ilmoitukseni oikeiksi? Janoo kieltää järkähtämättä ja Azizun on hunnulla peitetty vaimo jossakin lähellä Bareillyä — kadonneena tähän meidän laajaan Intiaan. Enkä minä liioin voi itse ottaa lakia omiin kouriini ja puhua sinetin kaivertajalle, sillä minä olen varma siitä, että Suddhoo epäilisi minua ja paitsi sitä Janoo varmaan tulisi myrkytetyksi, sillä hänen velkansa leipurille sitoo häntä kiireestä kantapäihin. Suddhoo on vanha narri, ja joka kerta kuin me tapaamme toisemme mutisee hän tuon minun järjettömän leikkipuheeni, että hallitus ennemmin suosii ja yllyttää taikatemppeujen käytäntöä kuin kieltää. Hänen poikansa on terve nyt, mutta Suddhoo on täydellisesti sinetin kaivertajan vallassa ja tämän neuvoja hän seuraa kaikissa tomissaan. Janoo näkee, kuinka nuo rahat, jotka hän aikoi viekotella Suddhoolta, joka päivä luiskahtavat sinetin kaivertajalle ja hän käy päivä päivältä yhä kiukkuisemmaksi ja synkemmäksi.

Hän ei milloinkaan virka asiasta mitään, sillä hän ei uskalla, mutta ellei mikään estä häntä, niin minä pelkään että sinetin kaivertaja kuolee koleraan — valkoseen arsenikkikoleraan — keskipoikoilla toukokuuta. Ja sillä lailla minä vielä saan mieltäni painamaan murhankin Suddhooon talossa.

Toinen mies.

Aikoja sitten seitsenkymmen luvulla, ennenkuin mitään julkisia rakennuksia oli rakennettu Simlassa ja tuosta leveästä Jakko vuoren ympäri vievästä tiestä ei vielä uneksittukaan, Miss Gaureyn vanhemmat pakottivat tyttärensä naimaan eversti Schreiderlingin. Eversti ei voinut olla *paljoa* enemmän kuin kolmekymmentä viisi vuotta vanhempi morsiantaan; ja koska hänellä oli palkkaa kaksisataa *rupeeta* kuussa ja paitsi sitä omia rahoja, niin häntä täytyi pitää sangen varakkaana. Hän oli hyvää sukua ja kylmänä vuoden aikana häntä vaivasi jonkunmoinen keuhkotauti. Kuumalla säällä hän sai usein halvauskohtauksia, mutta hän ei siitä kuollut kumminkaan.

Huomatkaa, että minä en moiti Schreiderlingiä. Hän oli hyvä aviomies oman käsityksensä mukaan, eikä hän ollut pahalla tuulellakaan muuta kuin voidessaan pahoin, joka tapahtui noin seitsemänatoista päivänä kuukaudessa. Hän oli melkein antelias vaimolleen raha-asioissa ja se oli hänen puoleltaan suuri myönnitys. Mutta Mrs. Schreiderling ei kumminkaan ollut onnellinen. Hänet naitettiin ennenkuin hän oli täyttänyt kaksikymmentä vuotta ja kun hän jo oli antanut koko pienen sydän parkansa toiselle miehelle. Minä olen unohtanut hänen nimensä, mutta sanokaamme häntä nyt vaan "toiseksi mieheksi". Hänellä ei ollut rahoja eikä tulevaisuuden toiveita. Eikä hän ollut edes kauniskaan; ja minä luulen että hän oli virkatoimissa komisariaatissa. Mutta huolimatta kaikesta tuosta tyttö rakasti häntä hellästi ja he olivat jo vähän niinkuin kihloissa, kun Schreiderling astui esiin ja ilmoitti Mrs. Gaureylle tahtovansa naida hänen tyttärensä. Silloin ensimmäinen kihlaus purettiin — huuhdottiin pois Mrs. Gaureyn kyynelillä, sillä tämä arvoisa nainen hallitsi taloaan itkemällä toisten tottelemattomuutta hänen ylivallalleen ja tuota kunnioituksen puutetta, jota hänen täytyi kärsiä vanhoilla päivillään. Tytär ei seurannut äitinsä esimerkkiä. Hän ei milloinkaan itkenyt. Ei edes häöpäivänäänkään.

Se toinen mies kärsi kohtalonsa ääneti ja tuli siirrettyksi huonoimmalle asemalle, minkä ikinä saattoi löytää. Ehkä ilmanala siellä tyynnytti häntä. Häntä vaivasi horkka ja se lienee haihduttanut hänen muut huolensa. Paitsi sitä hänellä oli sydänvika myöskin. Yksi lämsistä oli vikaantunut ja kuume teki sen vielä pahemmaksi. Se näyttäytyi myöhemmin.

Siten kului monta kuukautta ja Mrs. Schreiderling rupesi sairastelemaan. Hän ei kuihtunut verkalleen kuten henkilöt romaaneissa, mutta hän näytti vetävän puoleensa kaikki tautilajit, mitkä milloinkaan ilmaantuvat asemilla, alkaen tavallisesta kuumeesta ja siitä yhä ylöspäin. Hän ei milloinkaan ollut muuta kuin tavallisen sievän näkönen parhaimpinaan aikoinaan, mutta tauti teki hänet rumaksi. Schreiderling sanoi niin. Hän oli ylpeä siitä, että hän aina uskalsi suoraan sanoa ajatuksensa.

Kun Mrs. Schreiderling lakkasi olemasta kaunis, niin Schreiderling heitti hänet oman onnensa nojaan ja palasi entisiin poikamiestapoihinsa. Mrs. Schreiderlingin oli tapana ratsastaa Simlan puistokäytävällä surkean näköisenä, harmaa Teraihattu niskassa ja kauhean näkönen vanha satula rämä allaan. Schreiderlingin anteliaisuus ei ulottunut hevosta edemmäksi. Hän sanoi, että mikä satula tahansa kelpaisi niin hermostuneelle naiselle kuin Mrs. Schreiderling oli. Mrs. Schreiderlingiä ei koskaan pyydetty tanssimaan, sillä hän tanssi huonosti ja paitsi sitä hän oli niin harvapuheinen ja ikävä, että harvoin kukaan viitsi käydä vieraisilla hänen luonaan. Schreiderling sanoi, että jos hän olisi tietänyt että Mrs. Schreiderlingistä tulisi tuommoinen variksen pelätti naimisiin jouduttuaan, niin ei hän ikinä olisi nainut häntä. Hän oli ylpeä siitä, että uskalsi sanoa ajatuksensa suoraan, tuo oiva Schreiderling!

Schreiderling jätti vaimonsa Simlaan kerran elokuussa ja läksi itse rykmenttinsä luo. Sillä aikaa Mrs. Schreiderling hiukan elpyi, mutta entistä ulkomuotoaan hän ei koskaan saanut jälleen. Minä kuulin klubissa, että se toinen mies oli tulossa Simlaan sairaana — hyvin sairaana — parantuakseen ehkä täällä. Kuume ja sydänlämsät olivat melkein tappaneet hänet. Mrs. Schreiderling tiesi sen myöskin ja paitsi sitä hän tiesi — josta minä en välittänyt hankkia tietoa — minä päivänä sen toisen miehen piti tulla. Minä luulen, että tuo toinen mies kirjoitti hänelle siitä. He eivät olleet nähneet toisiaan sitten kuin kuukautta ennen häitä. Ja nyt seuraa ikävin osa tätä kertomusta.

Kerran myöhäinen vierailussa käynti pidatti minua Dovedell hotellissa iltahämäriin saakka. Mrs. Schreiderling oli ratsastanut pitkin puistokäytävätä koko iltapäivän sateessa. Minun kulkiessa pitkin Cartroadia ajoi tonga ohitseni, ja minun ratsuni, joka oli kyllästynyt pitkään odottamiseen, läksi nelistämään. Juuri tien vieressä tongakonttorin lähellä seisoi Mrs. Schreiderling likomärkänä kiireestä kantapäihin odottaen tongaa. Minä aloin ratsastaa mäelle päin, sillä eihän tonga minua liikuttanut, mutta juuri silloin Mrs. Schreiderling alkoi huutaa. Minä käännyin takasin paikalla ja näin tongakonttorin lamppujen valossa Mrs. Schreiderlingin polvillaan märällä tiellä, juuri saapuneen tongan takaistuimen vieressä, huutaen kamalasti. Sitten hän putosi kasvoilleen lokaan, kun minä saavuin sinne.

Takaistuimella istui hyvin suorana ja jäykkänä, toinen käsi tongapeitteellä ja vesi tippuen hatusta ja viiksistä, se toinen mies — kuolleena. Nuo kuusikymmentä penikulmaa ylämäkeä röykyttävillä rattailta lienee ollut liian paljon hänen sydänlämsilleen, luulen ma. Tongan ajaja sanoi: — "Tämä sahib kuoli kaksi asemaa tuolla puolen Solonia. Silloin minä sidoin hänet nuoralla kiinni, muutoin hän olisi pudonnut maantielle, ja siten me tulimme Simlaan. Antaisiko sahib minulle juomarahaa? Tuo", hän osoitti sitä toista miestä, "olisi antanut minulle *rupeen*."

Toinen mies istui naama irvistelevänä ikäänkuin häntä olisi huvittanut tuo hänen naurettava matkansa ja Mrs. Schreiderling loassa alkoi vaikeroida. Ei ollut ketään muita kuin me neljä konttorin ulkopuolella ja sade virtasi tulvanaan. Ensi työksi oli Mrs. Schreiderling vietävä kotiinsa ja toiseksi piti asettaa niin, ettei hänen nimeään sekotettu tähän asiaan. Tongan ajaja sai viisi *rupeeta* hankkiakseen basaarivaunut Mrs. Schreiderlingille. Sitten hänen piti ilmoittaa tongakonttorissa, kuinka tuolle toiselle miehelle oli käynyt ja asianomaiset saivat sitten ryhtyä sopiviin toimenpiteisiin.

Mrs. Schreiderling kannettiin katoksen alle sateen suojaan ja kolme neljännes tuntia me molemmat odotimme vaunujen tuloa. Se toinen mies jätettiin istumaan entiselleen. Mrs. Schreiderling koetti tehdä jos jotakin, mutta ei vaan itkenyt, joka epäilemättä olisi ollut terveellisintä hänelle. Hän koetti huutaa heti, kun hän oli tointunut tainnoksistaan ja sitten hän rupesi rukoilemaan sen toisen miehen sielun puolesta. Ellei hän itse olisi ollut puhdas kuin päivä, olisi hän rukoillut omankin sielunsa puolesta. Minä odotin, että hän sen tekisi, mutta hän ei sitä tehnyt. Sitten minä koetin pyyhkiä vähän likaa pois hänen vaatteistaan. Vihdoin vaunut tulivat ja minä vein hänet pois — osittain väkivallalla. Se oli kamala toimi alusta loppuun saakka, mutta pahinta oli kun vaunujen täytyi tunkeutua seinän ja tongan välitse ja Mrs. Schreiderling näki lyhdyn valossa tuon laiha keltasen käden tongan peitteellä.

Hän joutui kotiin juuri kun kaikki ihmiset olivat menossa tanssiaisiin varakuninkaan palatsiin — Peterhoffiin, kuten siihen aikaan sanottiin — ja tohtorille selitettiin, että hän oli pudonnut hevosen selästä ja minä olin löytänyt hänet tuolla puolen Jakko vuorta. Tohtori sanoi, että minä tosiaankin ansaitsin kiitosta kun noin nopeasti hommasin hänelle lääkärin apua. Mrs. Schreiderling ei kuollut — Schreiderlingin tapaiset miehet naivat aina sellaisia naisia, jotka eivät helposti kuole. He jäävät eloon ja rumentuvat.

Mrs. Schreiderling ei milloinkaan kertonut tuosta ainoasta kerrasta, jolloin hän naimisensa jälkeen tapasi sen toisen miehen, ja kun tämän illan tapahtumia seuraava kylmettyminen ja yskä olivat siksi

parantuneet, että hän pääsi ulos, niin ei hän milloinkaan sanallakaan tai pienimmälläkään liikkeellä osoittanut tavanneensa minua tongakonttorin luona. Ehkei hän sitä tiennytkään.

Hänellä oli tapana ratsastaa edes takasin puistokäytävällä tuolla kauhean huonolla satulallaan sen näköisenä, kuin hän joka hetki olisi odottanut jonkun tulevan tuolta kadun kulmasta. Kahden vuoden kuluttua hän läksi kotimaahan ja kuoli — Bournemouthissa, luulen ma.

Schreiderlingin oli tapana puhua "rakkaasta vaimo parastaan" upseeriklubissa ollessaan hiukan "liikutettu". Hän tahtoi aina puhua suoraan ajatuksensa, tuo oiva Schreiderling.

Venus Annodomini.

Hänellä ei ollut mitään tekemistä numero kahdeksantoista kanssa Braccio Nuovossa Vatikanissa, Viscontin Cereksen ja Niilijumalan välillä. Hän oli vaan intialainen jumalallinen olento — englantilais-intialainen oikeastaan — ja me nimitimme häntä Venus Annodominiksi eroitukseksi muista Annodomineista samaa katoamatonta laatua. Vuoristossa kerrottiin taruna, että hän oli kerran ollut nuori, mutta ei ainoakaan elossa oleva mies uskaltanut julkisesti astua esiin väittämään, että tuossa tarussa oli perää. Miehet ratsastivat Simlaan, oleskelivat siellä jonkun ajan, läksivät pois, tekivät nimensä tunnetuiksi, toimittivat elämäntyönsä, palasivat takasin Simlaan ja löysivät siellä Venus Annodominin vallan samanlaisena kuin he olivat hänen jättäneet. Hän oli muuttumaton kuin Intian kukkulat, mutta ei aivan niin viheriäinen. Kaiken minkä kahdeksantoistavuotias tyttö saattoi kestää ratsastamisessa, kävelemisessä, tanssimisessa, huvituksissa ja liioittelemisissä yleensä, sen kesti Venus Annodomini, eikä hänessä voinut huomata mitään väsymyksen tai kyllästymisen oireita. Paitsi ikuista nuoruutta sanottiin hänen vielä keksineen ikuisen terveyden salaisuuden, ja hänen maineensa levisi ympäri maita, mantereita. Hän ei enää ollut vaan nainen, hänestä oli tullut yhteiskunnallinen laitos niin suuressa määrin, ettei ainoatakaan nuorta miestä voitu pitää täysin kasvatettuna, ennenkuin hän oli jonkun aikaa palvellut Venus Annodominin alttarin juurella. Ei kukaan ollut hänen kaltaisensa, vaikka moni kyllä koetti apinoida häntä. Kuusi vuotta hänessä ei vaikuttanut enempää kuin kuusi kuukautta muissa naisissa, ja kymmenen vuotta ei vaikuttanut häneen niinkään paljon kuin viikon kuume muihin naisiin. Jokainen ihaeli häntä ja palkinnoksi hän oli ystävällinen ja kohtelias melkein jokaiselle. Nuoruus oli muuttunut hänelle tottumukseksi niin pitkän ajan kuluessa, ettei hän enää voinut siitä erota — taikka totta puhuen hän ei käsittänyt ollenkaan, että oli välttämätöntä siitä erota — ja hänen lähimpänä ympäristönään oli aina nuorta väkeä.

Venus Annodominin ihailijoiden joukossa oli nuori Gayerson. Häntä sanottiin "hyvin nuoreksi Gayersoniksi" eroitukseksi isästään, jolla oli nimenä "nuori" Gayerson. Isä oli siviilivirkamies Bengalissa ja nuorukainen tavoiltaan sekä sydämeltään. "Hyvin nuori" Gayerson ei tyytynyt palvelemaan Venus Annodomina tyynesti ja näön vuoksi, kuten muut nuoret miehet, eikä ymmärtänyt kunnioittavalla ja kiitollisella alamaisuudella vastaanottaa sellaisia suosion osoituksia häneltä kuin ratsastusmatkan, tanssin, taikka hetken keskustelun. Hän oli vaatelias, ja siitä syystä Venus Annodomi ei antanut hänen lähestyä. "Hyvin nuori" Gayerson kiusasi itseään turhamaisella tavalla melkein sairaaksi hänen tähtensä; ja hänen ihailunsa ja vakavuutensa saattoivat hänen käyttäytymään joko ujosti, taikka isoäänisesti, taikka epähienosti, riippuen hänen mielialastaan kulloinkin, muihin vanhempiin miehiin verraten, jotka kumartelivat Venus Annodomina. Venus Annodomini sääli "hyvin nuorta" Gayersonia. Tämä nuorukainen muistutti hänelle poikaa, joka kaksikymmentäkolme vuotta takaperin oli ihailut häntä rajattomasti ja jota kohtaan hän sen sijaan oli tuntenut enemmän kuin viikon kestävästä hellyydestä. Mutta poika oli mennyt menojaan ja nainut toisen tytön ennenkuin vuosikaan oli kulunut siitä kun hän Venus Annodomina jumaloi; ja nyt oli Venus Annodomini melkein — ei sentään kokonaan — unohtanut hänen nimensäkin. "Hyvin nuorella" Gayersonilla oli samat suuret sinisilmät ja sama tapa työntää alahuultaan esiin, kun hän oli liikutettu tai harmissaan. Mutta Venus Annodomini kohteli häntä kumminkin jäykästi. Hän ei pitänyt liiasta innosta, vaan tahtoi tyyntä ja hiljaista hellyyttä.

"Hyvin nuori" Gayerson oli onneton eikä ollenkaan koettanutkaan peittää suruaan. Hän oli armeijassa — linjarykmentissä luulen ma, vaikka en minä ole oikeen varma siitä — ja koska hänen kasvonsa olivat kuin peili ja otsa kuin avonainen kirja hänen viattomuutensa tähden, niin toverit armeijassa tekivät hänen elämänsä raskaaksi ja katkeroittivat hänen luonnostaan herttaisen mielensä. Ei kukaan muu kuin "hyvin nuori" Gayerson itse tietänyt kuinka vanhaksi "hyvin nuori" Gayerson luuli Venus Annodomina ja hän ei siitä koskaan kertonut kenellekään. Ehkä hän luuli, että Venus Annodomini oli kaksikymmentä viisi vuotta, taikka ehkä viimeksi mainittu henkilö oli hänelle sanonut olevansa siinä iässä. "Hyvin nuori" Gayerson olisi uinut Indus virran yli sadeajalla täyttämään Venus Annodominin pienintäkin käskyä ja hän luotti häneen sokeasti. Jokainen myönsi, ettei se ollut Venus Annodominin syy, sillä hän ei milloinkaan Mrs. Hauksbeen taikka Mrs. Reiverin tavoin liikuttanut sormeakaan vetääkseen ketään luokseen. Sitä saattoi ihaella ja kunnioittaa Mrs. Hauksbeeta, ylenkatsoa ja välttää Mrs. Reiveriä, mutta

jokaisen täytyi pakosta jumaloida Venus Annodominia.

"Hyvin nuoren" Gayersonin isällä oli piirikunnan veronkantajan paikka taikka joku muu hallinnollinen virka erittäin ikävässä osassa Bengalia — täynnä Babus joukkoja, jotka sanomalehdissä haukkuivat "nuorta" Gayersonia "Neroksi" ja "Scyllaksi" ja "Charybdikseksi"; ja paitsi Babus joukkoja siellä oli alituinen punatauti ja kolera yhdeksän kuukautta vuodessa. "Nuori" Gayerson — hän oli noin neljäkymmentä viisi vuotta — melkein piti Babus ystävistään, sillä ne huvittivat häntä, mutta hän tunsu vastenmielisyyttä punatautia kohtaan, ja kun hän suinkin vaan pääsi sieltä, läksi hän Darjilingiin useimmiten. Mutta juuri tänä kesänä hän päätti tulla Simlaan poikaansa tervehtimään. Poika ei ollut siitä kovin hyvillään. Hän kertoi Venus Annodominielle, että hänen isänsä oli tulossa sinne ja Venus Annodominin punastui hiukan ja sanoi että olisi hauskaa tutustua häneen. Sitten hän katsoi kauvan ja miettiväisenä "hyvin nuoreen" Gayersoniin, sillä hän sääli poikaa hyvin, hyvin paljon ja poika oli hyvin, hyvin suuri narri.

"Minun tyttäreni tulee tänne parin viikon päästä, Mr. Gayerson", sanoi Venus Annodominin.

"Teidän mikä sitten!" sanoi "hyvin nuori" Gayerson.

"Tyttäreni", sanoi Venus Annodominin. "Hän on ollut jo seuraelämässä kotimaassa koko vuoden ja minä tahdon, että hän hiukan näkisi Intiaa. Hän on nyt yhdeksäntoista vuotias ja sangen järkävä tyttö, luulen ma."

"Hyvin nuori" Gayerson, joka oli juuri täyttänyt kaksikymmentä kaksi vuotta, melkein putosi istumaan hämmästyksestä, sillä hän oli itsepäisesti uskonut parempaa tietoansa vastaan Venus Annodominiin nuoruutta. Venus Annodominin katseli ikkunauutimien takaa, mikä vaikutus hänen sanoillaan olisi, ja hymyili.

"Hyvin nuoren" Gayersonin isä tuli Simlaan kaksitoista päivää myöhemmin eikä ollut kahtakymmentä neljää tuntia ollut siellä, ennenkuin kaksi hänen vanhaa tuttavaansa olivat kertoneet hänelle, kuinka "hyvin nuori" Gayerson oli käyttäytynyt.

"Nuori" Gayerson nauroi makeasti ja kysyi kuka tuo Venus Annodominin oikeastaan oli. Joka todisti, että hän oli elänyt Bengalissa, jossa ei kukaan tiedä muusta kuin kurssin muutoksista. Sitten hän sanoi että "lapset on lapsia" ja puhui pojalleen asiasta. "Hyvin nuori" Gayerson sanoi olevansa epätoivoissaan ja onneton; ja "nuori" Gayerson sanoi katuvansa, että oli ollut osallisena hankkimassa tuollaista hullua maailmaan. Hän esitti, että poika lyhentäisi loma-aikaansa ja palaisi velvollisuuksiinsa. Tästä seurasi epäkunnioittava vastaus ja isän ja pojan väli oli sangen kireellä kunnes "nuori" Gayerson tahtoi, että he yhdessä menisivät tervehtimään Venus Annodominia. "Hyvin nuori" Gayerson läksi isänsä kanssa, mutta hänestä tuntui tukalalta ja hieman hävetti.

Venus Annodominin otti heitä vastaan armollisesti ja "nuori" Gayerson huudahti: — "Hyvän aika! sehän on Kitty!" "Hyvin nuori" Gayerson olisi odottanut selitystä, ellei hänen olisi täytyntä koettaa saada puhetta aikaan pitkän, kauniin, hiljaisen, hyvin puetun tytön kanssa — esitetty hänelle Venus Annodominiin tyttärenä. Tämä oli paljoa vanhempi tavoiltaan, esiintymiseltään ja tyyneltä mieleltään kuin "hyvin nuori" Gayerson; ja kun "hyvin nuori" Gayerson tämän huomasi, tuntui hänestä hiukan illettävältä.

Samassa hän kuuli Venus Annodominiin sanovan: — "Tiedättekö, että teidän poikanne on minun innokkaimpia ihailijoitani?"

"Sitä minä en ihmettele", sanoi "nuori" Gayerson. Sitten hän korotti ääntään: — "Hän seuraa isänsä esimerkkiä. Enkö minä jumaloinnut maatakin, jonka päällä te astuite, aikoja, aikoja sitten, Kitty — ja te ette ole muuttunut vähääkään siitä ajasta. Kuinka omituiselta tämä tuntuu!"

"Hyvin nuori" Gayerson ei virkkanut sanaakaan.

Hänen keskustelunsa Venus Annodominiin tyttären kanssa oli tämän perästä hiukan hajanaista ja epäselvää.

"Kello viisi siis huomenna", sanoi Venus Annodominin. "Mutta muistakaa, että tulette täsmälleen,"

"Täsmälleen kello viisi", sanoi "nuori" Gayerson. "Sinä varmaan lainaat vanhalle isällesi hevosen, poikaseni? Minä lähden ratsastamaan huomenna iltapäivällä."

"Tietysti", sanoi "hyvin nuori" Gayerson. "Minä lähden pois täältä huomisaamuna, niin että minun hevoseni ovat teidän käytettävänä."

Venus Annodominin katsoi häneen hämärän huoneen poikki ja hänen suuret harmaat silmänsä

täyttyivät kyynelillä.

"Hyvästi Tom", kuiskasi Venus Annodomini.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KERTOMUKSIA INTIAN YLÄNGÖILTÄ JA
LAAKSOISTA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™
electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work

(any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic

works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary

Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.